

UNIVERZITA KARLOVA V PRAZE

Katolická teologická fakulta

Katedra pastorálních oborů a právních věd

Pavel Rathouský

**ROLE NĚKTERÝCH ŘEHOLÍ
V MIMOFARNÍ EVANGELIZACI A PASTORACI**

Diplomová práce

Vedoucí práce : Doc. Ing. Mgr. Aleš Opatrný, Th.D.

PRAHA 2012

PROHLÁŠENÍ

Prohlašuji, že jsem tuto diplomovou práci s názvem „Role některých řeholí v mimofarní evangelizaci a pastorači“ napsal samostatně a výhradně s použitím uvedených pramenů a literatury a že jsem ji nevyužil k získání jiného nebo stejného akademického titulu. Souhlasím s tím, aby práce byla zveřejněna pro účely výzkumu a soukromého studia.

V Praze, dne 11. dubna 2012

Pavel Rathouský

Bibliografická citace

Role některých řeholí v mimofarní evangelizaci a pastorači [rukopis] : Diplomová práce / Pavel Rathouský ; vedoucí práce : Doc. Ing. Mgr. Aleš Opatrný, Th.D.–Praha, 2012.– 78 s.

Anotace

Diplomová práce „Role některých řeholí v mimofarní evangelizaci a pastorači“ uvádí téma evangelizace a pastorače jako součást celkové životní cesty člověka, ve které hraje důležitou roli první hlásání evangelia. Evangelizace je charakterizována jako celoživotní úkol a poslání každého křesťana. V návaznosti na závěrečný dokument Plenárního sněmu katolické církve v České republice je akcentován kategoriální přístup pastorače k jednotlivým skupinám lidí jako optimální způsob pastorační péče. Diplomová práce zdůrazňuje zásadní úlohu řeholních společenství v evangelizaci i pastorači včetně popisu mnoha mimofarních aktivit a jejich přínosu u některých vybraných řeholí.

Klíčová slova : Evangelizace Pastorače Kategoriální Řehole Duchovní
pastorače cvičení

Abstract

The thesis „Role of some religious orders in extraparochial evangelization and pastoral care“, presents the theme evangelization and pastoral care as a part of the whole life course of man, which it plays an important role in. Evangelization is characterized as a whole life task and mission of each Christian. In connection with the concluding document of the Plenary session of Catholic Church in the Czech Republic, categorical attitude of pastoral care to various groups of people is accentuated as the optimal way of pastoral care. The thesis emphasizes an important role of religious communities in evangelization and pastoral care, including description of extraparochial activities and their contribution at some chosen religious communities.

Keywords : Evangelization Pastoral care Categorical Religious Spiritual
pastoral care orders exercise

Počet znaků (včetně mezer) : 142 081

PODĚKOVÁNÍ

Děkuji vedoucímu této diplomové práce P. Aleši Opatrnému za vedení a odbornou pomoc i praktické rady při zpracování tématu práce.

OBSAH

Úvod	6
1 Aspekty preevangelizace	8
1.1 Pojem preevangelizace	8
1.2 Smysl pro Boha	8
1.3 Proměna člověka - obrácení	10
1.4 Co znamená „věřit v Boha“	11
2 Evangelizace	14
2.1 Podstata evangelizace	14
2.2 Metody a protagonisté evangelizace	16
2.3 Evangelizace vnitřní a vnější	18
2.4 Misijní poslání církve	19
2.5 Nová evangelizace	20
3 Pastorec	22
3.1 Pojem pastorec	22
3.2 Základní úkoly církve v pastoreci	22
3.3 Kategoriační pastorec	23
3.4 Katecheze jako součást pastorec	27
3.5 Výhledy pastorec v postmoderní společnosti	28
4 Poslání řeholí v evangelizaci a pastoreci	30
4.1 Řehole jako součást církve	30
4.2 Poslání řeholí v evangelizaci a pastoreci	30
4.3 Některé aktuální úkoly řeholí	32
5 Jezuité	34
5.1 Charakteristika řádu	34
5.2 Mimofarní evangelizace a pastorec	35
5.3 Statistika exercicií celé provincie v roce 2007	40
5.4 Exercicie pořádané domem v Kolíně v letech 1997 - 2010	42
6 Karmelitáni	44
6.1 Charakteristika řádu	44
6.2 Mimofarní evangelizace a pastorec	44
6.3 Přehled exercicií mezi roky 2007 - 2010	48
6.4 Charakteristika táborů JUMP 2005 - 2008	48
7 Redemptoristé	52
7.1 Charakteristika řádu	52
7.2 Mimofarní evangelizace a pastorec	52
7.3 Podrobná struktura lidových misí	55
7.4 Statistika vybraných lidových misí v letech 2007 - 2010	57
8 Salesiáni	60
8.1 Charakteristika řádu	60
8.2 Salesiánská pedagogika	60
8.3 Mimofarní evangelizace a pastorec	61
8.4 Statistika aktivit střediska v Brně – Žabovřeskách v roce 2009-2010	65
Závěr	70
Seznam použité literatury	74

Úvod

V dnešní době se evangelizace a pastorec považuje za jedno z nejdůležitějších poslání současné církve. Především ve světle „nové evangelizace“, která má za úkol znovu obnovit křesťanské kořeny v evropských zemích, je nutno promýšlet současné postupy a podoby hlásání evangelia (i mimo prostředí farností), které by oslovily naše současníky. Řeholní komunity mají velký podíl na mimofarní evangelizaci i pastorec v naší zemi – proto se tomuto tématu věnuji v této diplomové práci.

Hlavním cílem diplomové práce je vyhodnocení přínosu jednotlivých řeholních společenství v oblasti mimofarní evangelizace a pastorec a vzájemné srovnání s evangelizací a pastorec farní včetně uvedení možnosti vzájemného doplnění. Důležité je také zhodnocení praktické podoby těchto aktivit vzhledem k požadavkům na evangelizaci a pastorec popsaných v diplomové práci.

Charakteristika pojmů evangelizace a pastorec je cílem teoretické části práce. V celkovém kontextu evangelizace je ovšem třeba se nejprve zabývat analýzou některých aspektů první evangelizace – tzv. preevangelizace. Tuto první evangelizační etapu považuji za důležitou – zde se totiž často rozhoduje o správném uchopení vztahu člověka k Bohu jako dialogu, který probíhá při respektu ke svobodě svědomí člověka. Součástí záměru této části diplomové práce je kromě charakteristiky samotného pojmu evangelizace také popis kategoriální pastorec podle závěrečného dokumentu Plenárního sněmu katolické církve v České republice. Ačkoliv sněm zdůraznil význam kategoriální pastorec, širší zhodnocení významu řeholí v kategoriální pastorec doposud nebylo v naší zemi vypracováno a publikováno. Stručná analýza možného vývoje pastorec v postmoderní společnosti na základě knihy Aleše Opatrného „Cesty pastorec v pluralitní společnosti“ je vhodným doplněním tématu práce.

Na popis těchto hlavních pojmů navazuje praktická část diplomové práce, jejímž cílem je zmapovat a popsat různé aktivity některých vybraných řeholí v oblasti mimofarní evangelizace a pastorec v posledních letech. U každé řehole je navíc připojen detailnější rozbor a statistické zhodnocení vždy jedné stěžejní aktivity, která danou řeholi více charakterizuje. Pro účely diplomové práce jsou z technického a časového hlediska pro popis a hodnocení vybrány pouze řeholní společenství na území České republiky. Výběr řeholí je také ovlivněn pozitivním zaměřením těchto společenství k mimofarní evangelizaci a pastorec a také dostupností alespoň některých nejdůležitějších informačních zdrojů v písemné nebo elektronické podobě. Při popisu aktivit jednotlivých řeholí jsem informace čerpal jednak z vnitřních zdrojů komunit (vnitřní normy, oběžníky,

kroniky) a ovšem také z veřejně dostupných tiskovin (zpravodaje a časopisy) a internetových stránek řeholí.

Součástí původního záměru diplomové práce bylo zmapovat aktivity v mimofarní evangelizaci a pastorači u vybraných řeholí za delší časové období posledních dvaceti let. Bylo by velice zajímavé zachytit počátky a změny v evangelizaci i pastorači v novém období svobody po roce 1989. Při hlubším zkoumání této problematiky jsem ovšem narazil na nemožnost popsat tyto aktivity z důvodu absence písemných zdrojů v jednotlivých řeholních komunitách z dřívějších let. Proto je v diplomové práci zachycen aktuální stav těchto aktivit včetně jejich popisu v několika posledních letech. Kvalitnější písemné zpracování a uchování záznamů o aktivitách řeholí v současných letech souvisí s hlubší specializací jednotlivých řádů v jejich poslání a s nutnou evidenční povinností mnoha aktivit v neziskové sféře například z důvodu čerpání dotací a zajištění dokumentace těchto neziskových akcí a projektů dle zákonných předpisů.

1 Aspekty preevangelizace

1.1 Pojem preevangelizace

Hlavním posláním Ježíše Krista bylo zvěstovat Boží království a hlásat radostnou zvěst – evangelium. Ježíš byl tedy prvním a zároveň největším hlasatelem evangelia. Jádrem tohoto poselství je spása člověka a jeho přebývání v Božím království se svým Stvořitelem. Poslání hlásat radostnou zvěst nepředal Ježíš pouze svým učedníkům, ale všem křesťanům. Toto hlásání je určeno pro všechny lidi všech dob a je hlavním posláním a programem celé církve.¹

Preevangelizace (předběžná evangelizace) je první a počáteční evangelizace v zatím neúplném stupni – seznámení se světem křesťanství. Preevangelizace se může dít za pomoci různých prostředků v oblasti kultury, vědy, filosofie, osobním svědectvím, rozhovorem. Je určena především pro všechny lidi, kteří poselství radostné zvěsti dosud neznají. Toto hlásání evangelia pro ty, kdo se dosud s křesťanstvím neseznámili, vždy mělo přednostní význam. Zvláště v posledních letech je ale nutné ukazovat cestu ke spáse pomocí hlásání evangelia také lidem, kteří již sice pokřtěni byli, ale již nežijí podle křesťanských zásad. Rovněž je radostná zvěst určena lidem, kteří nemají dostatečné znalosti o základních pravdách evangelia – ať už lidem prostým nebo vzdělaným.²

1.2 Smysl pro Boha

Jestliže chybí mezi lidmi smysl pro uznání Boha, porušuje se tím důstojnost jednotlivého člověka a především v momentech závažných životních událostí je člověk zdánlivě bez smysluplného řešení. Sám sobě je v takových chvílích člověk hádankou a nemůže uniknout otázkám o svém smyslu.³ Velice často člověk touží po spiritualitě ve svém životě a zakouší různé komerční nabídky společnosti – a přesto dochází k závěru, že tyto zkušenosti ho nenaplňují. Také je mnoho lidí, kteří již dávno mají smysl pro dobro, krásu a pomoc druhým – i když se vymykají svému okolí. Všechny spojuje hledání přesahu své osoby – hledání Boha.⁴

---

¹ Srov. PAVEL VI. : Evangelii nuntiandi. Hlásání evangelia. Apoštolská exhortace ze dne 8.prosince 1975, Praha : Zvon, 1990, čl. 1-14.

² Srov. Tamtéž, čl. 51-52.

³ Srov. DRUHÝ Vatikánský KONCIL: Pastorální konstituce o církvi v dnešním světě *Gaudium et spes* (ze dne 7. prosince 1965), in: Dokumenty II. vatikánského koncilu, druhé vydání, Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2002, 183-265, čl. 21.

⁴ Srov. HALÍK Tomáš : Smířená různost, Praha : Portál, 2011, 26-27.

Smysl pro Boha

Smysl pro Boha není obecným cítěním jakéhokoli posvátna. Je to smysl vytušit osobního a živého Boha, kdy nejde o pouhý rozumový proces, ale o celostní dispozici člověka ve svém rozumu, vůli, vášni i afektivitě. Jedná se tedy o osobní zkušenost, která kromě smyslu pro Boha otevírá i smysl pro život a pro druhého člověka. Jedná se o harmonickou a dynamickou zkušenost, ve které jsou v rovnováze prvky tajemství i vzájemné lásky. Jde o dialogický vztah, ve kterém člověk vytuší, že Bůh je přítomen jako „Ty“. ⁵ Tento smysl se rozvíjí vlastním spolupůsobením Boží milosti, která zasahuje přirozenou úroveň člověka a nezůstává tedy mimo oblast pozemské zkušenosti. ⁶

Předpoklady smyslu pro Boha

Důležitý předpoklad je již dán v každém člověku jako prapůvodní touha po Bohu, která vyjadřuje podobnost člověka s Bohem. Mohlo by se říci, že se jedná o skrytý dar víry, který čeká na to, zda-li bude nalezen a rozvinut. ⁷ Je tedy nutná celistvá výchova člověka - normální rozvíjení afektivity, smyslu pro krásu i výchova svědomí, otevřenost pro pravdu a úsilí o její poznávání. Rovněž je nutno sledovat vnitřní pohnutky a rozvíjet vnímavost pro potřeby druhých lidí – překračovat své sobecké zájmy. ⁸

Nádvoří národů – rezonanční prostor

Mnoho současníků vzdálených církvi je disponováno tušením Boha a nevědí si s ním rady. Zde je velká odpovědnost křesťanů a církve, která musí akcentovat novou spiritualitu, která umožní zprostředkování tušení Boha těm lidem, kteří ho hledají.⁹ Je třeba vytvářet prostředí, kde se tyto lidé budou moci setkat s křesťany a svobodně s nimi diskutovat a zajímat se o křesťanství – zajímat se o pro ně neznámého Boha. Toto prostředí musí být charakterizováno naprostou svobodou hledání a úctou před svědomím každého

---

⁵ Srov. FIORES Stefano, GOFFI Tullo : Slovník spirituality, Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 1999, 885-887.

⁶ Srov. RAHNER Karl, VORGRIMLER Herbert : Praeambula fidei (předpoklady víry), in: Teologický slovník, druhé vydání, Praha : Vyšehrad, 2009, 310.

⁷ Srov. MEISNER Joachim : Myšlenky k nové evangelizaci Evropy, Olomouc : Matice cyrilometodějská, 1998, 63-64.

⁸ Srov. FIORES, GOFFI : op.cit., 891.

⁹ Srov. SCHLEMMER Karl : Učinit lidi zítřka vnímavými pro křesťanství, in : Pronikavá změna pastorace nebo sebezáchovný provoz? Být církví misionářským způsobem. Mezinárodní pastorálně teologické sympozium České Budějovice, 21. – 23. října 2004, České Budějovice : Teologická fakulta Jihočeské univerzity, 2005, 9-16, 10-11.

člověka.¹⁰ Jedná se tedy o vytváření určitého „rezonančního prostoru“ pro poselství radostné zvěsti, ve kterém evangelium může zaznít.¹¹

1.3 Proměna člověka - obrácení

Podstata proměny člověka

Klíčový obsah radostné zvěsti je spása člověka a jeho přebývání v Božím království. S důležitou Boží milostí ale také musí spolupracovat vlastní snaha člověka tím, že se člověk vnitřně změní – obrátí.¹² Obecně se obrácení dá charakterizovat jako změna života, při které člověk opouští své navyklé chování a odklání se od sobeckého zaměření od sebe směrem k Bohu a bližnímu. Je to začátek nové zkušenosti těsnějšího života s Bohem.¹³ Součástí je pokorné vyjití ze své pohodlnosti a uznání vlastní potřebnosti pro druhé. Jedná se o osobně – personální čin, kterým člověk před Bohem nachází svou zodpovědnost. Obrácení znamená změnu svého smýšlení, kdy už pro mne nejsou důležité obvyklé názory a jednání většiny společnosti – život se obrací od hodnocení lidí k Božím měřítkům.¹⁴ Tato změna ovšem znamená kromě změny smýšlení rovněž prostoupení evangelia celou osobností člověka – každým činem, slovem a postojem člověka. Jedná se o stálý proces, na základě kterého se rovněž člověk sám stává hlasatelem radostné zvěsti pro ostatní.¹⁵ Tato proměna života člověka má rovněž – tak jako celek víry – svůj komunitní rozměr. Jednak je člověk v dialogu s Bohem, jednak se opírá o svědectví ostatních křesťanů a tím je jistěji vybaven ve své osobní cestě vpřed.¹⁶ Vytváření tohoto prostředí pomoci pro ostatní je jedním z nejdůležitějších úkolů církve – ta má být vnímána jako místo života a naděje uprostřed společnosti.¹⁷

Obrácení a radost

V dnešní době se pojem „obrácení“ netěší velké oblibě, neboť zdánlivě omezuje člověka v jeho svobodě a nezávislosti. Vytváří představu přikázaného chování

---

¹⁰ Srov. BENEDIKT XVI. : Opravdové bratrství nám dává jedině Bůh v Kristu. Videoposelství Benedikta XVI. věřícím a nevěřícím, Paříž, 25.3.2011, in : Česká sekce vatikánského rozhlasu, Svatý otec, Promluvy, <http://www.radiovaticana.cz/clanek.php4?id=14315> (21.8.2011).

¹¹ Srov. WANKE Joachim : Zvěstování evangelia dnes. Obtíže a šance misionářské přítomnosti crkve v pluralistické společnosti, in : Pronikavá změna pastorace nebo sebezáchovný provoz? Být církví misionářským způsobem. Mezinárodní pastorálně teologické sympozium České Budějovice, 21. – 23. října 2004, České Budějovice : Teologická fakulta Jihočeské univerzity, 2005, 91-103, 93.

¹² Srov. Evangelii nuntiandi : op.cit., čl. 10.

¹³ Srov. FIORES, GOFFI : op.cit., 600-601.

¹⁴ Srov. RATZINGER Joseph : Nová evangelizace, in: Communio 3 (2009), 233-242, 237-238.

¹⁵ Srov. KOHUT Pavel Vojtěch : „Naplnil se čas“ (Mk 1,15a). Boží království v dynamice hlásání a obrácení, in : Communio 2 (2007), 178-188, 186-188.

¹⁶ Srov. RATZINGER Joseph : Co znamená věřit, in: Communio 3 (2009), 192-206, 206.

¹⁷ Srov. FRANCOUZSKÁ BISKUPSKÁ KONFERENCE : Pozvat současnou společnost k životu z víry. Dopsis francouzským katolíkům, Kostelní Vydří : Karmelitánské nakladatelství, 2003, 61-62.

podle daných regulí a smutný život omezující tvůrčí projevy člověka.¹⁸ V dřívější době se rovněž velice zdůrazňovalo pokání a zkroušenost člověka jako předpoklad a začátek obrácení. Jistěže je nutné uvědomit si své dřívější postoje a jednání s lítostí v srdci, ale člověk se nesmí nechat tímto pohledem zpět zdrtit. Není možné nevěřit v milosrdenství Boha a jeho velkou moc odpuštění a proměnění člověka. V Lukášově evangeliu se při Zacheově obrácení objevuje především euforie, nadšení, ale hlavně radost. Obrácení tedy není ani omezení svobody člověka, ani smutné přemýšlení o minulosti, ale především radostné nadšení na počátku nové cesty.¹⁹

1.4 Co znamená „věřit v Boha“

Chápání víry v Boha se v současné době razantně proměnilo – a to jednak u lidí, kteří víru v Boha teprve hledají, tak i u křesťanů, kteří v Boha věří. Mnoho dnešních lidí je velmi vnímavých a hledají ve svém životě spiritualitu. Neidentifikují se s oficiální podobou křesťanství a dá se říci, že mají svou podobu víry v blíže neurčené nadpřirozené jsoucno.²⁰ Rovněž chápání víry v Boha u současného křesťana prochází vývojem. V dřívějších dobách křesťan věděl, že věřit v Boha pro něho znamená především identifikaci s církví v oblasti věrouky a morálky včetně jednoznačného přijetí katechismu a církevních příkázání. Takový člověk byl považován za křesťana. V dnešní době se naopak přesouvá důraz na osobní přesvědčení a osobní zkušenost víry – subjektivní stránka je nejdůležitějším kritériem. Naopak – obsah víry v Boha včetně morálních zásad se posouvá poněkud do pozadí.²¹

Předpoklady a podstata víry v Boha

Víra v nejobecnější poloze znamená svobodné přijetí určitého tvrzení nebo výroků konkrétní osoby, kdy máme v tuto hodnověrnou osobu důvěru a vytváříme s ní mezosobní vztah. Taková víra se liší od poznání, které jsme získali pomocí důkazů. V případě víry v Boha se osobní vztah s Bohem zároveň stává poznáváním samotného „předmětu“ víry. Toto poznávání nezasahuje pouze intelekt člověka, ale jeho všechny dimenze.²² K víře v Boha tedy člověk přispívá díky svému rozumu a svobodě, rovněž i afektivitou, vůlí a citem. Ke vnímání víry přispívá i individuální mentalita, která je ovlivněna způsobem života, prostředím a výchovou. Podmínkou zralého rozhodování člověka pro víru v Boha

¹⁸ Srov. FIORES, GOFFI : op.cit., 600.

¹⁹ Srov. HALÍK Tomáš : Vzdáleným nablízku. Vášeň a trpělivost v setkání víry s nevírou, Praha : Nakladatelství Lidové noviny, 2011, 217-218.

²⁰ Srov. HALÍK : Smířená různost, 44-45.

²¹ Srov. OPATRŇÝ Aleš : Cesty pastorače v pluralitní společnosti, Kostelní Vydří : Karmelitánské nakladatelství, 2006, 76.

²² Srov. RAHNER, VORGRIMLER: op.cit., Víra, 445.

je schopnost pochopit slyšené, otevřenost k druhé osobě a schopnost přijmutí nebo odmítnutí obsahu víry.²³

Důležitým předpokladem pro víru v Boha je schopnost člověka neomezovat své poznání pouze na hmotný smyslový svět. Poznání Boha neleží v této viditelné oblasti našeho vnímání. Víra v Boha je tedy vždy určitý „skok“, který znamená „posun těžiště“ vnímání člověka k neviditelným – ale přesto existujícím – skutečnostem. Dokonce je nutné dát tomuto neviditelnému světu prioritu před hmotným a viditelným jako vlastnímu počátku a základu naší existence. Z toho vyplývá i poznání o smyslu naší existence, který je již dán a my ho můžeme svobodně přijmout.²⁴ Ke zkušenosti s neviditelným světem patří také zkušenost se vztahem k Bohu. Zřejmost existence Boha se projevuje zakoušením vztahu s Ním – především v modlitbě.²⁵

Křesťanská víra v Boha je kladnou odpovědí člověka na volání Boha, který mu dává poznat svou existenci v Božím slově a ve svém zjevení.²⁶ Takováto víra v Boha má základ v pochopení úlohy Ježíše Krista jako maximálního zapojení Boha do našich dějin s tím, že vtělení Ježíše Krista zjevilo Boha a umožnilo nám mít s tímto Bohem osobní vztah.²⁷ Součástí této víry je i vědomí, že smrt a zmrtvýchvstání Ježíše Krista nám přineslo spásu a vykoupění.²⁸ Z toho plyne základ naší víry o tom, že pouze v Osobě Ježíše Krista člověk nalézá smysl své existence a pochopení sebe sama v úplnosti.²⁹ Tato osobní víra v Boha ale logicky znamená změnu života člověka ve všech jeho oblastech – v přijímání Boží vůle, v účasti na evangelizaci ostatních lidí, v soukromém životě manželském i rodinném, v zaměstnání.³⁰ Tímto spojením víry v Boha a jednání člověka v jeho životě se obnovuje celistvost pojetí víry a morálních zásad, které charakterizují život křesťana. Samotná víra bez morálky by nebyla pravou podobou křesťanské víry v Boha.³¹

---

²³ Srov. FIORES, GOFFI : op.cit., 1072-1073.

²⁴ Srov. RATZINGER Josef : Úvod do křesťanství, Brno : Petrov, 1991, 16-17, 21, 30-31.

²⁵ Srov. PLENÁRNÍ SNĚM KATOLICKÉ CÍRKVE V ČR : Život a poslání křesťanů v církvi a ve světě. Závěrečný dokument Plenárního sněmu katolické církve v ČR, Kostelní Vydří : Karmelitánské nakladatelství, 2007, čl.316.

²⁶ Srov. KATECHISMUS KATOLICKÉ CÍRKVE, druhé vydání, Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2001, čl.26.

²⁷ Srov. FIORES, GOFFI : op.cit., 1077.

²⁸ Srov. Katechismus katolické církve : op.cit., čl.604-606.

²⁹ Srov. MUSZYŃSKI Henryk J. : Dnešní člověk a jeho hledání smyslu života. Příspěvek na setkání k dvacetiletému výročí České křesťanské akademie v prosinci 2010, in : Universum 1 (2011), 20-22, 22.

³⁰ Srov. KONGREGACE PRO KLÉRUS : Všeobecné direktorium pro katechizaci, Praha : Česká biskupská konference, 1998, čl.55.

³¹ Srov. FRANCOUZSKÁ BISKUPSKÁ KONFERENCE : Pozvat současnou společnost k životu z víry, 53-55.

K tomu, aby člověk dospěl k vlastní víře v Boha, nestačí ale člověku pouze jeho vlastní síly – musí se nechat vést milostí.³² Součástí takové pomoci od Boha je působení Ducha Svatého, který uschopňuje srdce člověka k přijetí víry v Boha a zároveň člověku pomáhá dále prohlubovat porozumění pro zjevení Boha.³³

Rozum a víra v Boha

Jednou z nejzákladnějších otázek je, zda-li víra v Boha se dá vysvětlit racionálními argumenty. V historii mnohdy převládal fideistický pohled, který vylučoval rozum z oblasti víry v Boha, která se přijímala autoritou a poslušností. Již Anselm z Canterbury ale předložil argumenty pro pozitivní vztah rozumu a víry v Boha. Dnes se všeobecně soudí, že racionální zdůvodnění víry v Boha je možné a žádoucí. Racionalita se totiž dotýká i podstaty člověka.³⁴ Rozum a víra v Boha jsou nezastupitelné, navzájem pomáhají vůči sobě plnit kritickou funkci. Je rovněž důležitá vzájemná vyváženost těchto dvou aspektů tak, aby rozum nebyl přeceňován a byl vždy uplatněn v širším vidění věcí – na pozadí vyššího svrchovaného řádu Boha.³⁵

---

³² Srov. JAN PAVEL II. : Apoštolský list na závěr jubilejního roku 2000 *Novo millennio ineunte*, (ze dne 6.ledna 2001), Praha : Česká biskupská konference, 2001, čl.20.

³³ Srov. DRUHÝ Vatikánský koncil: Věřoučná konstituce o Božím zjevení *Dei verbum* (ze dne 18. listopadu 1965), in: Dokumenty II. vatikánského koncilu, druhé vydání, Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2002, 101-123, čl.5.

³⁴ Srov. DOLISTA Josef : Křesťanská víra a racionalita. Teologický přístup, České Budějovice : Zdravotně – sociální fakulta Jihočeské univerzity, 2004, 86-87, 94-95.

³⁵ Srov. JAN PAVEL II. : Encyklika adresovaná biskupům katolické církve o vztazích mezi vírou a rozumem *Fides et ratio* ze dne 14.zář 1998, Praha : Zvon, 1999, čl. 20, 100.

2 Evangelizace

2.1 Podstata evangelizace

Pojem evangelizace

Pojem „evangelizace“ je poměrně nový a současnému užívání tohoto slova předcházela poměrně dlouhý vývoj. V dějinách bylo misionářské poslání označováno pojmem „apoštolát“. Druhý vatikánský koncil akcentuje misionářskou činnost křesťanů jako hlásání evangelia celému světu a skrze tuto službu spasení všech lidí. V tomto období se také nastalo začíná používat pojmu „evangelizace“ – jeho rozšíření je spojeno především s biskupskou synodou v roce 1974 a následně se zásadním dokumentem *Evangelii nuntiandi* z roku 1975.³⁶

Hlásání evangelia – tedy evangelizace – všem lidem v dnešním světě není dobrovolná činnost, ale hlavní poslání církve, tedy všech křesťanů. Je to základní životní program a ničím nenahraditelný úkol.³⁷ Nejsme zde na tomto světě sami pro sebe – neseme také odpovědnost za své bližní.³⁸ „Není možné setkat se s Kristem a nedat jej poznat druhým.“³⁹ Současný význam evangelizace klade důraz především na víru v Krista oproti zákonu zdůrazňujícímu skutky a na důležitost hlásání evangelia oproti sakramentalizaci. Rovněž staví na první místo spontánnost a vyzařování osobního přesvědčení oproti institucionalismu a uzavřenosti. A v neposlední řadě je nutné k pojmu evangelizace přiřadit spíše vyhlídku utrpení a kříže, nikoli úspěchu a slávy v tomto světě.⁴⁰

Obsah a etapy evangelizace

Evangelizace je velice složitá, bohatá a dynamická skutečnost. Znamená hlásání radostné zvěsti všem lidem v různých společenských vrstvách a třídách a tím jejich přetváření v nové lidstvo. Tato vnitřní proměna lidí zasahuje jak jejich vědomí, tak i jejich činnost, vlastní život a prostředí. Děje se tak pouhou božskou silou poselství. Není to tedy pouhá vnější změna charakteristiky člověka, ale pronikavá změna nitra člověka,

³⁶ Srov. FIORES, GOFFI : op.cit., 27-28.

³⁷ Srov. *Evangelii nuntiandi* : op.cit., čl. 1-4.

³⁸ Srov. WANKE Joachim : „Za evangelium se nestydím“ (Řím 1,16)–Proč ani dnes neztrácíme Pavlova slova svou platnost. Přednáška na pastoračním kongresu Biskupství erfurtského ve dnech 10.–11. října 2003, in : *Obtíže a šance církve v dnešním světě*, Kostelní Vydří : Karmelitánské nakladatelství, 2006, 11-35, 34.

³⁹ BENEDIKT XVI. : Mít víru znamená opírat se o víru druhých. Homilie Benedikta XVI. na mši sv. Světových dnů mládeže, Madrid, 21.8.2011, in : Česká sekce vatikánského rozhlasu, Svatý otec, Homilie, <http://www.radiovaticana.cz/clanek.php4?id=15041> (14.9.2011).

⁴⁰ Srov. FIORES, GOFFI : op.cit., 29-30.

kteřá znamená nové zaměření jeho života.⁴¹ Evangelizace je vydávání svědectví o Bohu s podstatným středem – jasným vyznáním, že v Ježíši Kristu se nabízí každému člověku možnost spásy, která přesahuje tento viditelný svět a pozemský život. Evangelizace tedy rovněž zahrnuje eschatologické hlásání věčnosti, která stojí mimo čas a dějiny. Člověk je zde představen jako Bohem stvořený subjekt, jehož pravý úděl je dovršen až na věčnosti. Evangelium ale také znamená těsný vztah s životem člověka a s jeho požadavky na tomto pozemském světě. Evangelizace je tedy těsně spjata se snahou o rozvoj člověka a jeho důstojným životem s přihlédnutím k jeho právům a povinnostem.⁴² Evangelizace je rovněž nezávislá na všech kulturách – evangelium tyto kultury proniká a staví na vztahu jednotlivce a Boha a vztazích mezi lidmi.⁴³

Proces evangelizace sestává ze dvou hlavních částí : Jednak je to první (počáteční) evangelizace (preevangelizace), která spočívá převážně v přesvědčivém svědectví křesťanského života slovy nebo beze slov, pomocí osobních vztahů, pomocí otázek a odpovědí po smyslu života. Některé aspekty preevangelizace byly popsány v prvním oddíle této diplomové práce. Druhá část je vlastní explicitní evangelizace, která otevřeně hlásá evangelium a uvádí do života církve v postupných krocích přilnutí k poselství evangelia, vstupu do společenství věřících, přijetí svátostí a vlastní účasti na hlásání evangelia ostatním lidem.⁴⁴

Respekt ke svobodě svědomí

Vlastní svoboda člověka vychází z existence bytosti stvořené Bohem k obrazu Boha. Svoboda je podstatná složka lidského bytí.⁴⁵ Součástí této svobody je také svoboda vlastního svědomí člověka v oblasti náboženství. V pojetí svobody svědomí člověka v oblasti víry a náboženství nastal posun v období před Druhým vatikánským koncilem zásluhou Jana XXIII. a jeho encykliky *Pacem in terris* (1963) – na rozdíl od staršího pojetí náboženské svobody při primátu pravdy, která měla přednost před svobodou.⁴⁶ Hlásání evangelia tedy plně respektuje svobodu svědomí člověka. Víra vyžaduje jeho svobodný souhlas. Nabídka takové víry ale při respektování svobody svědomí musí být učiněna.⁴⁷ Radostné hlásání evangelia určitě není urážkou a omezením identity ostatních – je třeba evangelium předkládat s úctou ke svobodě druhých, ale také s vlastním přesvědčením

⁴¹ Srov. *Evangelii nuntiandi* : op.cit., čl. 17-23.

⁴² Srov. Tamtéž, čl. 26-31.

⁴³ Srov. Tamtéž, čl.20.

⁴⁴ Srov. Tamtéž, čl. 21-26.

⁴⁵ Srov. RAHNER, VORGRIMLER: op.cit., Svoboda, 395-396.

⁴⁶ Srov. Tamtéž, Náboženská svoboda, 236-237.

⁴⁷ Srov. JAN PAVEL II. : Encyklika o stále platnosti misijního poslání *Redemptoris misio* ze dne 7.prosince 1990, Praha : Zvon, 1994, čl. 8, 39.

a radostí.⁴⁸ Hlásání evangelia musí mít stejnou svobodu, jako jiné činnosti v lidské společnosti. A naopak – všichni lidé ve shodě se svou důstojností, svobodnou vůlí a rozumem mají zodpovědnost hledat pravdu.⁴⁹

2.2 Metody a protagonisté evangelizace

Metody evangelizace

Způsoby hlásání evangelia se v průběhu času mění podle okolností, podmínek a na základě rozvoje společnosti. Církev a křesťané musí hledat nejvhodnější způsoby tak, aby hlásání zůstalo věrno svému obsahu a přitom bylo srozumitelné lidem dané doby.⁵⁰

Nejdůležitějším a základním způsobem hlásání evangelia je svědectví, které vydává křesťan svým životem, postoji, jednáním a činy. Tímto chováním vyvolává křesťan u ostatních lidí otázky po původu a motivech křesťanského života a většinou se jedná o jeden z prvních kroků v preevangelizaci takového člověka.⁵¹ Svědectví křesťana má velkou váhu – podporuje a dokazuje opravdovost hlásání slov a činí víru křesťana důvěryhodnou.⁵²

Další základní metodou hlásání evangelia je bezesporu kázání a homilie, ve kterých se radostná zvěst hlásá pomocí slova a může se dít v rámci eucharistie nebo bohoslužby slova, případně při udílení svátostí. Důležité je zamyšlení nad účinností mluveného a slyšeného slova v době, kdy civilizace slova byla nahrazena civilizací obrazu a jiných moderních prostředků sdělování informací (televize, internet).⁵³ V současné době přemíry informací je rovněž nutné umět omezit množství slov a vybírat pro kázání a homilie slova správná, která jsou inspirována Bohem, nikoliv především kazatelem.⁵⁴

Standardní evangelizační metodou je rovněž vyučování katechismu, které zahrnuje především systematické poznávání základních pravd a obsahu víry, a nemá obsahovat pouze rozumovou složku, ale vést k návykům křesťanského života. V dnešní době je stále více nutno vyučování katechismu formou katechumenátu pro dospívající a dospělé lidi. Rovněž přímá osobní evangelizace jedné osoby vůči druhé je častá a účinná cesta, jak představit víru druhému člověku. Mnoho příkladů takové evangelizace je uvedeno v evangeliích a můžeme sem zahrnout i osobní pastorační rozhovory s knězem.

---

⁴⁸ Srov. Novo millennio ineunte : op.cit., čl.56.

⁴⁹ Srov. PLENÁRNÍ SNĚM KATOLICKÉ CÍRKVE V ČR : op.cit., čl. 355-356.

⁵⁰ Srov. Evangelii nuntiandi : op.cit., čl. 40.

⁵¹ Srov. Tamtéž, čl. 21, 40-41.

⁵² Srov. WANKE : Za evangelium se nestydím, 30-31.

⁵³ Srov. Evangelii nuntiandi : op.cit., čl. 42-43.

⁵⁴ Srov. CANTALAMESSA Raniera : „Z každého planého slova“ (Mluvit „jako Božími slovy“). Druhé postní kázání pronesené 29.února 2008 v kapli Redemptoris Mater ve Vatikánu, in : Salve 1 (2008), 53-61, 56,59.

Samozřejmou součástí evangelizace je také svátostný život církve, ke kterému důkladná příprava vede a který je součástí přirozeného života křesťana. Nesmíme opomenout ani tradiční metodu evangelizace – lidovou zbožnost, která byla mnohdy v životě církve podceňována. Bezesporu má v evangelizaci lidová zbožnost své limity, ale často přináší schopnost ctností, jakými jsou trpělivost, soucit s druhými, živá zbožnost, vnitřní svoboda nebo snášení těžkostí života.⁵⁵

Ve vztahu k našim bratřím a sestrám, kteří dosud nevěří v Boha, je nutno projevovat zájem o tyto vzdálené lidi doprovázený otevřeností. Samozřejmostí je respekt k důstojnosti jednotlivce a nabídka naplnění touhy těchto lidí po dobrých vztazích a jejich přijetí.⁵⁶ Důležitým předpokladem dobré komunikace je rovněž přijetí dnešního pluralismu ve společnosti a umění v tomto prostředí argumentovat při zachování tolerance a dialogu.⁵⁷ Avšak nejdůležitější „metodou“ a předpokladem v evangelizaci je modlitba. Druhé nezískáme my sami – dostaneme je od Boha v modlitbě. Jedině ona dokáže zasáhnout nitro druhého člověka do hloubky, kam má vstoupit evangelium.⁵⁸

Komu se hlásá evangelium

Hlásání evangelia znamená předávání radostného poselství a úkolem křesťanů je sdělovat tuto radostnou zprávu všem – celému lidstvu.⁵⁹ Důležitou skupinou jsou vzdálení – ti, kteří se s evangeliem dosud nesečkali. Jedná se o jakousi přednostní, důležitou skupinu, ke které se obracelo mnoho křesťanů počínaje evangelizačním úsilím samotného Ježíše Krista. První seznámení s křesťanstvím těchto bratří a sester probíhá pomocí preevangelizace. Prvotní evangelizace může stát rovněž v počátcích víry v Boha těch, které bychom mohli nazvat odkřesťanštěnými – lidí, kteří sice kdysi byli pokřtěni, ale nežijí svou křesťanskou vírou. Do této skupiny můžeme zahrnout i ty, kteří nemají vzdělání v základech jednotlivých prvků víry v Boha – ať už jsou to lidé vzdělaní nebo prostí. Přestože Druhý vatikánský koncil uznal možnost spásy našich bližních, kteří praktikují nekřesťanská náboženství, nezabývá to povinností hlásat evangelium i jim a tím je seznamovat s celým bohatstvím Kristova tajemství. Především v tradičních křesťanských zemích je důležité hlásání skupině lidí, kteří nevěří v Boha – ateistů různého zaměření a agnostiků. Tito lidé nehledají smysl života a světa v Bohu. Velice rozšířeno

---

⁵⁵ Srov. Evangelii nuntiandi : op.cit., čl. 44-48.

⁵⁶ Srov. WANKE : Za evangelium se nestydím, 29-33.

⁵⁷ Srov. WANKE Joachim : Křesťanské hodnoty – nabídka také pro nekřesťany? Přednáška pro Společnost akademiků Friedrich Dessauer v Erfurtu 16.února 2004, in : Obtíže a šance církve v dnešním světě, Kostelní Vydří : Karmelitánské nakladatelství, 2006, 37-62, 56-57.

⁵⁸ Srov. RATZINGER : Nová evangelizace, 236.

⁵⁹ Srov. FIORES, GOFFI : op.cit., 32.

skupinou jsou rovněž matrikoví křesťané, kteří sice byli pokřtěni, formálně se nazývají křesťany, ale nežijí v souladu s podstatou života podle víry v Boha. Samozřejmě, že i křesťané, kteří věří v Boha a žijí v souladu s evangeliem, potřebují neustálou péči k růstu a k prohloubení jejich víry v Boha.⁶⁰

Hlasatelé evangelia

Křesťané v církvi mají všichni účast na hlásání evangelia, i když každý v jiné míře.⁶¹ Důležitý úkol v hlásání evangelia je svěřen hierarchii. Papež, biskupové a kněží nesou tento úkol jako nedílnou součást svého svěcení a úřadu, který zastávají. Řeholníci mají zvláštní možnost hlásání evangelia pomocí svého poslání života podle evangelijních rad – tento život ukazuje na eschatologickou budoucnost nás všech. Mnoho řeholníků má rovněž hlásání radostné zvěsti jako svůj jediný a celoživotní úkol. Rodiny jsou základním stavebním prvkem společnosti a malou podobou církve, kde se evangelium předává a vyznačuje do okolí. V dnešní sekularizované společnosti je rovněž úloha mládeže velice důležitá. Především evangelizační působení mladých lidí mezi svými vrstevníky je mnohdy jedinou možnou cestou k jejich oslovení křesťanským poselstvím.⁶² Důležitým místem ke hlásání radostné zvěsti jsou v dnešní době malé komunity, které pro hledající mohou znamenat seznámení s křesťanskou vírou příkladem druhých a bez anonymity. Ovšem velice zásadní skupinou křesťanů, kteří mohou hlásat evangelium svým každodenním životem, jsou laici. Druhý vatikánský koncil vyzvedl jejich úlohu v evangelizaci i pastorači okolní společnosti ať pomocí jejich života a poslání ve světě, nebo v rodině, manželství, výchově dětí, nebo i v poslání služby v církvi.⁶³ „Laici mají z mnoha důvodů nejbliže k těm, kterým je nebo má být evangelium hlášáno. Není zde míněna v první řadě fyzická blízkost, ale blízkost životních osudů a rolí, blízkost sdílení radostí a starostí, která umožňuje věrohodně ukazovat evangelium jako inspirující odpověď na to, co člověku dělá v životě starost.“⁶⁴

2.3 Evangelizace vnitřní a vnější

Evangelizaci můžeme rozdělit na dva základní typy – vnitřní evangelizace je zaměřena dovnitř církve a vnější evangelizace se soustředí na hlásání radostné zvěsti mimo církve. Na první pohled je evangelizace mimo církve důležitější, ale při bližším

---

⁶⁰ Srov. Evangelii nuntiandi : op.cit., čl. 51-56.

⁶¹ Srov. FIORES, GOFFI : op.cit., 33.

⁶² Srov. Evangelii nuntiandi : op.cit., čl. 67-73.

⁶³ Srov. FIORES, GOFFI : op.cit., 33-34.

⁶⁴ OPATRNÝ : Cesty pastorače v pluralitní společnosti, 97.

pohledu jsou obě oblasti propojeny a navzájem se ovlivňují. Známou skutečností je, že mimo oblast církve – ve světě politiky, hospodářství, sociálních vztahů, kultury, sdělovacích prostředků – mají velkou možnost k hlásání evangelia především křesťané – laici. Tento úkol je ale pro ně velice náročný. V tomto prostředí má možnost se prosadit jen takový člověk, který je na úrovni jak svou vírou v Boha, tak i odbornými kvalitami a schopnostmi. Na tuto snahu ale nelze rezignovat. Je zapotřebí velké morální, duchovní i odborné teologické podpory od ostatních křesťanů i od církevní hierarchie. Přirozenější a přístupnější je pro běžného křesťana svědčit o Kristu ve své rodině, při výchově dětí, v zaměstnání, v církvi. Tato oblast se týká evangelizace vnitřní a křesťan zde svými postoji, svým svěděním a svou vírou ukazuje hodnoty křesťanství ostatním lidem.⁶⁵ Samozřejmě, že církev si je vědoma nutnosti neustále evangelizovat sebe samu. Křesťané jsou vystavováni různým těžkým zkouškám, a proto je nutno stále shromažďovat Boží lid, hlásat mu radostnou zvěst a naslouchat důvodům naší křesťanské naděje.⁶⁶ Vnitřní i vnější oblasti evangelizace jsou velmi úzce propojeny. Aby totiž církev mohla účinně hlásat radostnou zvěst ostatním vně církve, musí ona sama přijímat toto radostné poselství a uskutečňovat jej na sobě.⁶⁷

2.4 Misijní poslání církve

Bůh chce, aby všichni lidé byli spaseni a poznali pravdu. Církev, které tato pravda byla svěřena, věří ve všeobecný plán spásy, a proto má povinnost hlásat radostnou zvěst všem lidem – má povinnost být misionářskou církví.⁶⁸ Tento příkaz a poslání pro křesťany a pro celou církev pochází od samotného Božího Syna, který posláním apoštolů ke všem národům určil úkol hlásat evangelium všem křesťanům.⁶⁹ Protože Ježíš Kristus církev založil, je hlásání radostné zvěsti křesťany pokračováním a rozvíjením jeho poslání.⁷⁰ „Církev naší doby musí vědět – a ví to – že jejím základním a ničím nezastupitelným posláním a úlohou vůči lidstvu i světu je a vždy a všude zůstane hlásání evangelia.“⁷¹

Z toho ovšem také plyne, že evangelizovat by nemělo znamenat pro nikoho pouze osobní izolovanou činnost, ale činnost společnou – církevní. Každé hlásání radostné zvěsti

---

⁶⁵ Srov. OPATRŇY : Cesty pastorační v pluralitní společnosti, 102-103.

⁶⁶ Srov. Evangelii nuntiandi : op.cit., čl. 15.

⁶⁷ Srov. FRANCOUZSKÁ BISKUPSKÁ KONFERENCE : Pozvat současnou společnost k životu z víry, 62.

⁶⁸ Srov. Katechismus katolické církve : op.cit., čl.851.

⁶⁹ Srov. DRUHÝ Vatikánský koncil: Věřoucí konstituce o církvi *Lumen gentium* (ze dne 21. listopadu 1964), in: Dokumenty II. vatikánského koncilu, druhé vydání, Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2002, 29-100, čl.17.

⁷⁰ Srov. DRUHÝ Vatikánský koncil: Dekret o misijní činnosti církve *Ad gentes* (ze dne 7. prosince 1965), in: Dokumenty II. vatikánského koncilu, druhé vydání, Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2002, 459-507, čl.5.

⁷¹ FROSSARD André : Nebojte se! Dialog s Janem Pavlem II., Olomouc : Matice cyrilometodějská, 2000, 204.

je součástí poslání celé církve. Proto také křesťan nesmí při hlásání evangelia vycházet pouze ze svých vlastních představ a není absolutním pánem nad tímto posláním podle svých osobních měřítek a plánů. Rovněž tak je nutné mít na zřeteli, že církev není omezena na prostor ani čas, je univerzální. K tomu patří i jednota místních partikulárních místních církví s církví univerzální. Tato univerzalita se má rovněž promítnout i do obsahu a podstaty hlásání evangelia, přestože konkrétní způsoby tohoto hlásání mohou být podle konkrétních místních podmínek odlišné.⁷²

2.5 Nová evangelizace

Nové pojetí evangelizace má počátek již na Druhém vatikánském koncilu a v definici evangelizace papeže Pavla VI. v apoštolské exhortaci *Evangelii nuntiandi* z roku 1975. Poprvé použil termínu „nová evangelizace“ papež Jan Pavel II. v roce 1983, když mluvil na Haiti k biskupům latinskoamerických církví. Dále tuto myšlenku rozvinul v apoštolské exhortě *Christifideles laici* z roku 1988 a v encyklice *Redemptoris misio* z roku 1990.⁷³

Důvodem pro novou evangelizaci jsou především rozsáhlé změny v zemích, které na křesťanství byly vybudovány a které se dnes vlivem sekularismu a ateismu odpoutávají od svých křesťanských kořenů. Touha po ekonomické prosperitě a konzumu podporuje podobu života, jakoby Bůh neexistoval. Víra je stále více vylučována především z nejdůležitějších oblastí života, jako je zrození, utrpení a umírání.⁷⁴ Na druhou stranu se ale u mnoha lidí objevuje stále častěji hlad po duchovnu, otázky po existenci Boha a po smyslu života. Ovšem tato touha po spiritualitě nevede mnohdy k návratu ke křesťanství, ale produkuje směs vlastních představ lidí, které se pohybují v mýtických představách, okultismu nebo jiných spirituálních směrech. Nová evangelizace tedy není žádný krátkodobý a jednoduchý program – jedná se o dlouhodobou a zásadní úlohu církve a všech křesťanů, při které jde o návrat od mnoha bohů k Bohu jedinému. Nová evangelizace by se též dala nazvat vystoupením z defenzivního postoje vůči světu a překonáním izolace církve včetně obnovy radosti z víry a znovuzískáním misionářského nadšení.⁷⁵ „Největší chudobou je neschopnost radovat se, omrzlost životem, který se zdá být absurdním a nesmyslným. Tato chudoba je dnes velmi rozšířená, a to v různých formách, ať už ve společnosti materiálně bohaté, či v chudých

⁷² Srov. *Evangelii nuntiandi* : op.cit., čl. 60-64.

⁷³ Srov. DULLES Avery : *Nová evangelizace*, in: *Teologické texty* 6 (1995), 183-186, 183-184.

⁷⁴ Srov. JAN PAVEL II. : *Posynodní apoštolský list o povolání a poslání laiků v církvi a ve světě Christifideles laici* z 30.prosince 1988, Praha : Zvon, 1996, čl. 34.

⁷⁵ Srov. KASPER Walter : *Nová evangelizace*, příspěvek na mezinárodní konferenci „Křesťanská komunita a první hlásání“ v Římě 4. – 7. května 2009, 4-5, archiv Doc.Dr.Ludvíka Dřímala, Th.D., úplný český překlad nepublikován.

zemích. Neschopnost radosti produkuje neschopnost lásky, závist, lakomství a všechny podoby nelásky, které ničí život jednotlivce i světa. Proto potřebujeme novou evangelizaci.“⁷⁶

Pro papeže Jan Pavla II. nová evangelizace neznamená návrat k taktice misí dřívější doby. Tento papež požaduje naprosto novou úroveň a kvalitu hlásání radostné zvěsti včetně nových metod, které respektují vývoj doby. Vidí novou evangelizaci vycházející z teologické motivace, kde hlavní postavou je Ježíš – nositelé evangelizace musí být zakotveni v osobním vztahu k Bohu. Nová evangelizace nemůže být pouhým předáváním nauky, ale spíše svědectvím křesťana o hlubokém a osobním setkání s Bohem. Nejdůležitějšími oblastmi, kde je možno novou evangelizaci uskutečňovat, je oblast kultury, katolické sociální nauky a sdělovacích prostředků.⁷⁷

Jestliže Pavel VI. ztotožnil evangelizaci s posláním církve, potom Jan Pavel II. pozvedl novou evangelizaci jako nejdůležitější úkol pro církve. Oba tedy pomohli k zásadnímu obratu ve vývoji chápání evangelizace od nejprve druhotné záležitosti určené pouze pro kněze a řeholníky až k chápání evangelizace jako nejdůležitější oblasti činnosti církve ve třetím tisíciletí.⁷⁸ Papežská rada pro podporu nové evangelizace, kterou ustanovil papež Benedikt XVI. v roce 2010, má tedy jednoznačný cíl – pomáhat církvím především v zemích se starou křesťanskou tradicí v jejich evangelizačním poslání.⁷⁹ K tomu patří studium i pastore, šíření učení týkající se nové evangelizace, koordinace a informovanost o evangelizačních aktivitách včetně využívání moderních komunikačních prostředků.⁸⁰ Papež rovněž klade velký důraz na osobní svědectví – hlásání radostné zvěsti spolu s vlastním svědectvím je podstatou dobré evangelizace.⁸¹

---

⁷⁶ RATZINGER : Nová evangelizace, 233.

⁷⁷ Srov. DULLES : op.cit., 184-185.

⁷⁸ Srov. Tamtéž, 185-186.

⁷⁹ Srov. BENEDIKT XVI. : Být evangelizátorem není privilegium, ale závazek víry. Promluva Benedikta XVI. v aule Pavla VI. dne 15.10.2011 na setkání evangelizátorů „Noví evangelizátoři za novou evangelizaci – Boží Slovo roste a šíří se“ v Římě ve dnech 15. – 16. října 2011, in : Česká sekce vatikánského rozhlasu, Svätý otec, Promluvy, <http://www.radiovaticana.cz/clanek.php4?id=15340> (19.10.2011).

⁸⁰ Srov. BENEDIKT XVI. : Apoštolský list vydaný z vlastního rozhodnutí (motu proprio), kterým se zřizuje Papežská rada pro novou evangelizaci *Ubicumque et semper* z 21.září 2010, čl. 3, Tiskové středisko České biskupské konference : Z Vatikánu. *Ubicumque et semper*, <http://tisk.cirkev.cz/z-vatikanu/ubicumque-et-semper/> (20.8.2011).

⁸¹ Srov. BENEDIKT XVI. : Hlásat právo Boha na to, co mu patří : Náš život. Homilie Benedikta XVI. v bazilice sv.Petra dne 16.10.2011. Setkání evangelizátorů „Noví evangelizátoři za novou evangelizaci – Boží Slovo roste a šíří se“ v Římě ve dnech 15. – 16. října 2011, in : Česká sekce vatikánského rozhlasu, Svätý otec, Homilie, <http://www.radiovaticana.cz/clanek.php4?id=15343> (19.10.2011).

3 Pastorace

3.1 Pojem pastorace

Etymologicky je pojem „pastorace“ („pastorální“) spojen s pojmem „pastýř“, který má biblický původ. Kořeny tohoto pojmu sahají až k pastýřským kulturám Orientu, odkud se tento výraz přenesl pro označení pastýře izraelského národa – Hospodina. Tentýž motiv byl poté převzat i do Nového zákona pro označení Ježíše jako dobrého pastýře svého stáda. Potřeba vedení a péče o členy církve se objevuje ihned, jakmile se počet křesťanů začal rozrůstat. Zvláště v katolické církvi, která není společností pouze elitních a dokonalých členů, byla nutnost strukturování tohoto společenství a rozdělení rolí evidentní.⁸²

V širším smyslu slova tedy pastorace znamená soubor všech činností církve, jejichž cílem je podpora kvalitního života člověka ve všech jeho aspektech a rovinách (spirituální, sociální, psychologické a biologické) při současném respektování důstojnosti a jedinečnosti osoby člověka. V užším smyslu slova je pastorace souhrn církevních aktivit, které jsou zaměřeny na spirituální dimenzi konkrétního člověka k jeho spáse - jedná se o nabídku života s Bohem jako cesty k plnému lidství.⁸³

3.2 Základní úkoly církve v pastoraci

Součástí pastorační práce tedy není pouze působení kněze, ale obecně spasitelné poslání a působení celé církve, která se snaží reflektovat, co je v dané situaci a době třeba v pastoraci vykonat.⁸⁴ Pastorace je základním a nejvlastnějším posláním církve, které vychází ze svátostného charakteru církve. Úzce a přímo souvisí se spásou bližních a je přímo spojena s hlavními funkcemi křesťanského společenství – svědectvím, liturgií, společenstvím a charitním posláním.⁸⁵

Středem pastorace církve je především slavení liturgie. V liturgii probíhá dialog mezi Bohem a člověkem. Církev si připomíná činy, které učinil Bůh z velké lásky k lidem. Bůh ovšem na svou lásku k nám očekává odpověď člověka – a ta se odehrává především vírou, obrácením a modlitbou v liturgii. Liturgie ale není soukromou záležitostí, nýbrž projevem církevního společenství. Bohoslužba se rovněž může stát příležitostí k poznání Boha pro lidi upřímně hledající svůj smysl života. Liturgie ale není nástrojem prvotní

---

⁸² Srov. OPATRŇY Aleš : Pastorační situace u nás. Analýzy a výhledy, Kostelní Vydří : Karmelitánské nakladatelství, 1996, 4-5.

⁸³ Srov. Salesiánská provincie Praha : Výchovně pastorační projekt provincie 2007, 12. Archiv Salesiánské provincie Praha.

⁸⁴ Srov. RAHNER, VORGRIMLER: op.cit., Pastorální teologie, 280.

⁸⁵ Srov. AMBROS Pavel : Fundamentální pastorální teologie. Pastorální teologie I., Olomouc : Univerzita Palackého, druhé přepracované vydání, 2002, 35-42.

evangelizace – ta by ji měla předcházet. Středem liturgického života je nedělní slavení eucharistie, které by se dalo nazvat základním poznávacím znamením křesťana.⁸⁶

Druhou základní pastorační oblastí církve je svátostný život. Svátosti se dělí na tři svátosti iniciace – uvedení do křesťanského života (křest, biřmování a eucharistie), dále dvě svátosti uzdravení (smíření a pomazání nemocných) a dvě svátosti, které slouží společenství a poslání křesťanů (kněžství a manželství). V dnešní době je důležitá oblast obnoveného katechumenátu, ve kterém jsou katechumeni vedeni k osobní víře v Boha a začleňování do společenství církve. Svátost biřmování má těsnou souvislost se svátostí křtu, kterou je třeba zdůraznit. Rovněž má svátostná pastore předložit svátost biřmování jako uschopnění k hlásání evangelia a svědectví víry pro ostatní. Při svátosti smíření je důležitý aspekt pokání – v dnešní době bývá často opomíjené pokání jako společný postoj celé křesťanské obce. Důležité jsou rovněž kající pobožnosti a duchovní obnovy. Svátost pomazání nemocných je třeba propojit s celkovou péčí o nemocné nebo staré lidi a tím také touto svátostí svědčit ostatním o křesťanském přístupu k utrpení. Zásadní pastorační pole působnosti je také při křesťanské přípravě snoubenců na svátost manželství.⁸⁷

Další oblasti pastoračního působení církve jsou velice různorodé. Může jít o obnovu lidové zbožnosti, nebo o podporu snah v projevech mariánské úcty a úcty ke svatým. Rovněž pastore poutních míst především v dnešní době získává na významu, protože poutní místa jsou zároveň duchovními centry a jsou navštěvovány i lidmi, kteří se neúčastní pravidelného duchovního života farnosti. Mostem k Bohu může být také sakrální umění a slavení liturgie duchovním zpěvem.⁸⁸

3.3 Kategoriální pastore

Především v minulých desetiletích byla farní pastore ve vědomí většiny křesťanů jediným modelem pastoračního působení církve. V době nesvobody byla kategoriální pastore uskutečňována jen pomocí neoficiálních aktivit a nebyla součástí veřejně konané pastore. V dnešní době je nutné, aby kategoriální pastore byla chápána jako rovnocenná součást života církve – to také znamená uznat její nároky na finanční a personální zabezpečení. Kategoriální pastore je důležitou součástí pastoračního působení církve především pro některé skupiny lidí, kteří mají specifické požadavky nebo žijí v jiných podmínkách než většina ostatních. V dnešní době není možné provozovat celoplošnou pastore a je důležité uvažovat po personální stránce i s pastorační účastí laiků. Mnohé oblasti kategoriální pastore jsou již dnes plně rozvinuty (rodiny, mládež,

⁸⁶ Srov. PLENÁRNÍ SNĚM KATOLICKÉ CÍRKVE V ČR : op.cit., čl. 84-107.

⁸⁷ Srov. Tamtéž, čl. 110-119.

⁸⁸ Srov. Tamtéž, čl. 123-137.

nemocní, armáda, vězení), jiné skupiny teprve na pastorační pozornost čekají (neúplné rodiny, národnostní menšiny, lidé s odlišnou sexuální orientací).⁸⁹ V následujícím textu jsou uvedeny pouze hlavní oblasti kategoriální pastorační péče.

Pastorace rodiny a manželství

Mezi pokřtěnými manželi má manželský svazek povahu svátosti a je zaměřen na prospěch manželů a na plození a výchovu dětí. Zvláště v posledních letech se ve společnosti dramaticky změnilo vnímání manželství většinovou společností – manželský svazek je vystaven ekonomickým tlakům, při kterých je přeceňován osobní individualismus a svoboda na úkor zodpovědnosti k partnerovi. Rovněž profesní život manželů je stavěn na vyšší příčku, než hodnoty rodiny. Změnilo se také vzájemné postavení mužů a žen a je stále více zpochybňován křesťanský model manželství jako nerozlučitelného svazku. Rozšiřuje se stále více život s partnerem bez sňatku, a to i mezi křesťany. Pastorace rodin a manželství tedy musí odpovídat na tyto měnící se názory na roli manželství a rodiny, musí předkládat možnost žít v manželství, kde schopnost vzájemného odpouštění, pochopení a odpovědnosti je možná a reálná. Zvláštní pastorační péči potřebují manželství konfesně smíšená i manželství, která jsou ze zdravotních důvodů trvale neplodná. Možnosti pěstounské péče nebo osvojení dětí jsou alternativou pro morálně nepřijatelnou asistovanou reprodukci. Rovněž rodiny s postiženým dítětem potřebují duchovní a pastorační péči církve. Součástí takové pastorační péče má být rovněž nauka o důstojnosti lidského života a přirozeného plánování rodičovství jako argument proti potratům. Důležitou skupinou, která potřebuje rozsáhlou pastorační péči církve, jsou rozvedení křesťané nebo i civilně znovu sezdaní – úděl takových lidí je velice těžký a církevní společenství by jim mělo pomáhat zažívat jejich přináležitost k církvi. K pastorační péči o rodinu rovněž patří péče o kvalitu života seniorů a podpora mezigeneračního dialogu a vzájemné pomoci. S tím souvisí i správné křesťanské chápání nemoci a smrti člověka.⁹⁰

Pastorace mládeže

Pastorace mládeže je velice důležitá, neboť ve věku dospívání se rozhoduje o dalším směřování mladého člověka a o nastavení jeho životních priorit a hodnotového žebříčku. Mladí rovněž uskutečňují mnoho životních voleb, které ovlivní jejich celý život.⁹¹ V dnešní době se mládež vyznačuje touhou po opravdovosti, v mezilidských

---

⁸⁹ Srov. PLENÁRNÍ SNĚM KATOLICKÉ CÍRKVE V ČR : op.cit., čl. 163-165.

⁹⁰ Srov. Tamtéž, čl. 167-183.

⁹¹ Srov. Tamtéž, čl. 185.

vztazích hledají cit a porozumění. Nové oblasti komunikace a virtuální reality ovlivňují vnitřní svět mladých lidí – žijí v paralelních virtuálních světech a mnohdy trvale osamoceni. Při pastorači mládeže se nesmí opominout nové „areopagy“, kde se s mladými lidmi můžeme setkat (hřiště, sdělovací prostředky, hudba, volná prostranství, zájmové skupiny mládeže).⁹² Je třeba si uvědomit, že pouze malá část dnešní mládeže je oslovena pastoračními aktivitami církve – někteří církev plně respektují, jiní jsou k ní kritičtí, jiní pouze využívají církevních služeb bez jakéhokoli vztahu k církvi. V pastorači mládeže nelze odmítat její kritičnost a je třeba udržet vzájemnou důvěru a dialog. Autentická křesťanská spiritualita musí mladým lidem nabídnout domov a porozumění – nelze vystupovat z pozice síly odsuzujícím způsobem.⁹³ Rovněž není ideální pastarovat diskusemi u kulatých stolů – důležitý je důraz na osobu a osobní příklad. Je nutno předložit mladému člověku osobní vztah s Bohem, využívat forem postupnosti a flexibility.⁹⁴

Pastorace vysokoškoláků

Členové akademické obce, ať už studenti vysokých škol nebo vysokoškolští pedagogové, představují velice důležitou součást společnosti. Mají nezastupitelnou úlohu v ovlivňování hodnotového žebříčku společnosti a také jejich svědectví o Bohu má svou váhu. Důležité místo pro pastorači vysokoškoláků jsou akademická duchovní centra, ve kterých se kněží starají o pastorači studentů i učitelů z vysokých škol. Toto poslání klade na kněze vysoké nároky v jeho vzdělání i schopnosti komunikace. Je rovněž nutné, aby tato duchovní vysokoškolská centra spolupracovala s teologickými fakultami v oblasti personální pomoci. Vysokoškolská pastorace tedy neobsahuje pouze duchovní péči o studenty a pedagogy, kteří věří v Boha, ale měla by též zahrnovat i evangelizační činnost jako nabídku pro ostatní.⁹⁵

Pastorace seniorů a nemocných

Senioři a nemocní lidé různého věku jsou důležitou součástí církve – především nemocní neokázale svědčí o své víře ve svém utrpení a hlásají tím eschatologickou naději křesťanů. Také umožňují mnoha lidem v jejich obětavosti prokazovat dar služby svým bližním. Tato vzájemná služba tedy ukazuje křesťanský pohled na člověka, jeho stáří, umírání. Oblast pastorace o seniory a nemocné se kromě přímé pastorace v jejich

---

⁹² Srov. SIGALINI Domenico : Neformální prostředí evangelizace, Praha : Česká biskupská konference, 2001, 4-7, 10-28.

⁹³ Srov. PLENÁRNÍ SNĚM KATOLICKÉ CÍRKVE V ČR : op.cit., čl. 186-189.

⁹⁴ Srov. BOCCARDO Renato : Jak přivádět dnešního mladého člověka k setkání s Kristem. Základy pastorace mládeže. Celostátní setkání animátorů, Světlá nad Sázavou, 1998, Praha : Česká biskupská konference, 1998, 8-15.

⁹⁵ Srov. PLENÁRNÍ SNĚM KATOLICKÉ CÍRKVE V ČR : op.cit., čl. 194-196.

domovech a farnostech realizuje také v mnoha církevních i občanských neziskových zařízeních. U všech pomáhajících profesí je kladen důraz na vysoký odborný i morální kredit pracovníků, kteří se nestarají pouze o hmotné potřeby klientů, ale též o jejich duchovní rovinu. Proto je velice důležité pro toto speciální poslání připravovat a vzdělávat kněze i jáhny, ale také ostatní pastorační pracovníky.⁹⁶ „Pastorační péčí o nemocné a trpící v širším slova smyslu rozumíme takové jednání s člověkem, ve kterém ho respektujeme v jeho jedinečnosti, přistupujeme k němu z pozice věřících křesťanů, doprovázíme ho v jeho nemoci, utrpení či umírání a pomáháme mu k lidsky důstojnému zvládnutí jeho životní situace, včetně smrti, a to na jemu dostupné úrovni víry.“⁹⁷

Pastorace ostatních skupin

V dnešní době je velice zapotřebí vidět nutnost pastorace a komplexní péče i u dalších skupin lidí – lidí bez domova, drogově závislých, tělesně i mentálně handicapovaných.⁹⁸ Také běženci a migranti zasluhují pozornost církve. Mnoho lidí z rozvojových zemí se usazuje v zemích s křesťanskou tradicí, ve kterých hledají přijetí, práci, lepší životní podmínky. Na základě dobrovolnosti a souhlasu těchto lidí je možno v pomoci nabízet také Boží slovo a pomáhat jim na rovině duchovní. Rozsáhlý je problém chudoby a různě trpících lidí. Hlavně křesťané by měli ze všech sil přispět svou pomocí těmto lidem, kteří trpí fyzicky, psychicky i duchovně. Diakonická složka pomoci chudým byla v církvi vždy důležitou součástí jejího poslání.⁹⁹

Není možno zapomínat ani na krajany, kteří žijí v zahraničí a představují velkou část intelektuální a morální hodnoty národa. Také naši spoluobčané, kteří v zahraničí působí jen krátkodobě (studenti, zaměstnanci), potřebují mnohdy pastorační doprovázení a péči. Velice potřebnou je také podpora církve a pastorační pomoc všem křesťanům, kteří působí ve veřejném životě ve světě politiky.¹⁰⁰

Pastorace povolání

Pastorace povolání představuje pastorační péči o člověka, který se rozhoduje o své životní cestě – o svém životním povolání. Předpokladem správné volby životního povolání člověka je jeho osobní vztah s Bohem, který stvořil člověka s danými schopnostmi a vlastnostmi, a tím ho vybavil pro jeho životní cestu. Není to ovšem předurčení,

⁹⁶ Srov. PLENÁRNÍ SNĚM KATOLICKÉ CÍRKVE V ČR : op.cit., čl. 198-201.

⁹⁷ OPATRŇY Aleš : Malá příručka pastorační péče o nemocné, třetí doplněné vydání, Praha : Pastorační středisko, 2003, 8.

⁹⁸ Srov. PLENÁRNÍ SNĚM KATOLICKÉ CÍRKVE V ČR : op.cit., čl. 202.

⁹⁹ Srov. BENEDIKT XVI. : Posynodní apoštolská exhortace o Božím slově v životě a poslání církve *Verbum Domini* ze dne 30.září 2010, Kostelní Vydří : Karmelitánské nakladatelství, 2011, čl. 105-107.

¹⁰⁰ Srov. PLENÁRNÍ SNĚM KATOLICKÉ CÍRKVE V ČR : op.cit., čl. 204-205.

kteře vylučuje svobodu člověka - tuto cestu může dotyčný člověk objevit a svou kladnou odpověď Bohu na tuto cestu vyjít.¹⁰¹

V ještě nedávné minulosti se slovo „povolání“ používalo v cířkvi především pro vyjádření povolání k duchovnímu stavu kněze nebo řeholníka. V současné době se již v souvislosti s povoláním mluví o jakékoli cestě, kterou Bůh člověku nabízí.¹⁰² Na tomto místě je ale třeba rovněž zmínit, že i člověk, který nezvolí cestu duchovního povolání ani cestu manželství, může žít sám podle svého povolání a neměl by být nucen svým okolím k jinému rozhodnutí podle mylného předpokladu, že pouze v manželství nebo v duchovním povolání je možnost naplnění křesťanského života.¹⁰³

Dnes pastorece povolání zaujímá velmi důležité místo v pastoračních aktivitách cířkve. Není to povinnost pouze jednotlivce, ale především celého cířkevního společenství. Všichni členové cířkve mají zodpovědnost starat se o rozlišování povolání svým svědectvím, službou, účastí ve společenství, a především modlitbou.¹⁰⁴

3.4 Katecheze jako součást pastorece

Katecheze jako soustavné a pravidelné předávání pravd víry především křesťanům je nedílnou a pevnou součástí pastoračního poslání cířkve. Cílem je výchova dětí, dospívajících i dospělých ke křesťanské zralosti pomocí komplexní a systematické formace. Je tedy třeba odlišit soustavnou katechezi jako svědectví slova i života křesťanů od pouhého seznámení s naukou křesťanství jako předmětu ve škole. Důležité je neopomenout žádnou se skupin křesťanů, ať jsou to děti, mládež, dospělí nebo senioři. Cířkev mnohdy musí nahradit chybějící znalosti a vzdělání v základních věcech víry u dospělých rodičů dětí. Zvláštním a v dnešní době stále častějším způsobem katecheze je katechumenát u dospělých nebo dospívajících lidí, kteří uvěřili v Boha a skrze iniciační svátosti se přičleňují k cířkvi. Pro kvalitní katechezi je nutné vychovávat dobré kněze, ale také vzdělané laiky – pastorační asistenty a asistentky, katechety a katechetky. Proto je důležité podporovat i možnost studia těchto laických spolupracovníků na teologických fakultách včetně postgraduálního studia. Samozřejmostí je rovněž úsilí o trvalé personální i materiální zajištění funkcí diecézních katechetických center.¹⁰⁵

---

¹⁰¹ Srov. ŠPIDLÍK Tomáš : O povolání. Několik užitečných úvah, Olomouc : Refugium Velehrad-Roma s.r.o., 2011, 21-22, 44-45.

¹⁰² Srov. OPATRŇÝ : Cesty pastorece v pluralitní společnosti, 162.

¹⁰³ Srov. Tamtéž, 171-172.

¹⁰⁴ Srov. KONGREGACE PRO KATOLICKOU VÝCHOVU, KONGREGACE PRO VÝCHODNÍ CÍŘKVE, KONGREGACE PRO SPOLEČNOSTI ZASVĚCENÉHO ŽIVOTA A SPOLEČNOSTI APOŠTOLSKÉHO ŽIVOTA : Nové povolání pro novou Evropu, Praha : Česká biskupská konference, 2010, čl. 13, 25.

¹⁰⁵ Srov. PLENÁRNÍ SNĚM KATOLICKÉ CÍŘKVE V ČR : op.cit., čl. 206-217.

3.5 Výhledy pastorační práce v postmoderní společnosti

Současná společnost

Velmi charakteristickým označením dnešní doby je postmodernismus. Jestliže ve starověku byl na prvním místě Bůh, potom v modernismu se středem všeho stal člověk se svojí racionalitou, vědeckostí a objektivitou. Postmodernismus pohrdá Bohem i člověkem – neexistuje žádná věda, vše je pouze subjektivní hra bez jakéhokoli systému. Ztrácí se pojem o objektivitě toho, co existuje – vše se stává subjektivní hrou fantazie. Samotný pojem postmodernismu rovněž spočívá ve vytváření společného prostoru a klimatu, ve kterém jde především o marketing, který vytváří touhu po vlastnění věcí. Nejvíce objektivní veličinou se stává cítění člověka. Člověk myslí, koná a rozhoduje se podle toho, jak se cítí.¹⁰⁶ Do této podoby společnosti zapadá i často zúžené vnímání samotného člověka, který není nic jiného, než hmota. Z toho plyne úvaha o smrti, kterou podle tohoto většinového názoru vše končí a člověk by ji měl co nejvíce vytěsnit ze svých úvah.¹⁰⁷

Náboženský svět lidí

Základním prostředím pro náboženský život je pluralitní společnost. Tato pluralita staví církev i víru v Boha do pozice sice možného tématu, ale nepříliš zajímavého a důležitého pro život lidí. V současné době už nedochází k odporu proti víře v Boha z pozic bojovného ateismu – ten téměř zanikl.¹⁰⁸ Spíše se tento vztah většiny současných lidí k víře v Boha dá nazvat mimoběžností, míjením.¹⁰⁹ Každodenní život je křesťanstvím ovlivněn jen velmi málo, příslušnost k tradičním církvím není ve společnosti pokládána jako samozřejmost – naopak křesťanské církve často bývají ve společnosti vnímány jako cizorodý prvek. Snad existuje i obava ze společenského vlivu církve i z jakékoli „organizované“ podoby náboženství.¹¹⁰ Kromě toho je náboženství považováno za striktně privátní záležitost každého člověka. Přesto ale existuje zájem o duchovno, který se spíše podobá příklonu k iracionalitě vyjádřené různými pseudonáboženskými směry, které mohou být jakousi religiozitou bez vztahu k osobnímu Bohu.¹¹¹ Na druhou stranu se ale i toto bezbřehé a spíše emocionální duchovno bez osobního Boha může stát výzvou a možností pro předložení křesťanské alternativy.¹¹²

¹⁰⁶ Srov. RUPNIK Marko Ivan : Cesty nové evangelizace ve střední a východní Evropě v postmoderní situaci, in : Nová evangelizace, Velehrad : Refugium Velehrad – Roma s.r.o., 2000, 30-46, 31-35.

¹⁰⁷ Srov. MEZINÁRODNÍ TEOLOGICKÁ KOMISE : O některých aktuálních otázkách eschatologie, Olomouc : Refugium Velehrad – Roma s.r.o., 2008, 19,22.

¹⁰⁸ Srov. OPATRŇY : Cesty pastorační práce v pluralitní společnosti, 15.

¹⁰⁹ Srov. Tamtéž, 57.

¹¹⁰ Srov. Tamtéž, 71-72.

¹¹¹ Srov. Tamtéž, 19-20.

¹¹² Srov. PLENÁRNÍ SNĚM KATOLICKÉ CÍRKVE V ČR : op.cit., čl. 318.

Nové principy pastorače

Z tohoto popisu dnešní situace vyplývají jednoznačné důsledky pro pastorační činnost křesťanů. Oproti minulosti, kdy se přijímala víra církve, se těžiště přesouvá nejprve k otázkám po Bohu a teprve poté k učením církve. Tím se víra v Boha stává sice osobním vztahem a je autentická, na druhou stranu to ale může znamenat nebezpečí subjektivní selekce pouze některých témat, které daný křesťan akceptuje. Tím se můžeme dostat k jen částečné identifikaci s učením církve i u lidí, kteří se považují za bezproblémové praktikující katolíky. Toto samozřejmě není ideální stav. Nicméně v pastorači je vždy důležitý vstřícný postoj, protože církev není uzavřeným klubem a umožňuje svou otevřeností reflektovat realitu.¹¹³ Výše zmíněná subjektivita a individualismus víry v Boha a mnohdy i touha po mystice u lidí hledajících Boha je velkou pastorační výzvou především pro kontemplativní řády, které by měly vytvářet prostor pro osobní kontemplaci těchto hledajících lidí.¹¹⁴

V dnešní době už křesťanské církve nepatří k favorizovaným skupinám, které jsou považovány většinou společností za obecnou autoritu – jsou jedněmi z mnohých. V takové pluralitní postmoderní společnosti musí být katolická církev znamením ve společnosti, jak to prorocky předznamenal Druhý vatikánský koncil.¹¹⁵ Křesťan v pastoračním působení musí ukázat víru v Boha jako vztahovou záležitost k Bohu i ke svému bližnímu. Zřejmě nejdůležitějším aspektem je ovšem vlastní svědectví, které způsobí otázky po našem životě s Bohem u ostatních lidí.¹¹⁶ S tím souvisí i mluvení o Bohu novým způsobem, který představí Boha jako neuchopitelné tajemství, které nás přesahuje.¹¹⁷

V praktické rovině pastorače je důležité vyvinout úsilí o co nejlepší využití obdarování jednotlivých křesťanů ve službách konkrétní komunity. Rovněž rostou požadavky na kněze v kategoriální a profilované pastorači, která zřejmě bude mít přednost před plošným zajištěním pastorače. S tím souvisí i nutnost velké odolnosti kněží a jejich schopnosti snášet psychickou zátěž, což musí být zabezpečeno péčí o jejich odborný růst, regenerací sil a nacházením optimálních forem jejich života. Samozřejmě bude také široká spolupráce s laiky.¹¹⁸

---

¹¹³ Srov. OPATRŇY : Cesty pastorače v pluralitní společnosti, 84-86.

¹¹⁴ Srov. Tamtéž, 114.

¹¹⁵ Srov. Tamtéž, 22.

¹¹⁶ Srov. RUPNIK : op.cit., 40-42.

¹¹⁷ Srov. KASPER : op.cit., 5-8.

¹¹⁸ Srov. PLENÁRNÍ SNĚM KATOLICKÉ CÍRKVE V ČR : op.cit., čl. 154-156.

4 Poslání řeholí v evangelizaci a pastorači

4.1 Řehole jako součást církve

Křesťané žijící na základě slibu evangelijních rad zasvěceným životem nepatří sice k církevní hierarchii, ale jsou důležitou součástí církve. Tento stav má svůj původ ve křtu a je vyjádřen naprostým odevzdáním se Bohu. Zasvěcený život je prožíván v mnoha podobách, z nichž některé mají svůj původ již v ranných dějinách křesťanství.¹¹⁹

Velkým úkolem všech řeholí i ostatních institutů zasvěceného života je vytvářet společenství a tím posilovat aspekt duchovní sounáležitosti církve. Protože řehole přesahují hranice diecézí i států, mohou být vhodnou platformou pro spolupráci mezi partikulárními církvemi i církvemi v jednotlivých státech. Důležitá je spolupráce s biskupy na poli evangelizace a pastorače a rovněž spolupráce mezi jednotlivými řeholemi a ostatními instituty zasvěceného života. Stěžejní součástí vzájemné spolupráce uvnitř církve se stále více stává spolupráce řeholí s laiky, ať už v duchovní oblasti u mnišských a kontemplativních skupin nebo v evangelizaci a pastorači v institutech apoštolských. Dochází tak ne jen k rozvoji možností působení laiků, ale také ke zpětnému působení laiků na řeholní i ostatní instituty zasvěceného života a tím k rozvoji nových podnětů a možností v charismatu řeholí.¹²⁰

4.2 Poslání řeholí v evangelizaci a pastorači

Evangelizace i pastorače podle identity řehole

Celá církev – biskupové, laici i řeholníci – mají jako křesťané úkol složený ze dvou aspektů : Povolání ke svatosti a povolání k hlásání evangelia.¹²¹ Řeholní instituty vždy v minulosti měly a v současné době mají velký podíl na evangelijním a pastoračním poslání církve. Kontemplativní řehole mají prvotní význam pro obrácení lidí skrze modlitbu těchto řeholníků. Činné řeholní řády mají svůj úkol více orientován v přímé evangelijní a pastorační práci.¹²² Každý řeholní institut má poslání ke službě na základě svého zvláštního zasvěcení a dle své konstituce – tato podstata také udává způsob služby

¹¹⁹ Srov. Katechismus katolické církve : op.cit., čl. 914-924, 928-930.

¹²⁰ Srov. JAN PAVEL II. : Posynodální apoštolská adhortace o zasvěceném životě a jeho poslání v církvi a ve světě *Vita consecrata* (ze dne 25. března 1996), in: Zasvěcený život ve světle reformy II. vatikánského koncilu (dokumenty z let 1964-1997), Olomouc : Matice cyrilometodějská s.r.o., 1997, 217-318, čl.46-47,50,52,54-55.

¹²¹ Srov. KONGREGACE PRO ŘEHOLÍKY A SEKULÁRNÍ INSTITUTY, KONGREGACE PRO BISKUPY : Direktivy pro vzájemné vztahy mezi biskupy a řeholními křesťany v církvi *Mutuae relationes* (ze dne 14. května 1978), in: Zasvěcený život ve světle reformy II. vatikánského koncilu (dokumenty z let 1964-1997), Olomouc : Matice cyrilometodějská s.r.o., 1997, 105-136, čl.4.

¹²² Srov. *Ad gentes* : op.cit., čl. 40.

řeholníků. Neznamená to ovšem, že všichni členové takové řehole vykonávají totéž, ale že všichni mají vztah ke společnému úkolu vyjádřenému identitou tohoto institutu.¹²³ Z toho rovněž vyplývá, že některé řehole prožívají své společenství ve vzájemné neustálé kontemplativní jednotě, jiné řeholní instituty především evangelizačně a pastoračně činné mezi ostatními lidmi tuto jednotu mezi svými členy komunity prožívají v jiné rovnováze.¹²⁴ Specifický charakter každé řehole ale vždy žádá neustálou vnímavost okolností, znamení doby, odvahu k iniciativě a pokoru v plnění svého poslání.¹²⁵ Zvláště v dnešní době je důležitá viditelná přítomnost křesťanů v každodenních situacích mezi lidmi, což je rovněž jeden z hlavních úkolů řeholníků a řeholnic.¹²⁶ Jejich poslání musí obsahovat hluboké pochopení pro strasti a utrpení dnešních lidí v dnešním složitém světě – podle vzoru apoštolů.¹²⁷

Hlavní aspekty poslání v evangelizaci a pastoraci

Členové řeholních řádů evangelizují především svou přítomností mezi lidmi a svým svěděním o službě pro Krista skrze své bližní a svou modlitbu. Řeholníci rovněž vždy stáli u počátků první evangelizace mezi národy, které ještě křesťanství neznají. I v dnešní době je tento úkol evangelizace v každé oblasti světa primárním úkolem. S tím souvisí i působení v nově vznikajících církvích a s tím i možnost volby mnoha různých forem řeholního života. Při této evangelizaci je rovněž důležitý mezináboženský dialog a inkulturace ve spolupráci s mnoha podobami lidských kultur. Součástí tohoto poslání je ovšem dobrá příprava řeholníků pro správné rozlišování nosnosti nové kultury při zachování ortodoxní nauky církve. Také je důležité usilovat o neustálý dialog a navazování kontaktů. Předmětem inkulturace může být rovněž samo řeholní povolání ve svém svědectví evangelijního způsobu života, který respektuje vzájemnost v různosti a společné sdílení dober duchovních i hmotných. Rovněž na poli nové evangelizace národů, které před mnoha staletími přijaly křesťanství a v současné době tento pramen opět hledají, mají

---

¹²³ Srov. KONGREGACE PRO ŘEHOLÍKY A SEKULÁRNÍ INSTITUTY : Podstatné prvky učení církve o řeholním životě se zřetelem na instituty apoštolsky činné *Elementi essenziali* (ze dne 31. května 1983), in: *Zasvěcený život ve světle reformy II. vatikánského koncilu* (dokumenty z let 1964-1997), Olomouc : Matice cyrilometodějská s.r.o., 1997, 337-364, čl.24-25.

¹²⁴ Srov. KONGREGACE PRO INSTITUTY ZASVĚCENÉHO ŽIVOTA A SPOLEČNOSTI APOŠTOLSKÉHO ŽIVOTA : *Congregavit nos in unum Christi amor* (ze dne 2. února 1994), in: *Zasvěcený život ve světle reformy II. vatikánského koncilu* (dokumenty z let 1964-1997), Olomouc : Matice cyrilometodějská s.r.o., 1997, 421-470, čl. 59.

¹²⁵ Srov. *Mutuae relationes* : op.cit., čl.12.

¹²⁶ Srov. *Vita consecrata* : op.cit., čl. 25.

¹²⁷ Srov. JAN PAVEL II. : Apoštolská exhortace o Bohu zasvěceném řeholním životě ve světle Kristova vykoupění *Redemptionis donum* (ze dne 25. března 1984), in: *Zasvěcený život ve světle reformy II. vatikánského koncilu* (dokumenty z let 1964-1997), Olomouc : Matice cyrilometodějská s.r.o., 1997, 195-216, čl. 15.

řeholníci velké poslání. Často se v nové evangelizaci nadšeně angažují i křesťané, kteří víru v Boha sami přijali pomocí evangelizace – jejich svědectví má velkou váhu.¹²⁸

V pastorační práci je především nutné udržovat tradiční pastorační postupy ale rovněž hledat nové modely pastorační práce – někdy mít i odvahu k experimentům. V rozlišování stěžejních pastoračních aktivit je důležitá dobrá analýza trendů a potřeb. Je nutná vzájemná spolupráce a koordinace jednotlivých řeholních institutů mezi sebou navzájem, ale rovněž s příslušnými biskupy a duchovními. Mezi důležitá kritéria pastoračního rámce patří snaha biskupů podporovat místa kontemplativního života a umožňovat spolupráci všech křesťanů v partikulární církvi. Samozřejmou součástí pastoračního poslání řeholí je péče o formaci řeholníků a řeholnic. Tato formace má být postavena na životním stylu řeholního společenství, který vyjadřuje charisma institutu. Výchova členů řeholí nemá sloužit prosazování osobních zájmů, ale k životu pro druhé – především pro lidi na okraji společnosti, chudé a nemocné. S tím souvisí i zabezpečení kvalitního vzdělávání a studia na různých úrovních. Součástí péče o řeholníky je rovněž pastorační práce nových řeholních povolání. Tradiční součástí pastoračního poslání řeholí zůstává výuka a vzdělávání, pastorační práce v nemocnicích, sociálních ústavech, lidové misie, apod.¹²⁹

Stěžejní oblast – péče o chudé a nemocné

Všichni křesťané – a řeholníci zvláště – by měli přijmout základní Kristovo poslání : Hlásat evangelium a dát se k dispozici do služby bližnímu. S ještě větším nasazením a největší péčí bychom měli sloužit těm, kteří jsou nejslabší. Chudí lidé jsou součástí každé společnosti a vyskytují se v různých oblastech života. Většinou žijí na okraji lidského společenství, jsou považováni za slabé a ubohé, často jsou i utiskováni. Na základě poselství evangelia by se křesťan měl stavět na jejich stranu a různými způsoby jim pomáhat. Členové řeholí stojí již na jejich straně tím, že svůj způsob života uzpůsobí životu v chudobě a vstoupí tím do určité vnitřní nezávislosti na okolním světě. Potom lépe a snáze prosazují spravedlnost pro všechny potřebné.¹³⁰

4.3 Některé aktuální úkoly řeholí

V dnešní době se stále zřetelněji objevují některé oblasti, kterým by se řehole měly aktivně a dlouhodobě věnovat. Chudoba lidí není pouze materiální, ale rovněž duchovní - stále častěji je velký nedostatek náboženské a kulturní výchovy. Církev a řehole mají v oblasti výchovy a vzdělání nezastupitelnou úlohu – ať už vlastním vyučováním

¹²⁸ Srov. Vita consecrata : op.cit., čl. 76-81.

¹²⁹ Srov. Mutuae relationes : op.cit., čl. 19-40.

¹³⁰ Srov. Vita consecrata : op.cit., čl. 82.

a výchovou nebo formou pomoci ostatním vychovatelům a učitelům. Prostor pro toto řeholní poslání je na všech vzdělávacích úrovních. Především katolické fakulty a univerzity mají velkou odpovědnost ve výchově dnešních mladých lidí.¹³¹

Již od středověku řeholní instituty hrály velkou úlohu v rozvoji a předávání kultury. V dnešní době se evangelizace kultury jeví jako velice naléhavá – řehole mají hledat způsoby a nové cesty v komunikaci s dnešními lidmi a poskytovat kultuře evangelijní zakotvení tak, aby byla kultura v neustálém dialogu s vírou v Boha.¹³²

Velice důležitou oblastí je přítomnost řeholí ve sdělovacích prostředcích. Tato komunikační média mají obrovskou moc ovládat názory a veřejné mínění, často je nutné bojovat proti jejich nesprávnému užívání. Pro působení ve sdělovacích prostředcích ve službě hlásání evangelia je ovšem důležitá náležitá příprava, vzdělání a rovněž solidní znalost správného způsobu vyjadřování. Řeholníci znalí problematiky sdělovacích prostředků mají také nabídnout dostatečnou duchovní formaci těm, kteří řídí soukromé i veřejné sdělovací prostředky - v zájmu objektivního informování a šíření hodnotných programů.¹³³

V nejbližší budoucnosti se rovněž řehole musí vyrovnat se složitými trendy vývoje vlastních řeholních institutů. Podobně jako v historii se i v dnešní době na mnoha místech ukazuje ohrožení pro existenci některých řeholí. Tyto složité situace mnohdy doplní i úbytek členů dané řehole a ty jsou postaveny před nutnost reorganizace při zachování smyslu charismatu institutu. Rozhodně to ale nesmí znamenat ztrátu důvěry v řeholní život jako takový, v jeho evangelijní hodnoty. Případný úpadek se neprojevuje menším počtem členů, ale zánikem věrnosti vlastnímu povolání a poslání.¹³⁴ Jinak řečeno – v praxi musí řehole přizpůsobovat metody své evangelizační a pastorační práce ve změněných historických i kulturních podmínkách za současného zachování věrnosti svému charismatu a učení církve. S tím souvisí i nutnost neustálé formace a teologického vzdělávání členů řeholí.¹³⁵ Také jsou důležité nové výzvy v pastorační povolání v řeholním životě. Otázku povolání je důležité spojit především se svobodnou a odhodlanou odpovědí kandidátů řeholního života a příkladem vytrvalého dlouhodobého úsilí řeholníků o život podle evangelijních rad. Toto poslání v pastorační povolání je rovněž záležitostí celé církve – biskupů, řeholí, rodin i vychovatelů.¹³⁶

---

¹³¹ Srov. *Vita consecrata* : op.cit., čl. 96-97.

¹³² Srov. *Tamtéž*, čl. 98.

¹³³ Srov. *Tamtéž*, čl. 99.

¹³⁴ Srov. *Tamtéž*, čl. 63.

¹³⁵ Srov. *Tamtéž*, čl. 71.

¹³⁶ Srov. *Tamtéž*, čl. 64.

5 Jezuité

5.1 Charakteristika řádu

Tovaryšstvo Ježíšovo (latinsky Societas Iesu) bylo založeno v obtížné situaci církve a jedním z úkolů nově vzniklého řádu bylo pomoci katolické reformě. Zakladatelem je Ignác z Loyoly (1491 – 1556) – voják, který po konverzi shromažďuje kolem sebe kolegy studenty z univerzity (v roce 1534). V roce 1540 papež Pavel III. potvrzuje Tovaryšstvo Ježíšovo jako řád. V roce 1773 je řád zrušen papežem Klimentem XIV. a znovu obnoven papežem Piem VII. v roce 1814. V současné době je tento řád největším mužským řeholním řádem v katolické církvi a má v celém světě cca 20 tisíc členů.¹³⁷

Spiritualita řádu vychází z myšlenek Ignáce z Loyoly, které zachytil ve své knize o duchovních cvičeních.¹³⁸ Podle těchto principů se řídí jak stanovy řádu, tak i život jeho členů. Každý jezuita má povinnost za svůj život absolvovat alespoň dvakrát měsíční ignaciánské exercicie a každý rok vykonává rovněž osmidenní duchovní obnovu. Duchovní cvičení jsou ale určeny pro všechny, ne jen pro členy řádu. Často se poskytují těm, kteří se rozhodují o svém životním povolání.¹³⁹

Do českých zemí přišli jezuité v roce 1556 do dominikánského kláštera sv.Klimenta na Starém Městě v Praze, což byl zárodek pozdějšího Klementina. O tento vstup na naše území se zasloužil německý provinciál Petr Kanisius.¹⁴⁰ Po roce 1990 byl obnoven život jezuitských komunit na našem území. V současné době působí řád v celkem osmi domech v České republice (Praha, Brno, Český Těšín, Děčín, Hostýn, Kolín, Olomouc a Velehrad). V současnosti lze rovněž jako součást působení českých jezuitů zmínit i jejich dům v Ružomberoku na Slovensku, kde se nachází noviciát, který je společný pro členy z Čech i Slovenska. V roce 2011 je celkem 59 jezuitů zařazených do těchto jmenovaných komunit.¹⁴¹

---

¹³⁷ Srov. Řeholní život v českých zemích. Řeholní řády a kongregace, sekulární instituty a společnosti apoštolského života v České republice, Kostelní Vydří : Karmelitánské nakladatelství, 1997, 83-86.

¹³⁸ Srov. IGNÁC z Loyoly : Duchovní cvičení, třetí vydání, Velehrad : Refugium Velehrad - Roma s.r.o., 2005.

¹³⁹ Srov. Řeholní život v českých zemích : op.cit., 84-85.

¹⁴⁰ Srov. Tamtéž, 84.

¹⁴¹ Srov. Česká provincie Tovaryšstva Ježíšova : Domy, <http://www.jesuit.cz/rezidence/rezidence.php> (7.7.2011).

5.2 Mimofarní evangelizace a pastorece

Duchovní cvičení

Jednou z hlavních činností jezuitů vždy bylo a dnes je dávání ignaciánských exercicií – duchovních cvičení. Je to základ i samotné spirituality jezuitů. Ignác z Loyoly svou zkušenost ze setkání s Bohem a s jeho působením v životě člověka vnímal jako postup učitele a žáka, kdy vedení boha postupuje pomalu a postupně jako proces výuky. Exercicie tedy můžeme považovat za soubor cvičení, které postupně a metodicky pomáhá pomocí meditace, modlitby, představivosti a pozorování vlastního nitra promýšlet život exercitanta.¹⁴² Důležité je to, co se odehrává v nitru exercitanta, jeho myšlenky, city a vztah k Bohu. Doprovázející pouze osobním rozhovorem pomáhá rozpoznávat toto Boží vedení a tudíž vztah exercitanta a Boha je nanejvýš osobní a individuální. Člověk je brán vážně se všemi svými vlastnostmi v bezprostředním vztahu k Bohu, který není nikým zprostředkován. S tím souvisí i možnost pokusů a omylů na této cestě, protože mnohé v této komunikaci je neuchopitelné. Témata těchto cvičení vycházejí z biblických textů. Úplné exercicie trvají 30 dnů a konají se v přísném mlčení. Cílem exercicií je poznat poslání – úkol ve světě, který dotyčnému Bůh svěřuje.¹⁴³ Základní metodou ignaciánských exercicií je meditace, která je založena na biblickém příběhu, který exercitant vnitřně spoluprožívá v modlitbě a rozhovoru s Bohem. Důležitá je rovněž příprava, ústraní, ticho, zkušený průvodce a dostatečný čas včetně pravidelnosti.¹⁴⁴

Duchovní cvičení mají v oblibě i nekatolící křesťané, dokonce i věřící jiných náboženství. Systém ignaciánských duchovních cvičení není uzavřeným systémem, ale pružným postupem, který se může přizpůsobit různým lidem v různých životních situacích. Jsou často využívána tím, kdo chce vykonat zásadní životní volbu. Pro každého jsou výsledky a plody cvičení naprosto individuální a osobní, tudíž i rozdílné.¹⁴⁵

Exercicie pomocí internetu

Velice netradiční formou duchovního doprovázení jsou exercicie dávávané prostřednictvím internetu (např.: <http://www.umlaufviny.com/www/nabozenstvi/exercicie/uvod.html>). Výhodou je samozřejmě to, že exercitant nemusí být fyzicky přítomen u toho, kdo exercicie vede. Pomocí informačních technologií je tedy exercitant pravidelně doprovázen ve svém každodenním životě. Tato spolupráce má přesná a předem daná

¹⁴² Srov. KIECHLE Stefan, SJ : Moderní duch exercicií, in : Jezuité 2 (2008), 2-4, 2.

¹⁴³ Srov. Tamtéž, 2-4.

¹⁴⁴ Srov. Česká provincie Tovaryšstva Ježíšova : Exercicie. Metoda, <http://www.jesuit.cz/exercicie/metoda.php> (7.7.2011).

¹⁴⁵ Srov. Česká provincie Tovaryšstva Ježíšova : Exercicie. Úvod, <http://www.jesuit.cz/exercicie/uvod.php> (7.7.2011).

pravidla, ke kterým se doprovázený zaváže. Toto doprovázení je každodenní a klade velké nároky na doprovázeného v oblasti pravidelné meditace a času, který si musí na doprovázení vyhradit. Samozřejmost využití moderních informačních technologií je důležité především pro dnešní mladé lidi, pro které je používání těchto technologií přirozeným způsobem komunikace.¹⁴⁶

Filmové exercicie

V nabídce exercicií jezuitského exercičního domu v Kolíně se v posledních letech pravidelně objevují exercicie, které využívají film. Dle návodu Ignáce z Loyoly má člověk při duchovních cvičeních využít veškerých dostupných vnějších i vnitřních prostředků (smyslů, paměti, vůle a citu, rozumu), které vedou k cíli exercicií. Dnešní mladá generace je navyklá na neustálé zvukové i obrazové podněty ve svém okolí a proto rozjímání pomocí filmu nemusí být pouze zajímavou zkušeností, ale také prostředkem k prožití hlubších otázek. Film může navodit scény z vlastního života účastníků exercicií včetně pocitů a sebereflexe nad těmito okamžiky. Může také pomoci k hledání odpovědí na otázky vlastního života pomocí kontaktu s Bohem a modlitby. Děj filmu může také napovědět správné cesty a rozlišování důležitých životních situací tím, že se může vryt hluboko do podvědomí a tím může být dlouhodobě účinnější než mluvené slovo. Samozřejmostí u filmových exercicií je rovněž naprosté mlčení – o filmech se nevedou debaty, je to podnět pro osobní meditaci. Důležitý je rovněž výběr filmů – mělo by se jednat o nekomerční filmy s pomalejším tempem vyprávění se silným příběhem.¹⁴⁷

Pastorace vysokoškoláků

Jezuité jsou celými svými dějinami spojeni se školstvím, a to především středoškolským (gymnázia), vysokoškolským a univerzitním. V současné době například vyučují na univerzitách v Praze, Olomouci a Liberci. Ve světě jezuité provozují okolo 2600 škol a téměř 350 univerzit v 60 zemích.¹⁴⁸

Kromě přímé výuky na různých typech škol je ale pro současnost jezuitů v naší zemi charakteristická pastorace vysokoškolských studentů. Jezuité řídí studentská centra v Brně (Vysokoškolské katolické hnutí Brno), v Olomouci (Vysokoškolské katolické hnutí Olomouc) a dále podporují studentská centra Akademické farnosti u Nejsvětějšího

---

¹⁴⁶ Srov. UMLAUF Václav, SJ : Jít do dobrodružství s Bohem, in : Jezuité 2 (2008), 9-11.

¹⁴⁷ Srov. REGNER Jan, SJ : Meditovat film?, in : Jezuité 2 (2008), 12-13.

¹⁴⁸ Srov. Česká provincie Tovaryšstva Ježíšova : Aktivita. Vzdělávání, <http://www.jesuit.cz/aktivity/aktivita.php?id=2> (7.7.2011).

Salvátora v Praze a spolupracují rovněž s Vysokoškolským katolickým hnutím Praha a s Vysokoškolským katolickým hnutím Česká republika.¹⁴⁹

Například spolupráce jezuitů s Vysokoškolským katolickým hnutím Brno je úzce provázaná. Toto hnutí je otevřeným společenstvím vysokoškolských studentů, které vzniklo v roce 1990 a jeho sídlem je Studentské centrum. Základním článkem je pondělní mše pro vysokoškoláky v jezuitském kostele Nanebevzetí Panny Marie, po které následuje neformální setkání v čajovně, ve které je možno pracovat s internetem a s knihami. Jednou za tři týdny je pořádána přednáška včetně setkání s hostem. Program v úterý zahrnuje modlitební společenství, ve středu je celodenní možnost setkání s knězem v duchovním rozhovoru nebo ke svátosti smíření, včetně adorace v chrámu. Ve studentském centru je rovněž možné pořádat výstavy uměleckých děl a fotografií i začínajících amatérských a mladých umělců. Kvalitním programem jsou také literární večery a činnost vlastního divadelního souboru. Klasickou aktivitou je samozřejmě studentská schola, která doprovází studentské mše a vydávání časopisu „roSCestí“. Záslužnou činností studentů pod vedením jezuitů je charitní činnost – finanční podpora v programu „Adopce na dálku“, dobročinný jarmark, návštěvy v domovech seniorů, v nemocnicích a sociálních zařízeních. Samozřejmostí jsou také modlitby za chudé a pomoc při přípravě jídla pro lidi žijící na ulici. V pracovních víkendech vysokoškoláci pomáhají opravovat fary na různých místech republiky.¹⁵⁰

Společenství křesťanského života

Společenství křesťanského života je celosvětové sdružení, jehož řídicí orgán sídlí v Římě a navazuje na činnost a program Mariánských družin. Úkolem členů je rozvoj vlastního duchovního života a evangelizace v duchu spirituality Ignáce z Loyoly. Jednotlivá sdružení se pravidelně scházejí a čerpají inspiraci pro své působení z události Kristovy smrti a Vzkříšení. Společenství mají pravidla a zásady, kterými se jeho členové řídí.¹⁵¹

Rytířské tábory

Rytířské tábory jsou oblíbenou aktivitou pořádanou jezuitou pro chlapce od deseti do patnácti let. V průběhu této akce se navracejí její protagonisté do minulosti a prožívají pocit „být rytířem“. Tomu odpovídá nejen oblečení dětí, ale také prostředí tábora,

---

¹⁴⁹ Srov. Česká provincie Tovaryšstva Ježíšova : Aktivity. Pastorační studentů, <http://www.jesuit.cz/aktivity/aktivita.php?id=7> (7.7.2011).

¹⁵⁰ Srov. HAVLÍČEK Petr, SJ : Představujeme Brno, in : Jezuit 2 (2006), 5-8.

¹⁵¹ Srov. Česká provincie Tovaryšstva Ježíšova : Aktivity. Společenství SKŽ, <http://www.jesuit.cz/aktivity/aktivita.php?id=1> (7.7.2011).

jeho vybavení i přístup vedoucích. Jednotlivé akce jsou rozděleny pro dvě kategorie chlapců – pro ty, kteří se účastní takové akce poprvé, a pro ostatní. Charakteristickými pojmy ve výuce dětí jsou : Náboženství, bojová umění, dovednosti, heraldika, historie, orientace v terénu, statečnost, vytrvalost. V roce 2011 je v pěti různých termínech přihlášeno cca 140 dětí.¹⁵²

Centrum Aletti a nakladatelství Refugium Velehrad - Roma

Centrum Aletti je kulturní a studijní centrum českých jezuitů, které se zabývá vztahem kultury, umění a víry, pastoračními oblastmi a novou evangelizací. Reflektuje bohatství západní i východní křesťanské tradice a interpretuje cyrilometodějský odkaz včetně souvisejících otázek křesťanské jednoty. Tato všechna témata předává veřejnosti v publikační a přednáškové činnosti. Rovněž se věnuje duchovní formaci jednotlivců. Centrum bylo založeno v roce 1996 a je přidruženo k Centru Aletti Papežského východního institutu v Římě. Sídlí v Olomouci.¹⁵³

Nakladatelství Refugium Velehrad – Roma původně vzniklo jako součást Centra Aletti v Olomouci v roce 1995. V současné době je to jedno z nejprestižnějších nakladatelství, které i díky vynikajícímu odbornému personálnímu zabezpečení jezuitů vydává knihy vycházející z ignaciánské spirituality a společného dědictví západního a východního křesťanství.¹⁵⁴

Poutní pastorace

V mimofarní pastoraci a evangelizaci nelze opominout ani jezuitskou správu dvou poutních míst v České republice – Velehradu a Hostýna. Jednak místní jezuité zabezpečují služby týkající se místní farnosti, ale velkou část jejich poslání tvoří také starost o poutníky z celé republiky i ze zahraničí včetně zabezpečení organizace chodu celého poutního místa (infocentrum, prodejna, muzeum, výstavy, atd.). Samozřejmostí na poutním místě Velehrad je kromě zabezpečení mší a pobožností také duchovní zповědní služba. S působením jezuitů je také velice úzce spojeno dávání exercicií ve velehradském exercičním a poutním domě Stojanov. Důležitou součástí je prezentace Velehradu jako významné křižovatky západní a východní křesťanské tradice včetně odkazu jezuitu kardinála Tomáše Špidlíka.¹⁵⁵

---

¹⁵² Srov. Česká provincie Tovaryšstva Ježíšova : Aktivita. Tábory, <http://www.jesuit.cz/tabory/> (7.7.2011).

¹⁵³ Srov. Centrum Aletti Velehrad - Roma: O centru Aletti, <http://www.aletti.cz/index.php?zobraz=aletti&file=about> (7.7.2011).

¹⁵⁴ Srov. Nakladatelství Refugium Velehrad – Roma : O nás, <http://www.refugium.cz/?id=about> (7.7.2011).

¹⁵⁵ Srov. PŘÁDKA Petr, SJ : Velehrad přitahuje, in : Jezuité 2 (2011), 9-12.

Na poutním místě Hostýn jezuité zajišťují organizační chod celého areálu včetně všech povinností pro poutníky (mše, svátost smíření). Každoročně se též personálně podílejí na duchovních cvičeních včetně exercicií pro skupiny vysokoškoláků z Olomouce a Brna. Specialitou poutní na Hostýn jsou stavovské poutě různých profesních skupin a organizací a ovšem také poutě u příležitosti významných církevních svátků.¹⁵⁶

Základní škola Nativity

Základní škola Nativity byla díky českým jezuitům otevřena v roce 2008 v Křešicích u Děčína. Tuto školu navštěvují především nadané děti ze sociálně znevýhodněných rodin, které sice mají potenciál kvalitního studia, ale mají malou šanci těchto svých možností využít. Dlouhodobějším cílem přítomnosti základní školy Nativity je podpora růstu počtu středoškolsky a vysokoškolsky vzdělaného obyvatelstva v Ústeckém kraji, který dlouhodobě zaostává ve vzdělanosti ve srovnání s jinými oblastmi České republiky.¹⁵⁷

Ostatní mimofarní aktivity

Velice známou aktivitou jezuitů v naší zemi je rovněž Apoštolát modlitby, který pravidelně zveřejňuje úmysly modliteb, které se týkají naší domácí církve i církve světové. Spojuje tedy všechny při řešení aktuálních problémů – může se na něm podílet každý svou denní modlitbou. Odhad takto zapojených lidí v celém světě je 50 – 70 milionů.¹⁵⁸

Jezuité také stáli za významnou misijní aktivitou celé naší církve – vzniku projektu „Adopce na dálku“, který v současné době zajišťuje Rozvojové středisko Arcidiecézní charity Praha. Cílem tohoto projektu je zajistit dětem z chudých - převážně indických rodin - školní docházku a další vzdělání a tím zlepšit jejich pracovní uplatnění a životní podmínky. Kdokoli může tedy podporovat konkrétní dítě svými pravidelnými příspěvky při samozřejmě zpětné vazbě a informací o jeho docházce a studijních výsledcích.¹⁵⁹

Velice známým a záslužným pastoračním a evangelizačním posláním je působení českého jezuita P. Františka Lízny v duchovenské správě vězňů, a to především těch, kteří ve vězení stráví mnoho roků svého života.

Málo známou skutečností je také spoluúčast českých jezuitů při počátcích misie mezi Vietnamci v České republice v letech 1999 – 2000. Tato misie prodělala velký rozvoj

---

¹⁵⁶ Srov. SVATOŇ Robert : Lid náš rád putuje, in : Jezuité 2 (2011), 13-16.

¹⁵⁷ Srov. Česká provincie Tovaryšstva Ježíšova : Aktivity. Vzdělávání, <http://www.jesuit.cz/aktivity/aktivita.php?id=2> (7.7.2011).

¹⁵⁸ Srov. Česká provincie Tovaryšstva Ježíšova : Aktivity. Apoštolát modlitby, <http://www.jesuit.cz/aktivity/aktivita.php?id=6> (7.7.2011).

¹⁵⁹ Srov. Česká provincie Tovaryšstva Ježíšova : Aktivity. Misie, <http://www.jesuit.cz/aktivity/aktivita.php?id=9> (7.7.2011).

- v současné době se ke křesťanské vietnamské komunitě hlásí stovky lidí v celé republice. Tato komunita je důležitým integračním místem těchto lidí, kteří se potýkají se všemi těžkostmi spojenými s dlouhodobým pobytem v cizí zemi (úřední formality k pobytu, znalost jazyka, osamocenenost). Důležitou podmínkou kvalitního duchovního života je rovněž přítomnost duchovního správce – původem z Vietnamu.¹⁶⁰

Důležitou součástí mimofarních aktivit českých jezuitů je rovněž již dvacetileté vydávání bulletinu Jezuité, ve kterém informují o svých aktivitách i dalších zajímavostech svého řádu i celosvětové církve pestrou a zajímavou formou. Čeští jezuité se také podílejí na zpřístupnění každodenní on-line internetové meditace Posvátný prostor, kterou připravují irští jezuité. Pravidelně zajišťují také provoz internetového portálu vatikánského rozhlasu v našem jazyce.¹⁶¹

5.3 Statistika exercicií celé provincie v roce 2007

V tomto bodě je popsána statistika duchovních cvičení dávaných jezuitu české provincie v roce 2007. Údaje byly získány na základě odpovědí exercitátorů v dotazníkovém šetření. Tento rozbor vychází z materiálu P.Jana Adamíka SJ, který byl otištěn ve vnitřním periodiku provincie Nuntii provinciae bohemiae Societatis Iesu v březnu 2008.¹⁶²

Ke konci roku 2007 bylo celkem 72 jezuitů spadajících do české provincie a z toho 23 jezuitů se přímo podílelo na exerciciích a duchovních obnovách, což je poměrně vysoké číslo. Tohoto poslání by se mohlo účastnit i více jezuitů, ale nedovoluje jim to jejich časová zaneprázdněnost (studia v zahraničí) nebo zdravotní stav a vysoký věk. Celkem může dávat exercicie 26 jezuitů (viz tabulka).

Počty exercitátorů v jednotlivých komunitách

Brno	3	Kolín	3	Velehrad	1
Český Těšín	1	Olomouc	4	Zahraničí	4
Hostýn	2	Praha	8		

V exercičním domě v Kolíně proběhlo v roce 2007 celkem 40 kurzů, které vedli jezuité z tohoto exercičního domu. Těchto kurzů se zúčastnilo celkem 203 exercitantů. Dále se zde uskutečnilo dalších 10 kurzů, které byly vedeny exercitátory z jiných domů.

¹⁶⁰ Srov. TAEUBNER Stefan, SJ : Misie mezi Vietnamci v České republice, in : Jezuité 2 (2006), 14-17.

¹⁶¹ Srov. Česká provincie Tovaryšstva Ježíšova : Odkazy, <http://www.jesuit.cz/odkazy.php> (7.7.2011).

¹⁶² Srov. ADAMÍK Jan, SJ : Statistika o duchovních cvičeních dávaných členy české provincie Tovaryšstva Ježíšova v roce 2007, in : Nuntii provinciae bohemiae Societatis Iesu 3 (2008), 6-7, archiv České provincie Tovaryšstva Ježíšova v Praze. Nepublikováno.

Těchto kurzů se zúčastnilo 144 exercitantů. Poměrně hodně kurzů vedli exercitátoři z kolínského domu (převážně P.Josef Čupr SJ) i mimo Kolín – celkem 24 kurzů s 526 účastníky.

V exercičním domě v Českém Těšíně proběhlo v roce 2007 42 různých kurzů (exercicie, duchovní obnovy, ostatní kurzy). Těchto všech akcí se zúčastnilo 751 osob. Z těchto všech 42 kurzů bylo 17 kurzů vedeno jezuitu s 235 účastníky. Rovněž v roce 2007 proběhlo 10 individuálních ignaciánských exercicií pro 11 osob.

Duchovními obnovami jsou nazývány kurzy, které trvají jeden nebo dva dny. Delší kurzy jsou nazývány exerciciemi, duchovními cvičeními. Jednodenní akce mohou být také přednášky a konference v řeholních domech, farnostech apod. – těchto jednorázových akcí je přibližně cca 140 ročně a nejsou zahrnuty v následujícím přehledu.

Přehled všech kurzů v roce 2007 v České republice

Délka kurzů (počet dnů)	1	2	3	4	5	6	7	8	11	30	Celkem
Počet kurzů	47	3	49	11	24	12	6	39	1	3	185

Detailní rozbor jednotlivých kurzů

Počet dnů	1	2	3	4	5	6	7	8	11	30
Počet kurzů	47	3	49	11	24	12	6	39	1	3
Účastníků	1577	25	774	192	390	198	63	378	1	4
Pro všechny	ano	ano	ano	ano	ano	ano		ano		
Farnost	ano		ano		ano					
Břimovací			ano							
Studenti			ano		ano	ano	ano	ano		
Snoubenci			ano							
Manželé			ano	ano	ano					
Muži		ano	ano				ano	ano		
Ženy		ano	ano		ano			ano	ano	ano
Rodiny			ano							
Novici										ano
Novicky										ano
Řeholníci			ano	ano				ano		
Řeholnice		ano	ano		ano	ano		ano		

Bohoslovci		ano	ano			ano				
Jáhni							ano			
Kněží			ano		ano			ano		
Individuálně	4	1	6	1	6	2	3	14	1	3
Ekumenické							ano			

Poznámka „ano“ v jednotlivých polích znamená, že v příslušném sloupci - například v třídeních kurzech – proběhly akce pro všechny skupiny účastníků kromě noviců, novicek a jáhnů.

Z výše uvedeného detailního rozboru vyplývá největší zájem o jednodenní, třídení, pětidení a osmidenní kurzy. Řeholníci a řeholnice navštěvují především osmidenní akce – těch se také mnohdy účastní mladí lidé rozhodující se o své životní cestě. Velice žádané jsou třídení a pětidení duchovní obnovy, na kterých mohou účastníci zakusit svůj duchovní růst a jsou možností i k regeneraci. Třídeních exercicií se většinou exercitanti účastní bez nutnosti dovolených, protože tyto akce často probíhají o víkendech. Jednodenní duchovní obnovy se týkají hlavně akcí v řeholních komunitách a ve farnostech často jako příprava na liturgická období nebo svátky. Pokud sečteme účastníky všech kurzů v roce 2007, dostaneme úctyhodné číslo 3602 účastníků kurzů jezuitů pouze v tomto roce.

5.4 Exercicio pořádané domem v Kolíně v letech 1997 - 2010

Následující tabulka uvádí počty účastníků exercicií v letech 1997 - 2010, které pořádali exercitátoři z kolínské komunity v kolínském domě i mimo Kolín. Tento stručný přehled byl vypracován díky účinné pomoci otce Josefa Hladiše SJ a vychází z Kroniky exercičního domu Kolín.¹⁶³

	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003
Kolín	11	61	169	215	194	158	106
Ostatní	-	-	-	450	310	285	513

2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	Celkem
91	248	370	347	275	404	533	3182
844	264	470	526	474	303	295	4734

¹⁶³ Srov. HLADIŠ Josef, SJ : Kronika exercičního domu Kolín, archiv exercičního domu v Kolíně. Nепublikováno.

Tabulka ukazuje vývoj počtu účastníků duchovních cvičení v jednotlivých letech pořádaných jezuitů z kolínského exercičního domu - v Kolíně i mimo Kolín. Zajímavý je propad počtu exercitantů v Kolíně v letech 2003 – 2004, který byl způsoben rekonstrukcí podstatné části exercičního domu a přechodným snížením počtu jezuitů v Kolíně, kteří dávali exercicie. Naopak počet účastníků exercicií mimo Kolín je v těchto letech nejvyšší.

Pokud sečteme počty účastníků exercicií dávaných jezuitů z Kolína za všechny sledované roky 1997 – 2010, dostaneme číslo 7916, z toho 3182 v kolínském klášteře a 4734 mimo Kolín. Při hrubém odhadu 24 procentní váhy exercitantů kolínských jezuitů (rok 2007) můžeme dojít k hrubému odhadu o cca 30 tisících exercitanech jezuitských kurzů v České republice za roky 1997 – 2010.

6 Karmelitáni

6.1 Charakteristika řádu

Řád karmelitánů (Ordo Fratrum beatissimae Mariae Virginis de Monte Carmelo – zkratkou OCarm.) má původ v Palestině. V období válečných výprav do Palestiny se na hoře Karmel usadila skupina mužů – laiků ze západu, kteří vytvořili poustevnickou komunitu. V roce 1209 přijali bratři svou řeholi a papež Honorius III. schválil Řád karmelitánů roku 1226. Ještě ve 13. století začali bratři přesídlvat do Evropy, kde se těžiště jejich života měnilo od původního poustevnického života k životu apoštolskému. Na celém světě je dnes okolo dvou tisíc členů řádu.¹⁶⁴

Spiritualita vychází z historie řádu – zásadní význam má vzor starozákonního proroka Eliáše s horou Karmel a vztah k Matce Boží Panně Marii.¹⁶⁵ Hlavní náplní života bratrů je osobní a společná modlitba v klášteře a darování se Bohu. Řád je řádem kontemplativně – apoštolským a základní charisma je vyjádřeno slovy „kontemplant a jiné kontemplaci učit.“¹⁶⁶

Prvním karmelitánským klášterem v Čechách byl klášter u Panny Marie Sněžné v Praze, který založil Karel IV. roku 1347. Prvními bratry byli karmelitáni ze Saska.¹⁶⁷ V současné době žije v České republice okolo 18 bratří (laiků i kněží) a to v celkem třech konvetech. Tyto tři konventy tvoří generální delegaturu – jejím přímým představeným je sám generální převor řádu, kterého ale zde v České republice trvale zastupuje generální delegát, který sídlí v klášteře v Praze – Liboci. Noviciátním domem je klášter v Kostelním Vydří a rovněž karmelitáni žijí v klášteře v Olomouci – Hejčíně.¹⁶⁸

6.2 Mimofarní evangelizace a pastorece

Tábory pro mládež JUMP

Občanské sdružení JUMP vzniklo v roce 2004 za účelem zastřešení aktivit, které sestávají z práce dobrovolníků (duchovních, pastoračních asistentů, vysokoškolských studentů, pedagogů a psychologů) pro mládež. Tato táborová činnost probíhá již od roku 2001 v Kostelním Vydří, kde sídlí i občanské sdružení. Účelem táborů JUMP je zlepšit nedostatečnou nabídku volnočasových aktivit pro mládež. Na těchto letních akcích

¹⁶⁴ Srov. Řeholní život v českých zemích : op.cit., 52-54.

¹⁶⁵ Srov. Českomoravská generální delegatura Řádu karmelitánů : Řád karmelitánů, http://www.karmel.cz/k_karmel.php (10.7.2011).

¹⁶⁶ Srov. Řeholní život v českých zemích : op.cit., 55.

¹⁶⁷ Srov. Tamtéž, 54.

¹⁶⁸ Srov. Českomoravská generální delegatura Řádu karmelitánů : Řád karmelitánů, http://www.karmel.cz/k_karmel.php (10.7.2011).

poskytují organizátoři bezpečný prostor pro všestranný rozvoj osobnosti mladého člověka a jeho sebepoznání. Program a náplň táborů vychází z křesťanského pojetí jednotlivce. Dlouhodobějším cílem je dospívající člověk, který si je vědom svých schopností a také je rozvíjí ve prospěch ostatních. Takovýto mladý člověk má pozitivní vztah k sobě i k ostatním a je schopen navazovat zdravé vztahy. Kromě toho si také umí nalézt svou roli a zakotvení ve společnosti a smysl svého života. Rovněž na těchto letních táborech mladí lidé sdílejí a konfrontují své názory s ostatními vrstevníky a tím se výrazně profilují sociální dovednosti těchto lidí. Cílovou skupinou, na kterou se tato aktivita vztahuje, jsou mladí lidé ve věku 15 – 25 let.¹⁶⁹

Tábory pro mládež JUMP mají velice úzkou návaznost na členy karmelitánské komunity v Kostelním Vydří, kteří jsou v organizačním týmu těchto táborů a zajišťují také duchovní základnu a vedení těchto akcí. O úspěšnosti svědčí i to, že každoročně je kapacita naplněna během několika málo hodin od počátku přijímání přihlášek. Tábory pro mládež JUMP jsou pořádány ve spolupráci s Katolickou charismatickou obnovou.¹⁷⁰

Na tyto tábory pro mládež JUMP navazují další akce – tzv. Meziskoky. Meziskok je jednodenní akce, která je z kapacitních důvodů určena hlavně pro účastníky posledního JUMPU. Je to akce pro vzájemné setkání, ale i pro vzájemné povzbuzení. Program zčásti kopíruje jeden den prožitý na táboře JUMP. Tyto jednodenní akce se konají dvakrát do roka – jednou v Praze a jednou v Brně. Rovněž se pořádají víkendové vzdělávací semináře pro dobrovolníky, kteří se účastní realizace letních táborů pro mládež JUMP.¹⁷¹

Další související aktivitou jsou večery chval, které probíhají pravidelně v průběhu celého roku. V Praze probíhají večery chval každé druhé pondělí v měsíci v kostele sv. Havla, v Brně v kostele sv. Janů každou třetí středu v měsíci a v Liberci v kostele sv. Kříže každé první pondělí v měsíci. Jsou to večery chval, písní, spolu s krátkou promluvou a modlitbami za přítomné. Jsou určeny pro všechny.¹⁷²

Karmelitánské nakladatelství

Karmelitánské nakladatelství sídlí v Kostelním Vydří a zabývá se vydáváním, prodejem a distribucí knih již od roku 1991. Nabízí nejen své tituly, ale také knihy jiných nakladatelů a má velice rozvinutou distribuční síť vlastních šestnácti kmenových prodejen po celé České republice včetně obchodního zastoupení na Slovensku. Je to křesťanské

---

¹⁶⁹ Srov. Občanské sdružení JUMP : Výroční zpráva 2010, 2, archiv Občanského sdružení JUMP v Kostelním Vydří.

¹⁷⁰ Srov. Občanské sdružení JUMP : JUMP. Občanské sdružení, <http://jump.cho.cz/obcanske-sdruzeni> (10.7.2011).

¹⁷¹ Srov. Občanské sdružení JUMP : Výroční zpráva 2005, 1, archiv Občanského sdružení JUMP v Kostelním Vydří.

¹⁷² Srov. Občanské sdružení JUMP : JUMP. Večery chval, <http://jump.cho.cz/vecery-chval> (10.7.2011).

nakladatelství, které zřejmě nabízí nejucelenější a nejobsáhlejší nabídku duchovní literatury na českém trhu. Od roku 2000 provozuje nakladatelství své internetové stránky a v roce 2005 byla spuštěna nejnovější podoba internetové prodejny.¹⁷³ Od svého vzniku vydalo již Karmelitánské nakladatelství přes 1500 titulů knih převážně o praxi v duchovním životě. Nejúspěšnějšími edicemi jsou Karmelitánská spiritualita a Malý duchovní život.¹⁷⁴

Duchovní cvičení

Duchovní cvičení a duchovní doprovázení jsou další mimofarní aktivity karmelitánů, kterými je řád charakteristický. Duchovní cvičení jsou spojena převážně s karmelitánským sdružením laiků – třetím řádem. Třetí řád v různých podobách existoval již od 13. století a po Druhém vatikánském koncilu se vyprofiloval především jako sdružení členů, kteří nežijí jednotným životním stylem – každý žije své povolání. Členové jsou orientováni na spiritualitu Karmelu a pravidelně se scházejí ve společenství k modlitbě.¹⁷⁵ Hlavně pro ně - ale i pro příznivce – slouží pravidelná duchovní cvičení. V klášteře v Kostelním Vydří se pořádá až devět duchovních cvičení ročně, někdy se výjimečně konají i na jiných místech (Velehrad). V Kostelním Vydří se také pořádají exercicie pro malá společenství – například pro kněze nebo řeholní komunity.¹⁷⁶

Pastorace poutí

Kostelní Vydří je malá osada na pomezí Čech a Moravy a nad ní se nachází již od roku 1709 mariánské poutní místo. Karmelitáni sem přišli v roce 1908 – od tohoto roku se věnovali především farní službě a poutnímu provozu. Po roce 1990 se rozběhl život malé komunity, pro kterou je zajištění poutí na tomto místě jednou ze základních činností. Karmelitáni jsou k dispozici pro přijetí svátosti smíření a starají se o průběh bohoslužeb včetně kvalitní liturgie a dobrých kázání. Hlavním poutním dnem je červencová neděle po svátku Panny Marie Karmelské, kdy je v Kostelním Vydří přítomno i několik tisíc lidí. Tato pout' je zároveň koncipována také jako pout' kněží, kteří se zde mohou setkat se svým biskupem. Kromě těchto zásadních poutních slavností se pořádají i pravidelné měsíční

---

¹⁷³ Srov. Karmelitánské knihkupectví : Karmelitánské knihkupectví. Info o shopu, <http://www.ikarmel.cz/info-o-shopu.php> (10.7.2011).

¹⁷⁴ Srov. Karmelitánské nakladatelství s.r.o.: Karmelitánské nakladatelství. Společnost KNA, <http://www.kna.cz/spolecnost-kna/> (14.7.2011).

¹⁷⁵ Srov. Českomoravská generální delegatura Řádu karmelitánů : Řád karmelitánů. Dějiny třetího řádu, http://www.karmel.cz/tr_dejin.php (10.7.2011).

¹⁷⁶ Srov. CETKOVSKÝ Gorazd, OCarm. : Karmelitánský klášter jako „duchovní biotop“ v oblasti Čech a Moravy, in : DEMEL Zdeněk (ed.), SCHLEMMER Karl (ed.) : Pronikavá změna pastorace nebo sebezáchovný provoz? Být církví misionářským způsobem. Mezinárodní pastorálně teologické sympozium České Budějovice, 21.-23.října 2004, České Budějovice : Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích – Teologická fakulta, 2005, 25-30, 27.

poutě vždy na první sobotu v měsíci. V tento den se koná poutní bohoslužba večer a účastní se jí vždy poměrně stálý okruh poutníků. Tyto měsíční poutě se znatelně soustředěnější atmosférou mají velmi dlouhodobý formační účinek.¹⁷⁷

Ostatní mimofarní evangelizace a pastorece v Kostelním Vydří

Klášteř v Kostelním Vydří by se dal nazvat „duchovním biotopem“. Tento výraz pochází od otce biskupa Joachima Wankeho a má symbolizovat určité místo, kde se tvoří křesťanský život a kde je také možné se tohoto života zúčastnit. Takové místo potom může dále působit do okolí v oblasti evangelizace i pastorece. Nejedná se podle názvu tedy o nějakou zastaralou rezervaci, ale naopak o nové prostředí zbožnosti.¹⁷⁸

V nejzákladnější podobě se klášter jako „biotop víry“ projevuje obyčejnou možností návštěv přátel kláštera, kteří přicházejí na vícedenní pobyt a kteří očekávají od tohoto pobytu pomoc pro svůj život – hlavně v oblasti duchovní. Tato péče řeholníků o tyto návštěvníky spolu s jejich duchovním doprovázením tvoří podstatnou část poslání karmelitánů v Kostelním Vydří. Další skupinou – i když specifickou – jsou zájemci o řeholní život. Mezi lety 1990 – 2004 prošlo noviciátem 27 mužů a 16 z nich později z kláštera odešlo. Sám odchod není žádnou tragickou událostí – naopak pomáhá těmto mladým mužům při zrání jejich osobností a rozeznávání svého povolání. V tomto klášter poskytuje i službu navenek – vychovává mladé muže. V neposlední řadě jsou pravidelnými návštěvníky kláštera též turisté. Pro většinu z nich neznamena klášter nic víc, než turistickou zajímavost. Nicméně při jejich odstupu někteří z nich projevují i své sympatie ke křesťanským hodnotám a úctu k církvi.¹⁷⁹ Zajímavou aktivitou je rovněž Karmel – časopis pro duchovní život, který čtyřikrát do roka vydává Českomoravská generální delegatura Řádu karmelitánů a který je určen nejširší veřejnosti.¹⁸⁰

Klášteř v Kostelním Vydří se věnuje hlavně pastoreci lidem uvnitř církve a lidem, kteří už víru poznali. Přestože není hlavním cílem karmelitánů v Kostelním Vydří přímé misionářské působení pomocí evangelizace u nevěřících v Boha, může tento klášter poskytnout „rezonanční prostor“ pro možnost zakusit na tomto místě víru. A také určitě je určitým ostrovem pro odpočinek od stereotypů všedního dne pro křesťany.¹⁸¹

¹⁷⁷ Srov. CETKOVSKÝ Gorazd, OCarm. : Karmelitánský klášter jako „duchovní biotop“ v oblasti Čech a Moravy : op.cit., 27.

¹⁷⁸ Srov. Tamtéž, 26.

¹⁷⁹ Srov. Tamtéž, 28-29.

¹⁸⁰ Srov. Českomoravská generální delegatura Řádu karmelitánů : Řád karmelitánů. Časopis Karmel, <http://www.karmel.cz/texkarm.php> (14.7.2011).

¹⁸¹ Srov. CETKOVSKÝ Gorazd, OCarm. : Karmelitánský klášter jako „duchovní biotop“ v oblasti Čech a Moravy : op.cit., 29-30.

6.3 Přehled exercicií mezi roky 2007 - 2010

Následující přehled exercicií je především statistickým výčtem, který má podat představu o četnosti a počtech účastníků exercicií pořádaných karmelitány. Vychází z elektronické evidence účastníků exercicií P.Gorazda Cetkovského, OCarm.¹⁸²

Rok	Počet exercicií	Počet žen	Počet mužů	Účastníci celkem
2007	10	209	46	255
2008	12	241	48	289
2009	10	239	55	294
2010	11	252	55	307
Celkem	43	941	204	1145

Z přehledu exercicií v letech 2007 – 2010 je vidět mírně stoupající tendence počtu účastníků. Za všechny tyto čtyři roky se účastnilo duchovních cvičení 1145 osob. Jednotlivé kurzy jsou početně přizpůsobeny velikosti kláštera a tím je skupina exercitantů optimálně velká. Z přehledu je rovněž patrné, že počet duchovních cvičení v kalendářním roce zůstává obdobný – cca 9 - 11 exercicií v klášteře v Kostelním Vydří a jeden kurz na velkém poutním místě (Velehrad, Hostýn). Nejčastější exercicie byly víkendové třídenní – jsou dobře časově dostupné především pro pracující. Otázkou zůstává poměrně malý počet mužů, kteří se exercicií účastní (18 %). Může se jednat o dlouhodobější trend jakýchkoli duchovních cvičení nebo jiných institucionalizovaných akcí v církevním prostředí.

6.4 Charakteristika táborů JUMP 2005 - 2008

V tomto bodě budou shrnuty hlavní aktivity a průběh jednotlivých ročníků táborů pro mládež JUMP, které byly pořádány v Kostelním Vydří v letech 2005 – 2008. Údaje vycházejí z výročních zpráv občanského sdružení JUMP za jednotlivé roky.

Rok 2005 : Mezi roky 2001 – 2004 vzrostl počet zájemců o letní tábory mládeže JUMP natolik, že v roce 2005 nemohli být uspokojeni účastí na táborech všichni zájemci. V tomto roce se také poprvé pořádali již dva tábory v letních měsících – v areálu kláštera v Kostelním Vydří. První tábor proběhl v termínu 31.července – 6.srpna 2005 a zúčastnilo se 123 účastníků ve věku 18 – 23 roků. Bezprostředně navazující druhý tábor v termínu 8.srpna – 14.srpna 2005 byl rovněž úspěšný a počet účastníků nad 18 let dosáhl čísla 65. Program obou táborů se lišil podle věku mladých lidí, kteří se příslušného tábora účastnili.

¹⁸² Srov. CETKOVSKÝ Gorazd, OCarm : Evidence účastníků exercicií 2006 – 2010, elektronická evidence, Archiv Českomoravské generální delegatury Řádu karmelitánů, Praha – Liboc. Nепublikováno.

Obdobně v obou termínech se vždy během dopoledne konala přednáška, která měla jako účel zamyšlení nad osobními motivacemi a nad světem kolem nás (partnerství a sexualita, hledání smyslu života, povolání člověka, postoj ke zlu, apod.). Po přednášce došlo k práci ve skupinách formou diskuse a technikami zážitkové pedagogiky, kdy mladí lidé rozvíjeli komunikační dovednosti a své sociální kompetence. Odpoledne došlo na tvořivé dílny – workshopy, ve kterých účastníci objevili své talenty a zručnost. Večer se účastníci bavili různými soutěžemi nebo divadelním představením. Byla rovněž možnost prožít večer meditací v místním chrámu. Jeden celodenní výlet byl věnován návštěvě terapeutické komunity pro drogově závislé.¹⁸³

V roce 2005 také proběhlo jedno setkání účastníků těchto letních táborů v Komunitním centru v Praze – Nových Butovicích, které dostalo název Meziskok a kterého se zúčastnilo 115 mladých lidí z obou letních táborů. V termínu 1.dubna - 3. dubna 2005 také proběhl vzdělávací víkendový seminář pro vedoucí skupin na letních táborech JUMP pod vedením psychoterapeutky Kateřiny Lachmanové s tématy zážitkové pedagogiky a práce s malými skupinami.¹⁸⁴

Rok 2006 : V roce 2006 probíhal rozvoj táborových aktivit, který započal již v minulých letech. Opět nebylo z kapacitních důvodů možno uspokojit všechny zájemce o oba tábory – zájemců bylo celkem 390, ale kapacita je pouze 260 účastníků. Zásadní posun proběhl v tomto roce v oblasti prezentace činnosti občanského sdružení v křesťanských časopisech a na internetových portálech. První termín letního tábora JUMP proběhl ve dnech 30.července - 5.srpna 2006 pro mladé lidi ve věku 17 – 23 roků, kterého se zúčastnilo 132 osob. Druhý JUMP byl pro mládež ve věku 15 – 18 let a uskutečnil se v období 7.srpna – 13.srpna 2006 s počtem účastníků 127. Dopolední přednášky s kvalifikovanými odborníky byly zaměřeny na témata sebepřijetí, partnerství a sexualitu, vztahy mezi lidmi, povolání člověka a rozlišování mezi dobrem a zlem. Zvláštním bodem byla přednáška Jiřího Komorouse z Národní protidrogové centrály a následná diskuse. Odpolední tvořivé dílny – workshopy byly zaměřeny na různé dovednosti praktického i uměleckého zaměření (výroba svíček, malba na sklo, pletení sítí, dřevořezba, bubnování, břišní tance, apod.). Rovněž byl prostor ke sportovním aktivitám a celodenním výletům. Všechny aktivity občanského sdružení jsou založeny na pomoci dobrovolníků, kterých se v roce 2006 zapojilo celkem 63 ve věku od 18 do 66 let.¹⁸⁵

---

¹⁸³ Srov. Výroční zpráva 2005 : op.cit., 2-5.

¹⁸⁴ Srov. Tamtéž, 6.

¹⁸⁵ Srov. Občanské sdružení JUMP : Výroční zpráva 2006, 2-7, archiv Občanského sdružení JUMP v Kostelním Vydří.

V roce 2006 proběhly také dva Meziskoky – jarní jednodenní akce pro účastníky táborů z minulých ročníků JUMP a podzimní Meziskok pro účastníky letních táborů z roku 2006. V tomto roce bylo také zahájeno pravidelné setkávání v Praze v kostele sv.Havla, které souviselo se zahájením působení karmelitánů v centru Prahy. Na jaře v termínu 28.dubna - 30. dubna 2006 proběhl víkendový vzdělávací seminář pro vedoucí skupin na letních táborech.¹⁸⁶

Rok 2007 : V roce 2007 opět nebylo možno přijmout na letní tábory všechny zájemce. Maximální kapacita pro oba tábory byla 260 osob. Letní tábory JUMP opět proběhly v areálu karmelitánského kláštera v Kostelním Vydří. V termínu 5.srpna – 11.srpna 2007 se uskutečnil tábor pro mládež mezi 17 – 23 roky v počtu 128 osob. Druhý tábor v počtu 126 účastníků ve věku 15 – 18 let proběhl v období 13.srpna – 19.srpna 2007. Program byl strukturálně shodný pro oba tábory, ale reflektoval odlišný věk účastníků svou obsahovou náplní. Dopolední přednášky byly zaměřeny na témata vztahů, závislostí, sebepoznání a sebezpřijetí, duchovního růstu a reflexe biblických textů. Rozvoj témat z přednášek pokračoval formou zážitkové pedagogiky a psychodramatu ve skupinách. Zde také účastníci navazovali užší přátelské kontakty a rozvíjeli své komunikační dovednosti a sociální kompetence. V odpoledních tvořivých dílnách se opět naučili mladí lidé objevit a vyzkoušet své dovednosti. Rovněž byly tyto dílny doplněny diskusí – například na téma přežití v extrémních situacích. Sportovní aktivity (volejbal, fotbal, lukostřelba, lakros) umožňovaly relaxaci účastníků. Součástí výletů bylo rovněž poznávání historie místa kláštera v Kostelním Vydří i jeho komunity. Do akcí občanského sdružení v roce 2007 se zapojilo celkem 75 dobrovolníků.¹⁸⁷

V tomto roce byly uspořádány dva Meziskoky – jednodenní jarní akce pro účastníky letních táborů z minulých let a jednodenní podzimní setkání pro účastníky letních táborů z roku 2007. Pokračovala také pravidelná setkání „Večery u Havla“ v Praze za spolupráce bratří karmelitánů. Ve dnech 13. - 15.dubna 2007 byl uspořádán vzdělávací víkendový seminář pro vedoucí skupin na letních táborech pod vedením psychoterapeutky Kateřiny Lachmanové.¹⁸⁸

Rok 2008 : V tomto roce 2008 se opět nedostalo na všechny zájemce o účast na letních táborech JUMP – kapacita obou termínů byla 276 osob. Tábory proběhly v areálu kláštera v Kostelním Vydří. První termín 26.července – 1.srpna 2008 navštívilo 139 účastníků

---

¹⁸⁶ Srov. Výroční zpráva 2006 : op.cit., 7-8.

¹⁸⁷ Srov. Občanské sdružení JUMP : Výroční zpráva 2007, 2-7, archiv Občanského sdružení JUMP v Kostelním Vydří.

¹⁸⁸ Srov. Tamtéž, 7-8.

ve věku 18 – 23 let a druhého termínu 3.srpna – 9.srpna 2008 se zúčastnilo 137 mladých lidí ve věku 15 – 18 let. Celkem se do zajištění obou termínů zapojilo 77 dobrovolníků. Každé dopoledne se opět mladí lidé účastnili přednášek na aktuální témata pro dospívající mládež – například rozlišování mezi dobrem a zlem, závislosti, partnerské vztahy a sexualita, emoce, apod. V odpoledních tvořivých dílnách se účastníkům věnovali pedagogové, umělci a řemeslníci, kteří vedli mladé lidi při práci na různých úkolech (aranže květin, dřevořezba, výroba šperků, ikon, pantomima nebo hebrejské tance). Rovněž byla podstatná část každého dne na táboře věnována sportu, hrám nebo výletům. Mládež rovněž shlédla představení Vítí Marčíka.¹⁸⁹

I v roce 2008 se uskutečnily dva jednodenní Meziskoky – setkání účastníků letních táborů. Jarní akce se proběhla 8.března 2008 v Brně a byla určena pro účastníky táborů z minulých let a podzimní akce se konala 15.listopadu 2008 také v Brně a byla určena pouze pro mládež, která se účastnila táborů v létě 2008. V průběhu roku rovněž pokračovalo pravidelné setkávání v Praze v kostele sv.Havla ve spolupráci s pražskými karmelitány. Víkendový vzdělávací seminář pro vedoucí skupin na letních táborech proběhl ve dnech 28.března - 30. března 2008 v klášteře v Kostelním Vydří pod vedením psychoterapeutky Kateřiny Lachmanové a otce Vojtěcha Kodeta.¹⁹⁰

Z uvedeného statistického přehledu je zřejmé, že navzdory omezené kapacitě letních táborů JUMP v klášteře v Kostelním Vydří meziročně počet účastníků mírně stoupal - za roky 2005 – 2008 mohlo prožít letní tábory celkem 977 mladých lidí. Rozdělení mládeže do dvou věkových skupin umožňuje vhodně volit program, který může mít na účastníky velký vliv především v oblasti aktuálních témat v době dospívání (partnerské vztahy, sexualita, emoce, sebepoznání, duchovní růst, vztahy mezi lidmi, povolání člověka, smysl života, postoj ke zlu, vzájemná komunikace, sociální kompetence). Velice pozitivní je také důraz na části programu, které umožňují mladým sebevyjádření a vlastní tvořivost. Rovněž uspořádání jednodenního setkání účastníků letních táborů s časovým odstupem umožňuje udržet a rozšířit společenství, která se na letních táborech vytvoří.

---

¹⁸⁹ Srov. Občanské sdružení JUMP : Výroční zpráva 2008, 3-6, archiv Občanského sdružení JUMP v Kostelním Vydří.

¹⁹⁰ Srov. Tamtéž, 6-7.

7 Redemptoristé

7.1 Charakteristika řádu

Kongregaci Nejsvětějšího Vykupitele – redemptoristy (Congregatio Sanctissimi Redemptoris - CSsR) založil v Itálii sv. Alfons Maria de Liquori v roce 1732. Tento neapolský šlechtic a advokát shromáždil okolo sebe bratry ze stejného prostředí – právníky a aristokraty. Jejich úkolem bylo působit mezi nejnižšími lidovými vrstvami v Neapoli a okolí katechezemi a duchovními obnovami. Založení řádu potvrdil papež Benedikt XIV. v roce 1749. Rozšíření řádu v Evropě se podařilo i díky českému rodákovi sv. Klementu Maria Hofbauerovi (1751 – 1820) – rodákovi z Tasovic u Znojma, který zakládal domy redemptoristů v Polsku, Německu, Švýcarsku a Bavorsku. Delší dobu působil ve Vídni, kde je také pohřben. Druhý význačný redemptorista českého původu je sv. Jan Nepomuk Neumann (1811 – 1860), který se narodil v Prachaticích a byl misionářem v Americe, kde se dokonce stal filadelfským biskupem. Spiritualitou redemptoristů je misionářské působení lidovými misiami nebo duchovními obnovami a exerciciemi. Redemptoristé také spravují poutní místa.¹⁹¹

Redemptoristé přišli do Čech v polovině 19. století z Vídně. První komunity byly na Svaté Hoře, v Koclířově u Svitav a v Praze na Karlově. V současné době má řád své domy na Svaté Hoře, v Králíkách, ve Frýdku – Místku a v Tasovicích u Znojma. Na Svaté Hoře u Příbrami jsou s přestávkami redemptoristé již od roku 1861 a provozují zde exerciční dům, kde nepřetržitě probíhají exercicie. Rovněž jsou exercicie a duchovně-vzdělávací pobyty v Králíkách, kam redemptoristé přišli v roce 1883. Ve Frýdku-Místku mají redemptoristé na starost duchovní správu poměrně velké městské farnosti a podílejí se na pastoraci v okolí. Hlavní náplní redemptoristů v Tasovicích u Znojma je duchovní správa a pastorece místa narození sv. Klementa Hofbauera.¹⁹²

7.2 Mimofarní evangelizace a pastorece

Lidové misie

Lidové misie jsou nejcharakterističtější podobou mimofarní pastorece a evangelizace redemptoristů, protože samotný řád redemptoristů je misionářským institutem a podoba lidových misii vychází již z období založení řádu v první polovině 18. století. Tehdy byly lidové misie jako týdenní duchovní obnovy s kázáními, pobožnostmi a procesími velice rozšířené a oblíbené. O konání lidových misii uvažovali redemptoristé

¹⁹¹ Srov. Řeholní život v českých zemích : op.cit., 101-104.

¹⁹² Srov. Tamtéž, 102.

již po roce 1989, ale neměli zpočátku dost sil ani personálního zázemí pro tuto aktivitu. Teprve v roce 2002 byla ustanovena první misijní skupina v klášteře na poutním místě Králíky, čemuž napomohla i okolnost, že zde nebyla duchovní správa. Tak na tomto místě redemptoristé kromě výjezdů na lidové misie zabezpečovali i správu poutního místa.¹⁹³

Podle kodexu církevního práva jsou misie jednou z aktivit pro obnovu víry a mimořádným prostředkem pastorače. Lidové misie mají svůj řád, který byl vypracován již v minulosti významnými misionáři. Sestávají z eschatologických a katechetických kázání a pobožností. Jedná se vlastně o hlásání výzvy k obrácení a z toho vyplývajících morálních závazků. S tím souvisí i důraz na pokání a jejich účelem je oťřesení formální zbožností lidí. Kázání na misiích jsou prakticky zaměřená, naléhavá a rozhodná. Misie mají i pestrou liturgii, mají delší trvání a vedou je minimálně dva misionáři. Kromě toho nezevšední, protože nejsou na jednom místě pořádány často. Kromě vnitřního oživení víry křesťanů mají za úkol i navázání kontaktu s lidmi, kteří v Boha nevěří nebo nepraktikují svůj život v církvi. Misie jsou tedy příležitostí pro všechny obyvatele dané obce nebo regionu setkat se s vírou v Boha.¹⁹⁴

Duchovní cvičení

Duchovní cvičení (exercicie) mají u redemptoristů také velkou tradici. Jsou pořádány ve dvou komunitách – na Hoře Matky Boží v Králíkách a na Svaté Hoře u Příbrami. Jedná se vždy o několikadenní duchovní cvičení (nebo kratší duchovní obnovu) ve skupině lidí (kurzu), kterou vede většinou kněz. Hlavní náplní je modlitba, mlčení, přednášky a společné bohoslužby. Exercicie vycházejí ze zkušenosti Ignáce z Loyoly. Vedoucí kurzu se nazývá exercitátor a vede účastníka kurzu – exercitanta – v oblasti poznávání vlastního života a rozlišování všech věcí podle Ducha. Na obou poutních místech jsou k dispozici účastníkům exercicií poutní domy, ve kterých v době duchovních cvičení bydlí.¹⁹⁵

Především na Svaté Hoře je nabídka exercicií velice široká – zahrnuje jak duchovní cvičení pro skupiny věřících, tak i různá tématická setkání podle spirituality a obsahové náplně exercicií. Během roku 2010 a 2011 například proběhla duchovní cvičení pro pedagogy, katechety, studenty, pastorační asistenty, varhaníky a chrámové hudebníky, pro kněze, trvalé jáhny a bohoslovce, pro zdravotníky, pro rozvedené a znovu sezdané.

---

¹⁹³ Srov. Pražská provincie Kongregace Nejsvětějšího Vykupitele : Kongregace Nejsvětějšího Vykupitele. Redemptoristé. Spiritualita. Lidové misie, <http://cssr.cz/cz/page/140> (17.7.2011).

¹⁹⁴ Srov. Pražská provincie Kongregace Nejsvětějšího Vykupitele : Kongregace Nejsvětějšího Vykupitele. Redemptoristé. Spiritualita. Lidové misie, <http://cssr.cz/cz/page/140> (17.7.2011).

¹⁹⁵ Srov. Klášter redemptoristů - Hora Matky Boží Králíky : Hora Matky Boží Králíky. Nabídka akcí a služeb. Duchovní cvičení, <http://www.kraliky-klaster.cz/kkcz/9/duchovni-cviceni> (18.7.2011).

Také jednotlivé spirituality a obsahová náplň exercicií se lišily : Exercicie v adventu, škola modlitby, o posledních věcech v naději, Ježíš uzdravuje svým Duchem, kontemplace Kristovy tváře, uzdravení rodových kořenů, exercicie se svatým Janem, se svatým Lukášem, duchovní cvičení s Pannou Marií.¹⁹⁶

Ostatní mimofarní evangelizace a pastorační redemptoristů

Kromě lidových misí a duchovních cvičení redemptoristé především spravují poutní místa Svatou Horu u Příbrami a Horu Matky Boží v Králíkách a zajišťují nejširší pastorační poutí. S tím je spojeno zabezpečení poutních bohoslužeb včetně příležitosti ke svátosti smíření. Také praktický provoz poutního místa, ubytování a stravování poutníků jsou důležité – k tomu slouží poutní domy na obou poutních místech včetně doprovodných aktivit. Na Svaté Hoře mohou poutníci prožít i mši svatou s vlastním knězem, případně pobožnost ve svém individuálním čase. Součástí poutního provozu jsou prohlídky areálu s průvodcem a přístupný obchod s upomínkovými předměty a knihami z křesťanských nakladatelství. Návštěvníci Svaté Hory rovněž mohou navštívit Svatohorské poutní muzeum, ve kterém jsou vystaveny cenné předměty ze sbírek Svaté Hory. Výjimečností u nás je také zajímavý projekt virtuální prohlídky Svaté Hory na internetových stránkách a ovšem také internetová televize, která snímá v reálném čase dění v bazilice na Svaté Hoře a tím umožňuje například i starým lidem sledovat mše svaté. Všechny tyto aktivity mohou sloužit pastoračně pro křesťany, nebo mohou být i vhodnou nabídkou pro turisty, kteří se s křesťanstvím seznamují.¹⁹⁷

Pro příznivce Svaté Hory byla již v roce 1921 založena Matice Svatohorská, která je dobrovolným, neziskovým, veřejně prospěšným a nepolitickým sdružením fyzických i právnických osob. Jejím posláním je shromažďovat příspěvky na opravu a údržbu poutního místa a podporovat propagační a publikační činnost o Svaté Hoře.¹⁹⁸

Samozřejmostí poutního místa na Svaté Hoře je vydávání vlastního časopisu Svatá Hora, který vychází jako věstník Římskokatolické farnosti Svatá Hora. Od roku 1991 vychází šestkrát do roka jako dvouměsíčník. Informuje o akcích na Svaté Hoře a také o spiritualitě redemptoristů.¹⁹⁹

---

¹⁹⁶ Srov. Římsko-katolická farnost u kostela Nanebevzetí Panny Marie Příbram – Svatá Hora : Svatá Hora. Exercicie, <http://svata-hora.cz/cz/8/duchovni-cviceni> (17.7.2011).

¹⁹⁷ Srov. Římsko-katolická farnost u kostela Nanebevzetí Panny Marie Příbram – Svatá Hora : Svatá Hora, <http://svata-hora.cz/> (17.7.2011).

¹⁹⁸ Srov. Římsko-katolická farnost u kostela Nanebevzetí Panny Marie Příbram – Svatá Hora : Svatá Hora. Informace. Matice Svatohorská, <http://svata-hora.cz/cz/182/o-matici-svatohorske> (17.7.2011).

¹⁹⁹ Srov. Římsko-katolická farnost u kostela Nanebevzetí Panny Marie Příbram – Svatá Hora : Svatá Hora. Časopis Svatá Hora. Informace o časopisu, <http://svata-hora.cz/cz/34/informace-o-casopisu> (17.7.2011).

Specialitou pro pastorační a evangelizační na poutním místě Hora Matky Boží v Králíkách jsou Mariánské první soboty, které se pořádají každý rok vždy první sobotu v měsíci a které jsou zdůrazněním mariánské spirituality. Sestávají vždy z modlitby růžence, promluvy kněze – pozvaného hosta, adorace Nejsvětější Svátosti, mše svaté, křížové cesty a litaní k Panně Marii.²⁰⁰

7.3 Podrobná struktura lidových misí

Délka a obecný program

Lidové misie trvají zpravidla devět dní. Kratší duchovní obnovy – např. víkendové – nestačí časově na to, aby přinesly užitek co největšímu počtu lidí v daném místě. V průběhu misí je třeba času, po který se účastníci denně jednu až dvě hodiny věnují Bohu. Ale jinak zůstávají každodenně ve svém zaměstnání, přítomni ve svých domovech. Hlavní program misí většinou probíhá v místním kostele. Základ tvoří mše svatá s promluvou, která má vést k vnitřnímu obrácení a následnému morálnímu závazku z toho vyplývajícím. Doplnkový program, který se může uskutečnit i mimo kostel, má za úkol navázat kontakt i s ostatními lidmi, kteří v Bohu nevěří a chtějí zodpovědět některé otázky po smyslu života a víry. Nejedná se ovšem vždy o přímou evangelizaci vůči lidem nevěřícím v Bohu. Lidové misie jsou pro všechny kategorie lidí – pro muže, ženy, mládež, děti. Liší se podstatným způsobem od klasických duchovních cvičení především šíří záběru, který při lidových misích pokrývá více celé základy pravdy víry. Cílem je oživení a prohloubení víry a obrácení člověka od sebe k Bohu a bližnímu.²⁰¹

Vzdálenější příprava

Pokud nejsou lidové misie v daném místě dobře připraveny, nepřinesou největší možný užitek pro dané místo. Po dobré přípravě misie se programu ze zkušenosti účastní okolo 50 % místních křesťanů. Řádná příprava trvá 6 – 12 měsíců. Během této doby misionáři navštíví alespoň dvakrát dané místo a kromě účasti například na mši svaté jsou rovněž k dispozici pro informativní setkání nebo besedu se zájemci. Mnoho odpovědnosti též leží na místním duchovním správci, který by měl mít vlastní představu o vhodné době konání misie, průběhu, programu a přípravě. Také je nutné, aby místní duchovní ohlásil tuto plánovanou misi a dále seznamoval ostatní s touto událostí. Rovněž jsou vhodné

²⁰⁰ Srov. Klášter redemptoristů - Hora Matky Boží Králíky : Hora Matky Boží Králíky. Nabídka akcí a služeb. První soboty v měsíci, <http://www.kraliky-klaster.cz/kkcz/182/prvni-soboty-v-mesici> (18.7.2011).

²⁰¹ Srov. Pražská provincie Kongregace Nejsvětějšího Vykupitele : Informační stránky Misijní skupiny Pražské provincie Kongregace Nejsvětějšího Vykupitele. Lidové misie. Jak na to?, <http://www.lidovemisie.cz/cs/lidove-misie/co-jsou-misie-mainmenu-34> (17.7.2011).

modlitby za zdar misie. Důležité je do přípravy zapojit všechny skupiny křesťanů – laiky, různá hnutí, nemocné, apod. K dobré přípravě patří i poskytnutí písemných informací pomocí plakátů nebo článku do místních médií.²⁰²

Bezprostřední příprava

V období cca jednoho měsíce před misí by měl místní kněz vyzvat k zintenzivnění modliteb v kostele i v rodinách za zdárný průběh misie a možné je také uspořádat nověnu k Duchu Svatému. Je nutné rozšířit na veřejnosti i v rodinách přesný program misie včetně pozvání všech lidí v daném místě – i těch, kteří v Boha nevěří. V kázáních při mši svaté by měl místní kněz směřovat obsah k blížící se misii a s misionáři by měl kněz přesně specifikovat nejpodrobnější časový harmonogram. Dobrou příležitostí k uvedení do tématu misie je předmisijní setkání místních obyvatel s misionáři ve vzájemné besedě třeba i mimo kostel, aby se zúčastnili všichni – i nevěřící v Boha. Dobré je také připravit technické zajištění misie – ozvučení v kostele, zpovědnice, včetně bydlení a stravy pro misionáře. Také je vhodné udělat anketu u místních lidí, ze které kněz i misionáři zjistí úroveň a specifika víry těch, kdo se misí pravděpodobně zúčastní.²⁰³

Model konkrétního programu

Důležité je připravovat podrobný a konkrétní program misie s místním knězem, případně i farní (pastorační) radou tak, aby vyhovoval většině lidí a tématicky přispěl i ke kvalitnímu slavení liturgie. Součástí bývá i společné udílení svátostí nemocným farníkům a obnova manželských slibů. Možný podrobný program misie podle materiálů Misijní skupiny Pražské provincie Kongregace Nejsvětějšího Vykupitele zahrnuje sobotní večerní zahájení s tematickou promluvou. Nedělní dopoledne obsahuje kromě mše svaté také setkání s mládeží a odpoledne katechezi pro ženy. Večer může program doplnit promítání filmu. V pondělí a v úterý je ráno vyhrazeno pravidelné mši svaté s promluvou a poté misionáři navštěvují školy, nemocnice, domovy důchodců. Odpoledne se opět může konat setkání s dětmi a večer promluvy na předem ohlášená témata. Během středy a čtvrtka je pravidelný program doplněn o promluvy na téma svátosti smíření a možností k vlastnímu přijetí této svátosti. V závěru týdne bývá zpravidla možnost besedy s misionáři pro

---

²⁰² Srov. Pražská provincie Kongregace Nejsvětějšího Vykupitele : Informační stránky Misijní skupiny Pražské provincie Kongregace Nejsvětějšího Vykupitele. Lidové misie. Oč jde?, <http://www.lidovemisie.cz/cs/lidove-misie/co-jsou-misie-mainmenu-30> (17.7.2011).

²⁰³ Srov. Tamtéž.

účastníky misíí. Program obvykle končí v neděli dopoledne mší svatou a posvěcením misijního kříže.²⁰⁴

Přibližně jeden rok po misiích je možné na tomto místě uspořádat ještě obnovu misíí – tzv. renovaci. Trvá pět až šest dní a má za úkol lidem připomenout proběhlé misie a utvrdit je v předsevzetích, která při misiích udělali. Mnohdy to také bývá pro některé teprve důležitý bod obrácení, ke kterému při misii nedospěli.²⁰⁵

7.4 Statistika vybraných lidových misíí v letech 2007 - 2010

V následujícím přehledu jsou pro orientační představu uvedeny stručné statistiky vybraných lidových misíí z jednotlivých let 2007 – 2010. Misionáři statisticky sledovali některé hlavní části misíí – čísla vyjadřují počet osob, které se této části misie zúčastnili.

Statistika lidových misíí v Hlinsku (17.listopadu – 24.listopadu 2007)²⁰⁶

Hlinsko	Počet obyvatel	Nedělní bohoslužby	Ranní program	Večerní program	Katecheze pro ženy
Počet	10 255	450-500	50-80	100-150	89

Katecheze pro muže	Setkání dětí 1.-5.třída	Setkání dětí 6.-9.třída	1.setkání pro mládež	2.setkání pro mládež	Svátost smíření
62	34	30	24	30	143

Svátost pom. nemocných.	Setkání v DPS	Obnova manž.slibů	Rodinné odpoledne	Koncert	Promítání filmu
75	17	41 párů	>55	96	30

²⁰⁴ Srov. Pražská provincie Kongregace Nejsvětějšího Vykupitele : Informační stránky Misijní skupiny Pražské provincie Kongregace Nejsvětějšího Vykupitele. Lidové misie. Oč jde?, <http://www.lidovemisie.cz/cs/lidove-misie/co-jsou-misie-mainmenu-30> (17.7.2011).

²⁰⁵ Srov. Tamtéž.

²⁰⁶ Srov. Pražská provincie Kongregace Nejsvětějšího Vykupitele : Informační stránky Misijní skupiny Pražské provincie Kongregace Nejsvětějšího Vykupitele. Lidové misie. Vykonané misie. Zprávy z roku 2007. 17.11.-24.11.2007 Hlinsko (misie), <http://www.lidovemisie.cz/cs/lidove-misie/zpravy-z-misii-mainmenu-25/19-zpravy-z-roku-2007> (20.7.2011).

Statistika lidových misí v katedrále v Hradci Králové (23.února – 2.března 2008) ²⁰⁷

Hradec Králové	Počet obyvatel	Nedělní bohoslužby	Ranní program	Večerní program	Katecheze pro ženy
Počet	100 000	350-400	60-100	140-180	100

Katecheze pro muže	Setkání žáků církevní školy	Návštěva církev.gymnázia	Setkání pro mládež	Přednáška
61	50	neproběhla	20	80

Svatost smíření	Svatost pom. nemocných	Obnova manž.slibů	Návštěvy nemocných	Koncert	Promítání filmu
195	62	31 párů	4	125	85

Statistika lidových misí v Hluku (21.března – 29.března 2009) ²⁰⁸

Město Hluk	Počet obyvatel	Nedělní bohoslužby	Ranní program	Večerní program	Katecheze pro ženy
Počet	4 356	500-600	45-90	140-210	120

Katecheze pro muže	Setkání dětí 6.-9.třída	Setkání dětí 1.-5.třída	Setkání mládeže	Setkání mládeže děk.	Svatost smíření
45	13	48	25	71	272

Svatost pom. nemocných	Obnova manž.slibů	Návštěvy nemocných	Promítání filmu	Setkání seniorů-DPS	Setkání pro hledající
86	46 párů	18	29	30	34

²⁰⁷ Srov. Pražská provincie Kongregace Nejsvětějšího Vykupitele : Informační stránky Misijní skupiny Pražské provincie Kongregace Nejsvětějšího Vykupitele. Lidové misie. Vykonané misie. Zprávy z roku 2008. Lidové misie v Hradci Králové 23.2.-2.3.2008, <http://www.lidovemisie.cz/cs/lidove-misie/zpravy-z-misii-mainmenu-25/7-zpravy-z-roku-2008> (20.7.2011).

²⁰⁸ Srov. Pražská provincie Kongregace Nejsvětějšího Vykupitele : Informační stránky Misijní skupiny Pražské provincie Kongregace Nejsvětějšího Vykupitele. Lidové misie. Vykonané misie. Zprávy z roku 2009. Lidové misie v Hluku 21.3.-29.3.2009, <http://www.lidovemisie.cz/cs/lidove-misie/zpravy-z-misii-mainmenu-25/38-zpravy-z-roku-2009> (20.7.2011).

Statistika lidových misí „U dominikánů“, Plzeň – Slovany (25.září – 3.října 2010) ²⁰⁹

Plzeň (Slovany)	Nedělní bohoslužby	Ranní program	Večerní program	Katecheze pro ženy	Katecheze pro muže
Počet	220-250	22-55	65-95	40	38

Dvě setkání mládeže	Svátost smíření	Svátost pom. nemocných	Obnova manž.slibů	Návštěvy nemocných	Beseda o víře
25	74	35	12 párů	11	26

Z uvedených přehledů je zřejmé, že počty účastníků jednotlivých částí lidových misí jsou různé. Největší účast je logicky na mši svaté – ať v neděli nebo i v ostatních dnech. Poměrně mnoho farníků je účastno na večerních bodech programu misí – toto schéma zřejmě vyhovuje pracujícím. Rovněž poměrně vysoká účast na svátosti smíření svědčí o správném pojetí smyslu lidových misí. Ostatní body programu jsou zaměřeny specificky na jednotlivé skupiny lidí, a proto se již jedná o početně skromnější setkání.

Z dostupných statistických údajů na internetových stránkách vyplývá, že nejvyšší počet všech aktivit misijní skupiny je mezi roky 2003 – 2008. Nejvyšší počet lidových misí je v letech 2003, 2006 a 2007. V letech 2004, 2006 – 2008 je počet lidových misí stejný, jako počet ostatních akcí misijní skupiny. ²¹⁰ V letech 2009 – 2010 dochází k poklesu lidových misí i ostatních aktivit misijní skupiny z důvodu nových povinností ve farní správě v současném domově misijní skupiny v Tasovicích. V početně nejsilnějších letech aktivit misijní skupiny se ročně všech těchto aktivit účastnilo cca 3 – 5 tisíc osob a dalších cca 6 – 10 tisíc osob ročně se zúčastnilo alespoň části programu misijní skupiny. ²¹¹

²⁰⁹ Srov. Pražská provincie Kongregace Nejsvětějšího Vykupitele : Informační stránky Misijní skupiny Pražské provincie Kongregace Nejsvětějšího Vykupitele. Lidové misie. Vykonané misie. Zprávy z roku 2010. Plzeň Slovany 25.9.-3.10.2010:Lidové misie „U dominikánů“, <http://www.lidovemisie.cz/cs/lidove-misie/zpravy-z-misii-mainmenu-25/44-zpravy-z-roku-2010> (20.7.2011).

²¹⁰ Srov. Pražská provincie Kongregace Nejsvětějšího Vykupitele : Informační stránky Misijní skupiny Pražské provincie Kongregace Nejsvětějšího Vykupitele. Lidové misie. Vykonané misie, <http://www.lidovemisie.cz/cs/lidove-misie/zpravy-z-misii-mainmenu-25> (20.7.2011).

²¹¹ Srov. Misijní skupina redemptoristů : Referát na Kapitule Pražské provincie Kongregace Nejsvětějšího Vykupitele ve dnech 10.ledna – 13.ledna 2011 na Svaté Hoře, 2. Archiv Misijní skupiny. Nepublikováno.

8 Salesiáni

8.1 Charakteristika řádu

Salesiáni Dona Boska (SDB) – Kongregace svatého Františka Saleského – je institut zasvěceného života. Byl založen v roce 1859, ale již několik let před tím mladý kněz Jan Bosco (1815 – 1888) začal shromažďovat chudé a opuštěné chlapce, vzdělával je a staral se o ně. První dům pro ně získal v Turíně, poté vybudoval střední a učňovské školy, kostel, divadlo, hřiště. Stanovy společnosti byly schváleny v roce 1874 a za patrona kongregace si svatý Jan Bosco zvolil svatého Františka Saleského.²¹² Jan Pavel II. prohlásil v roce 1989 Jan Bosca za otce a učitele mládeže.²¹³ Ve světě působí více než 15 tisíc salesiánů. Salesiáni působí ve 130 zemích světa.²¹⁴

Spiritualita salesiánů spočívá v práci ve prospěch mládeže, a to především mládeže na okraji společnosti a mládeže ohrožené různými soudobými vlivy společnosti. Tato práce se uskutečňuje v mnoha podobách od vedení škol, internátů až po práci ve sdělovacích prostředcích, sportu, zábavě, zájmové činnosti. Salesiáni pomáhají mladému člověku, který trpí akutní nouzí hmotnou, sociální nebo duchovní, a napomáhají osobnostnímu rozvoji pomocí sociální práce, pedagogiky volného času a pomocí preventivního systému.²¹⁵

V Čechách salesiáni začali působit v roce 1927 ve Fryštáku u Holešova na Moravě zásluhou P. Ignáce Stuchlého (1869 – 1953). Československá provincie byla vytvořena v roce 1935.²¹⁶ Řeholní život byl přerušena za komunistické diktatury, salesiáni ale byli činní v podzemní církvi – aktivity se přesunuly do soukromých bytů, do přírody a horských chat, kde probíhalo mnoho salesiánských akcí – například i tzv. „chaloupek“ – prázdninových setkání pro menší skupiny mládeže. Po roce 1990 začaly opět vznikat řeholní komunity, které jsou v současné době v Praze, Brně, Českých Budějovicích, Ostravě, Pardubicích, Plzni, Rumburku, Teplicích, Zlíně, Fryštáku a Sebranicích.²¹⁷

8.2 Salesiánská pedagogika

Principy salesiánské pedagogiky se řídí zásadami, které mají původ již v době zakladatele kongregace Jana Bosca. Důležité jsou přitom cílové skupiny, na které je

²¹² Srov. Řeholní život v českých zemích : op.cit., 87.

²¹³ Srov. Salesiánská provincie Praha : Salesiáni Dona Boska. O salesiánech. Zakladatel Jan Bosco, <http://www.sdb.cz/zakladatel-jan-bosco/> (22.7.2011).

²¹⁴ Srov. SDB v číslech – statistika 2010, in : Salesiánský magazín 2 (2011), 24.

²¹⁵ Srov. KAPLÁNEK Michal, SDB : Don Bosco – pedagog, nebo sociální pracovník?, in : Salesiánský magazín 1 (2011), 9.

²¹⁶ Srov. Řeholní život v českých zemích : op.cit., 87-88.

²¹⁷ Srov. Salesiánská provincie Praha : Salesiáni Dona Boska. O salesiánech. Salesiáni u nás, <http://www.sdb.cz/salesiani-u-nas/> (22.7.2011).

poslání salesiánů zaměřeno. Těmito hlavními skupinami jsou : Mládež z křesťanského prostředí, mládež se zájmem o vzdělání v rámci zájmové činnosti nebo zájemci o duchovní povolání. Dalšími skupinami jsou mladí lidé se sociálně slabě podnětného prostředí, z dětských domovů, z neúplných rodin, národnostních menšin nebo lidé, kteří trpí různými druhy závislostí. V budoucnu by se salesiáni chtěli rovněž věnovat učňovské mládeži, romským rodinám a mládeži, která má speciální zájem o programy salesiánské spirituality.²¹⁸

Model oratoří již z doby Boskovy mluví o čtyřech základních prvcích, které by neměly chybět v žádném programu salesiánů : Domov, farnost, škola a hřiště. Tomu odpovídají i oblasti, v kterých se poslání salesiánů uskutečňuje : Pastorece – zvyšování kvality života člověka, výchova – integrální rozvoj člověka, evangelizace a katecheze – předávání stylu života podle evangelijních hodnot, sociální práce – pomoc při řešení problémů. Vrcholem je potom pomoc pro mladého člověka při hledání jeho místa v životě – pastorece povolání.²¹⁹

8.3 Mimofarní evangelizace a pastorece

Oratoře

Oratoře jsou jedním z pilířů salesiánského díla v České republice i ve světě. Jsou spojeny se středisky mládeže, které jsou téměř ve všech komunitách salesiánů v naší zemi. V současné době existuje 12 středisek s různou právní formou (školské právnické osoby, občanská sdružení, obecně prospěšné společnosti). Programů středisek mládeže se účastní cca 8,5 tisíce dětí a mladých lidí. Na organizaci se podílí okolo 135 zaměstnanců a asi 400 animátorů. Financování středisek mládeže je zabezpečeno od státu, krajů i měst a obcí. Zřizovatelem je salesiánská provincie.²²⁰

Oratoř v užším smyslu je místo nabídky pestrých volnočasových aktivit (především sportovních a zábavných) pro mladé lidi, které má za cíl pomocí osobního přístupu a přátelského prostředí v duchu evangelia vést a vychovávat mladého člověka. Charakteristikou oratoře je otevřené prostředí, kde je možné nalézt nabídku různých programů, přítomnost animátorů založenou na osobních vztazích a přijetí člověka. Samozřejmostí je snaha o osobní dialog, aktivní přístup mladého člověka a jeho spoluzodpovědnost. Program má prohloubit touhu mladého člověka po životě a vztazích, touhu klást si otázky o víře.²²¹

²¹⁸ Srov. Výchovně pastorační projekt provincie : op.cit., 8-9.

²¹⁹ Srov. Tamtéž, 10.

²²⁰ Srov. Tamtéž, 26-27.

²²¹ Srov. Tamtéž, 26.

Zájmové kroužky a kluby

Zájmové kroužky jsou rovněž součástí salesiánských středisek mládeže a jsou zaměřené na zájmovou výuku v různých oblastech (hudba, jazyky, ruční práce, sport) a účastní se jich většinou děti školního věku. V klubech se dospívající mládeži dává možnost ke vzájemné zábavě a setkávání jako alternativa ke komerčním druhům zábavy.²²²

Prázdninové pobyty – „chaloupky“

Prázdninové pobyty pro mladé křesťany mají velice dlouhou tradici a byly pořádány již za totalitního režimu, kdy se pro ně vžil název „chaloupky.“²²³ Jedná se o pobytové akce pro menší skupiny mládeže (do dvaceti účastníků) jak pro chlapce tak i pro dívky. Jsou pořádány salesiánskými středisky mládeže i v současné době. Programem je samotný pobyt v přírodě doplněný o duchovní náplň, táborové hry a vzájemné bližší poznávání ostatních i sama sebe.²²⁴

Vzdělávání

Salesiáni se sami vzdělávají (vzdělávání i formace salesiánů i laických spolupracovníků), ale také se podílejí na vzdělávání jiných. Základním způsobem poskytování vzdělání jsou výuky náboženství na školách základních, středních i vysokých a kurzy ve střediscích mládeže. Pražská provincie salesiánů zřizuje Vyšší odbornou školu sociálně pedagogickou a teologickou v Praze (JABOK), která připravuje vychovatele a pracovníky v sociální oblasti a pastorači. Dále salesiáni působí na Teologické fakultě Jihočeské univerzity v Českých Budějovicích a přednášejí na Cyrilometodějské teologické fakultě Univerzity Palackého v Olomouci.²²⁵

Oblast sociální práce

Tato oblast mimofarní evangelizace a pastorače plně odpovídá poslání salesiánů. Sociální práce je v salesiánských komunitách stále více rozvíjena především u mládeže. Tato vysoce odborná oblast vyžaduje neustálé prohlubování kvalifikace pomáhajících pracovníků. Projekty jsou často financovány z Ministerstva práce a sociálních věcí České republiky, případně z krajských nebo obecních sociálních dotací jako sociální služba. Příkladem sociální práce jsou projekty nízkoprahových klubů (v Praze, Českých

---

²²² Srov. Salesiánská provincie Praha : Salesiáni Dona Boska. Co děláme. Střediska a kluby mládeže, <http://www.sdb.cz/strediska-kluby-mladeze/> (22.7.2011).

²²³ Podrobnosti o vzniku „chaloupek“ a jejich poslání blíže v knize P.Jaroslava Vracovského „Chaloupky“, vydané nakladatelstvím Portál v roce 2002.

²²⁴ Srov. Salesiánská provincie Praha : Salesiáni Dona Boska. Co děláme. Prázdninové akce, <http://www.sdb.cz/prazdninove-akce/> (22.7.2011).

²²⁵ Srov. Salesiánská provincie Praha : Salesiáni Dona Boska. Co děláme. Salesiáni ve školství, <http://www.sdb.cz/salesiani-ve-skolstvi/> (22.7.2011).

Budějovicích, Plzni a Zlíně), romských oratoří (Teplice, Ostrava, České Budějovice). Dalším mimořádným projektem je zajišťování sociálně – právní ochrany dětí, na kterou mají akreditaci salesiáni v Plzni, Českých Budějovicích, Praze, Ostravě, Zlíně a v Teplících. Ojedinělým projektem je rovněž pomoc dětem a mladým lidem ze sedmi dětských domovů pardubického okresu formou táborových nebo víkendových pobytů a kurzů, což zajišťuje salesiánská komunita v Pardubicích.²²⁶

Sociální komunikace – média

Média jsou pro salesiány další podstatnou oblastí, kde se realizuje evangelizace a pastorece. Mnoha projekty v mediální oblasti tak postupně rozšiřují prostor pro sdílení duchovních hodnot a přinášejí alternativní pohledy na svět vedle běžných světských sdělovacích prostředků. V současné době nejviditelnějším a největším projektem v České republice je provoz neziskové a nekomerční Televize Noe včetně internetového vysílání a spolupráce s Radiem Proglas. Rovněž salesiáni u nás provozují obecně prospěšnou společnost Bosco Media Centrum, která spolupracuje s televizemi a podporuje výchovu ke komunikaci a mediální výchovu. Dlouhodobě rovněž salesiánská provincie vydává křesťanský měsíčník pro děti od 8 do 12 let „Nezbeda“, časopis pro rodiče „Děti a my“ a dvouměsíčník Salesiánský magazín, který informuje o všech novinkách a spiritualitě celé salesiánské rodiny včetně portrétů zajímavých osobností. Tento časopis vychází z mezinárodního „Bollettino salesiano.“ Do evangelizace lze pojmout i správu internetových stránek salesiánů, které naprosto věcně informují o všech podstatných otázkách salesiánské spirituality.²²⁷

Mezi největší mediální projekty se jistě řadí rovněž salesiánské nakladatelství Portál, které vydává knihy především s tematikou výchovy a vzdělávání dětí a mládeže. V nakladatelství, které vzniklo již roce 1990, pracuje téměř 50 zaměstnanců, ročně vydá cca 100 nových titulů a desítky dotisků včetně jedenácti čísel čtyř časopisů. Řadí se mezi největší dvě nakladatelství knih s křesťanskou tematikou a mezi jedno z největších nakladatelství literatury pedagogické a psychologické.²²⁸

Naprosto výjimečným počinem salesiánů je ovšem projekt Mediální školy, který vznikl na počátku roku 2011 a který je zaměřen na mladé lidi ve věku 16 – 26 let, kteří pracují jako animátoři v salesiánských střediscích. Cílem je naučit se schopnosti orientace v médiích a komunikaci, které poté budou předávat dětem a dospívajícím. Oblasti výuky jsou : Fotografie, psaní článků, internet, reklama, etika, audio a video

²²⁶ Srov. Výchovně pastorační projekt provincie : op.cit., 33-34.

²²⁷ Srov. Tamtéž, 34-35.

²²⁸ Srov. Zajímavosti o Portálu, in : Salesiánský magazín 6 (2010), 11.

tvorba, public relations, apod. Jde rovněž o pochopení manipulace v reklamě, v žurnalistice a v dalších médiích. Rovněž se Mediální škola věnuje kyberšikaně, zneužívání osobních údajů nebo vlastnostem sociálních sítí.²²⁹

Spolupráce s laiky a s dobrovolníky

Salesiánské komunity spolupracují s mnoha laiky, kteří se podílejí na pedagogických a výchovných cílech salesiánů. I tato spolupráce se považuje díky přenosu k okolnímu světu za způsob evangelizace. Laici musejí absolvovat odbornou přípravu a musejí mít respekt k principům salesiánské pedagogiky a citlivost pro výchovu mládeže. Rovněž se očekává otevřenost pro víru a transcendenci. Samozřejmostí u spolupracujících laiků je rovněž růst v lidské zralosti, výchovných kompetencích a salesiánské identitě. Existují celkem tři typy laických spolupracovníků – lidé v pracovně právním vztahu, kteří pracují za finanční odměnu jak v oblasti pedagogické, tak i v oblasti technicko – ekonomického zázemí. Animátoři se podílí na výchově a pedagogickém působení salesiánů v konkrétní odbornosti a kvalifikaci.²³⁰ Třetí skupinou laických spolupracovníků jsou dobrovolníci (volontéři), kteří buď krátkodobě (měsíce) nebo dlouhodobě (roky) pracují na konkrétním úkolu salesiánského díla v České republice nebo v zahraničí (Bulharsko, Mexiko, Kongo, Keňa, Indie, Thajsko).²³¹ Tato spolupráce je na velmi intenzivním základě – dobrovolník bydlí v komunitě a pracuje pro ni více jak 20 hodin týdně. Dobrovolnictví formuje mladého člověka a pomáhá mu také často nalézt vlastní povolání.²³² Propagaci dobrovolnictví a konkrétních dobrovolnických projektů slouží tzv. „salesiánská misijní neděle“, která má za úkol kromě výše jmenovaných cílů také hmotné zabezpečení těchto projektů.²³³ Pro zastřešení a snadnější financování dobrovolnických aktivit především v zahraničí byla založena Salesiánská asociace Dona Boska, která rovněž realizuje vzdělávání dobrovolníků a jejich formaci.²³⁴

Pastorace povolání

Pastorace povolání se díky propracované salesiánské pedagogice prolíná do všech oblastí činnosti salesiánů a vždy může být výsledkem účasti mladého člověka na jakémkoli programu salesiánů. Pastorace povolání v rovině „ad extra“ spočívá v programech

²²⁹ Srov. KUČEROVÁ Marie, SDB : V Meši učíme mladé kritickému přístupu ke sdělovacím prostředkům, in : Salesiánský magazín 3 (2011), 4-5.

²³⁰ Srov. Výchovně pastorační projekt provincie : op.cit., 38-43.

²³¹ Srov. Salesiánská provincie Praha : Salesiáni Dona Boska. Co děláme. Dobrovolníci, <http://www.sdb.cz/dobrovolnici/> (22.7.2011).

²³² Srov. Výchovně pastorační projekt provincie : op.cit., 43.

²³³ Srov. KLEMENT Václav, SDB : Dobrovolníci a radostná zvěst, in : Salesiánský magazín 1 (2011),20-21.

²³⁴ Srov. VRACOVSKÝ Jaroslav, SDB : Sadba : Z party nadšenců se za pět let stala skupina profesionálů, in : Salesiánský magazín 3 (2010), 4-5.

o poznávání povolání, v duchovních cvičeních, exerciciích, formačních dnech a duchovním doprovázení. Pastorece povolání „ad intra“ je nejdůležitější rovinou, ve které probíhá osobní a komunitní život mladého člověka. Dochází zde k osobnímu svědectví jednotlivce i ke vzájemné pomoci komunity pro jednotlivce a spolupráci mezi všemi na pastoreci povolání.²³⁵

8.4 Statistika aktivit střediska v Brně – Žabovřeskách v roce 2009-2010

Pro představu o činnosti salesiánských středisek a jejich celoročního programu jsou v následující části uvedeny některé aktivity Salesiánského střediska mládeže v Brně – Žabovřeskách včetně statistiky vybraných činností ve školním roce 2009 – 2010 tak, jak jsou vyhodnoceny ve výroční zprávě tohoto střediska za rok 2009 – 2010.²³⁶

Charakteristika střediska

Salesiánské středisko mládeže – Dům dětí a mládeže Brno – Žabovřesky je od roku 2006 zaregistrováno jako školská právnická osoba (zapsáno v rejstříku školských právnických osob Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy České republiky). Středisko má právní subjektivitu a zřizovatelem je Salesiánská provincie Praha.

Středisko nabízí volnočasové aktivity všem dětem a mládeži bez rozdílu původu a náboženství, především kategorii školního věku a dospívajícím. Účast na akcích střediska je zdarma. Ten, kdo uhradí roční registrační příspěvek, má navíc některé možnosti (vstup do posilovny, půjčování sportovních potřeb, apod.). Roční počet pravidelných návštěvníků se pohybuje okolo 1500 osob. Celkem zaregistrovaných osob ve školním roce 2009/2010 bylo 2034. Středisko vychází ve svých aktivitách z vlastního Školního vzdělávacího programu. Pracovníci střediska se řídí Etickým kodexem pracovníků, který středisko vydalo.

Personální zajištění

Středisko vede statutární orgán – ředitel střediska. Pravidelný provoz je zajištěn 3 salesiány a 19 zaměstnanci na hlavní pracovní poměr, 8 osobami na dohodu o pracovní činnosti a 8 osobami na dohodu o provedení práce. Na činnosti střediska se rovněž podílejí 3 sestry salesiánky. Všichni zaměstnanci mají odpovídající pedagogické vzdělání. Ve středisku pracuje více než 80 dobrovolníků – animátorů, kteří se zapojují především do vedení kroužků (55 animátorů), otevřené oratoře (25 animátorů), pobytových táborů

²³⁵ Srov. Výchovně pastorační projekt provincie : op.cit., 36-37.

²³⁶ Srov. Salesiánské středisko mládeže – Dům dětí a mládeže Brno – Žabovřesky : Výroční zpráva o činnosti ve školním roce 2009/2010 a hospodaření v roce 2009. Archiv Salesiánského střediska mládeže v Brně – Žabovřeskách.

(48 animátorů). Jedná se většinou o středoškoláky a vysokoškoláky. Důležitou součástí provozu střediska jsou rovněž praktikanti (v roce 2009/2010 celkem 27 osob), kteří ve středisku vykonávají pedagogickou praxi a většinou studují vysokou školu. Zajímavostí a přínosem je to, že téměř až 60 % praktikantů je následně ochotno pomáhat ve středisku jako dobrovolníci.

Ekonomické zajištění

Většinu nákladů na hlavní činnost střediska tvoří mzdové náklady (v roce 2009 téměř 72 %) a náklady na materiál (v roce 2009 přes 11 %). Na pokrytí nákladů se podílejí především dotace (v roce 2009 více než 86 % výnosů) – a to z největší části od státu. Druhou významnou položkou výnosů jsou vlastní příjmy od návštěvníků aktivit střediska (v roce 2009 ve výši 11 %). V roce 2009 dosáhlo středisko v hlavní činnosti 6 910 tis.Kč nákladů, které byly kryty 6 688 tis.Kč výnosů – tzn.ztrátu střediska hlavní činnosti za rok 2009 ve výši 222 tis.Kč. Z rozvahy střediska je patrné, že majetkem střediska jsou především finanční prostředky a neinvestiční majetek.

Oratoř – otevřený klub

Oratoř je klub otevřený pro všechny příchozí děti a mládež – především ve věku mezi 6 – 26 roky. Je to prostor pro zábavnou a sportovní činnost ve třech prostorách – klubovna s hernou, posilovna a venkovní hřiště. Nejvíce dětí tráví svůj čas v herně. Program oratoře byl rozšířen o čtvrtletní programy pro nejmladší děti. Každý den je oratoř přístupná v čase od 14 do 19 hodin a k dispozici je denně 3 – 5 animátorů. Ve školním roce 2009/2010 bylo evidováno 270 osob, které navštěvovali oratoř.

V následující tabulce jsou uvedeny průměrné denní počty návštěvníků oratoře v měsících září 2009 až červen 2010, které jsou zaokrouhleny na celá čísla :

Měsíc, rok	Září 09	Říjen 09	Listopad 09	Prosinec 09	Leden 10
Prům. počet	33	40	47	51	53

Únor 10	Březen 10	Duben 10	Květen 10	Červen 10	Prům.celkem
53	71	73	65	63	55

Z uvedených čísel je patrné, že od počátku školního roku v měsíci září se postupně počet návštěvníků v oratoři zvyšuje – největšího počtu dosahuje v jarních měsících březen – duben.

Kroužky zájmového vzdělávání

Kroužky zájmového vzdělávání jsou nejvíce rozšířenou aktivitou střediska podle počtu účastníků – ve školním roce 2009/2010 se celkem 141 kroužků účastnilo 785 osob. Práce v těchto kroužcích přináší získávání odborných znalostí a rozvoj klíčových kompetencí mladého člověka. K dispozici jsou pro účastníky kroužků tři venkovní hřiště, čtyři hudební učebny, keramická dílna s keramickou pecí, výtvarné dílny, jazyková učebna, počítačová učebna, modelárna a dva víceúčelové sály.

Přehled o tématických skupinách kroužků přináší následující tabulka :

Kroužky	Dramatické	Hudební	Pohybové	Vzdělávací	Výtvarné	Technické	Celkem
Počet kroužků	3	68	24	8	26	12	141
Počet účastníků	23	117	313	39	255	38	785

Klub maminek

Klub maminek nabízí prostor pro aktivity rodičů s předškolními dětmi ve věku 1 – 5 let. Především rodičům na mateřské dovolené nabízí upevnění a rozvoj vztahu se svým dítětem, pro dítě pak schopnost činnosti v kolektivu a komunikaci s okolím. V klubu je příjemná rodinná atmosféra a systém umožňuje registraci i rodičům s větším počtem dětí. Poptávka neustále převyšuje nabídku – v roce 2009/2010 bylo v klubu registrováno 317 osob (z toho 315 maminek a 2 tatínkové) a 27 kroužků navštěvovalo celkem 548 dětí.

Sportovní akce a turnaje

Sportovní akce patří mezi klasické aktivity salesiánských středisek a velice dobře zapadají do salesiánské pedagogiky výchovy mladých lidí. Tyto sportovní akce jsou pořádány především pro účastníky sportovních kroužků, návštěvníky oratoře, ale také pro širokou veřejnost. Návštěvníci salesiánského střediska se ovšem také účastní sportovních akcí, které pořádají jiné organizace (základní školy, farnosti, skauti, apod.).

Následující tabulka nabízí přehled sportovních turnajů ve školním roce 2009/2010 pořádaných Salesiánským střediskem mládeže :

Název sportovní akce	Termín	Počet účastníků
S - cup – hokejbalový turnaj	17.10.2009	31
Podzimní hokejbalová miniliga (PHML)	2.10. – 6.12.2009	81
Mikulášský Kalčo – cup	4.12.2009	16
Volejbalový maraton BSVL (volejbal dnem i nocí)	19. – 20.3.2010	48
Fotbalové utkání mezi salesiánským střediskem a ZŠ Sirotkova	5.5.2010	40
Fofr cup	9.4. – 13.6.2010	86
BSVL – Brněnská Salesiánská Volejbalová Liga	12.9.2009, 15.5.2010, 12.6.2010	275
Kalčo liga (1.ročník trunaje ve stolním fotbale)	9.4. – 18.6.2010	20
Hokejový turnaj o pohár střediska (kategorie proti 2.stupni ZŠ)	25.6.2010	27
Fotbalový turnaj o pohár střediska – mladší (do 15 let)	25.6.2010	80
Fotbalový turnaj o pohár střediska – starší (od 15 let)	26.6.2010	108
Celkem účastníků		812

Pobytové akce – tábory

Salesiánské středisko je pořadatelem mnoha pobytových akcí – táborů. Jedná se o akce s malým počtem účastníků (do 20 osob), aby bylo možno věnovat se intenzivní formou každému účastníku.

Především v letních prázdninových měsících je velmi široká nabídka těchto táborů – v červenci a srpnu 2010 proběhlo celkem 18 letních pobytových akcí, kterých se zúčastnilo 263 dětí a mladých lidí. Čtyři akce měly zázemí přímo ve středisku mládeže a ostatní probíhaly většinou na různých farech v České republice. V průběhu školního roku mimo prázdninové měsíce proběhlo celkem 7 krátkodobých pobytových akcí, kterých se zúčastnilo celkem 54 osob.

Specializované programy

Ve školním roce 2009/2010 proběhl v salesiánském středisku projekt pro žáky základních škol s názvem „Vykroč.“ Přibližně 200 dětí ze šestých a sedmých tříd základních škol (ZŠ Sirotkova, ZŠ Náměstí Svornosti a ZŠ Jana Babáka) se učili vzájemné spolupráci v kolektivu pomocí neobvyklých aktivit, při kterých byli děti nuceni jednat jako tým.

Vzdělávací program pro animátory „Svařák“ (Salesiánský Vzdělávací Animátorský Řádný Kurz) je dvouleté vzdělávání animátorů formou víkendových setkání, která zajišťují zástupci středisek mládeže a externí odborní lektoři, kteří vedou jednotlivé přednášky. Ve školním roce 2009/2010 proběhly čtyři víkendy na téma dobrovolnictví, pedagogiky a komunikace, metodiky, zdravotní péče a první pomoci, psychologie. Kurzu se účastní 20 animátorů ze dvou brněnských salesiánských středisek mládeže.

Příležitostné akce

Příležitostné akce pořádá středisko mládeže v průběhu celého roku a časově odpovídají ročnímu období nebo událostem církevního a občanského kalendáře. Organizátory mohou být všichni pracovníci střediska. Mezi tyto příležitostné akce patří například divadelní vystoupení, jednodenní výlety, táboráky, drakiáda, slavení Mikuláše, Martinská slavnost, adventní zamyšlení, vánoční akademie, hudební a taneční večery, tříkrálová koleda, masopust, maškarní karneval, bruslení, vítání jara, výtvarné soutěže, koncerty, besedy, apod.

Přehled aktivit Salesiánského střediska mládeže v Brně – Žabovřeskách včetně statistiky vybraných činností ve školním roce 2009 – 2010 dostatečně ilustruje obrovskou šíři záběru nabídek salesiánů pro děti a mládež. Především otevřený klub – oratoř je stěžejní aktivitou, díky které mají děti a mládež každý den možnost navštěvovat přátelské prostředí s programem pro svůj volný čas. Podstatným principem, který vychází ze salesiánské pedagogiky, je naprostá otevřenost pro všechny příchozí bez rozlišování jejich rozdílů a náboženského přesvědčení. Další stěžejní nabídky střediska jsou také kroužky zájmového vzdělávání a samozřejmě sportovní akce a turnaje, v kterých je zapojeno velké množství dospívajících i dětí.

Závěr

Na základě popisu a charakteristiky pojmů preevangelizace, evangelizace, pastorační a na základě analýzy hlavních oblastí mimofarní evangelizace a pastorační vybraných řeholních společenství vyplývají podle mého názoru ze zpracované diplomové práce následující závěry :

1. Fáze preevangelizace je při hlásání evangelia klíčová. Motivačním faktorem přijetí evangelia nemusí na počátku být pouze touha po spiritualitě, ale rovněž osobní příklad a svědectví toho, kdo o Bohu svědčí. Předpokladem „smyslu pro Boha“ je celostní dispozice člověka založená na otevřenosti pro dobro, krásu a pomoc druhým.
2. První seznámení s evangeliem se musí dít v respektu ke svobodě svědomí evangelizovaného člověka. Jedině tak je možno dojít k jeho svobodné proměně – vnitřnímu obrácení a přijetí evangelia jako osobního vztahu s Bohem. Přitom člověk svou pozornost přesouvá od sebe k Bohu a bližnímu. Obrácení je stálý a dynamický proces.
3. Z diplomové práce vyplývá jednoznačný závěr změny pojetí víry v Boha dříve a dnes. Zatímco v minulých desetiletích znamenala víra především identifikaci s církví ve věrouce a morálce, v současnosti je víra chápána jako osobní přesvědčení a zkušenost, při které hraje nejdůležitější roli subjektivní stránka člověka.
4. Evangelizace je stěžejní úkol celé církve – jak jejích představitelů v hierarchické službě, tak i všech ostatních křesťanů. Toto povolání vyplývá ze všech důležitých církevních dokumentů a rovněž je podstatou poslání křesťana ve světě.
5. V podmínkách postmoderní společnosti je nutné hledat a uplatňovat nové způsoby evangelizace a pastorační pro hlásání evangelia současnému člověku, které budou vycházet z osobního svědectví křesťanů o Bohu.
6. Stěžejní oblasti evangelizace a pastorační řeholních komunit v dnešní době jsou podle církevních dokumentů péče o nemocné a chudé, výchova, vzdělání, kultura a sdělovací prostředky. Zatímco v péči o potřebné, výchově a vzdělání se angažuje mnoho řeholních společenství, možnost dalšího rozvoje působení řeholí může být v evangelizaci kultury a sdělovacích prostředků.

7. Praxe mimofarní evangelizace u řeholí a porovnání s požadavky na její podobu:
- a) Řeholníci mají svým životem zvláštním způsobem ukazovat do eschatologické budoucnosti každého člověka a tím vytvářet podmínky pro přijetí radostné zvěsti. Podle mého názoru styl života řeholníků tento požadavek splňuje především při využití vlastní identity řehole při různých způsobech mimofarní evangelizace.
  - b) Nutnost respektu ke svobodě svědomí každého člověka a individuální přístup oproti institucionálnímu je v mimofarní evangelizaci řeholních společenství v dnešní době samozřejmostí. Je ovšem nutno také respektovat pluralismus různých vyznání a přesvědčení v dnešní společnosti.
  - c) Mezi metodami evangelizace dnes nabývá na významu zcela správně osobní svědectví člověka, který už víru v Boha a z ní vyplývající nároky přijal. Tento způsob evangelizace je součástí zejména první fáze evangelizace (preevangelizace).
  - d) Adresáty evangelizace mají být všichni – křesťané i ti, kteří ještě radostnou zvěst nepřijali (včetně lidí víře vzdálených, ateistů, agnostiků, matrikových křesťanů). Splnění tohoto požadavku je dáno hlavně spiritualitou dané řehole. Řeholní společenství uvedená v diplomové práci rozvíjejí evangelizaci jak dovnitř církve (duchovní cvičení, vzdělávání, lidové misie, pastorece poutí), tak i vně církve (vysokoškolská pastorece, oratoře pro děti a mládež, dětské tábory, vydavatelská činnost, apod.).
8. Praxe mimofarní pastorece u řeholí a porovnání s požadavky na její podobu :
- a) Mezi hlavní požadavky na pastoreci uvedenými v diplomové práci je kategoriální způsob přístupu k jednotlivým skupinám lidí. Tento požadavek vychází ze Závěrečného dokumentu Plenárního sněmu katolické církve v České republice. Analýzou mimofarních aktivit jednotlivých řeholí je prokázáno splnění tohoto požadavku u jejich většiny (duchovní cvičení pro skupiny lidí, pastorece vysokoškoláků, dětí a mládeže, vzdělávání). Kategoriální způsob umožňuje sdílet pozornost vůči skupinám lidí, které jsou do určité míry homogenní co do způsobu svého života, povolání nebo věku. Tím je možno pastoreci zaměřit na konkrétní a úžeji vymezené potřeby lidí.
  - b) Jedním z dalších požadavků současné pastorece je spolupráce s laiky. Tato spolupráce je využita u těch aktivit, kde je účelná – v aktivitách pro děti a mládež (oratoře, pobytové tábory), v oblasti dobrovolnictví, médií, sociální práce nebo vydávání knih a časopisů. Naopak ve vedení duchovních cvičení,

lidových misíí, vzdělávání nebo v pastoraci poutí zůstává hlavní role řeholníkům.

- c) Rovněž požadavek otevřenosti a vstřícnosti pastorační vůči všem lidem v postmoderní společnosti splňuje většina mimofarních aktivit řeholí – ať už se jedná o účast na akcích pro děti a mládež, účast na poutích a lidových misíích, pastorační vysokoškoláků. Naproti tomu účast na klasických duchovních cvičeních a exerciciích předpokládá určitý stupeň víry v Boha.
- 9. Vztah farní a mimofarní pastorační a evangelizace u vybraných řeholních komunit :**
- a) V oblasti mimofarní evangelizace a pastorační jsou stěžejním posláním jezuitů ignaciánské exercicie. Vzhledem k farní pastorační můžeme mluvit o její podpoře a doplnění duchovního života člověka, který využije exercicií jako prohloubení niterného prožívání víry v Boha hlavně (nejen) na zásadních životních křižovatkách. Jezuitská pastorační vysokoškoláků je výrazným příkladem vzájemné podpory a částečného překrytí farní a mimofarní pastorační ve vysokoškolských farnostech. Za poněkud vzdálenější podporu duchovního života ve farnostech je možno považovat vydávání duchovní literatury v jezuitském nakladatelství Refugium Velehrad – Roma, vydávání bulletinu Jezuité, pořádání dětských rytířských táborů nebo výuku jezuitů na základních, středních a vysokých školách. Některé ostatní mimofarní aktivity (Adopce na dálku, správa českého portálu vatikánského rozhlasu, on-line internetová meditace) oblast farní pastorační nepodporují.
- b) Přínos karmelitánů je viditelný především v evangelizaci dospívající mládeže mezi 15 a 23 roky, pro kterou každoročně pořádají v klášteře v Kostelním Vydří letní tábory „JUMP“. Tyto tábory jednoznačně podporují a doplňují farní pastorační u dětí, kteří v Boha věří. U ostatní mládeže slouží letní tábory jako první seznámení s křesťany a s křesťanskými hodnotami (preevangelizace). U ostatních mimofarních aktivit karmelitánů (knižní nakladatelství, duchovní cvičení pro členy třetího řádu, pastorační poutí) je možno hovořit o vzdálenější a doplňkové funkci pro farní pastorační.
- c) Pojem „lidových misíí“ je spojen s řádem redemptoristů, kteří dokázali tuto historickou formu evangelizace přenést i do dnešní doby. Úctyhodný počet účastníků v jednotlivých místech misíí ukazuje na potřebnost této aktivity, která pomáhá obnovovat křesťanské směřování života a může oslovit i ty, kteří jsou zatím křesťanství vzdáleni. Lidové misie představují největší průnik

a vzájemnou podporu farní a mimofarní pastorační a evangelizační – je to aktivita, která probíhá na půdě místní farnosti, ovšem ne jen pro farníky. Kategoriální pastorační ve své nejryzejší podobě představují duchovní cvičení pro různé skupiny pořádaná v klášteře na Svaté Hoře. Z hlediska farního života účastníků mají ovšem pouze doplňkovou roli.

- d) Dominantním přínosem salesiánů v naší společnosti jsou oratoře, ve kterých nabízejí využití volného času dětem a mládeži. Otevřenost oratoře pro všechny umožňuje nabídnout smysluplné využití i dětem z vyloučených sociálních skupin a tím jim poskytnout zázemí dobré komunity i postupnou hodnotovou formaci v době jejich dospívání. Protože tyto oratoře jsou většinou součástí místní farnosti vedené salesiány, také v tomto případě lze ztotožnit farní i mimofarní poslání oratořů. Vzájemnou podporu pro farní pastorační lze spatřovat i u ostatních aktivit salesiánů – zájmových kroužků a klubů, prázdninových pobytů, vzdělávání a sociální práce. Naproti tomu u laických dobrovolnických aktivit salesiánů a angažovanosti v médiích není možno hovořit o přímé souvislosti a podpoře farní pastorační.

Diplomová práce podle mého názoru kromě popisu jednotlivých aspektů evangelizační a pastorační zachytila především velkou šíři mimofarních aktivit čtyř vybraných řeholních společenství a tím prokázala nezastupitelnou roli řeholí v oblasti evangelizační a pastorační. Rovněž naznačila některé možné vývojové trendy v evangelizační i pastorační v nových podmínkách dnešní společnosti a zdůraznila nutnost hledání nových přístupů v hlásání radostné zvěsti dnešnímu člověku.

Seznam použité literatury

AMBROS Pavel : Fundamentální pastorální teologie. Pastorální teologie I., Olomouc : Univerzita Palackého, druhé přepracované vydání, 2002.

BENEDIKT XVI. : Posynodní apoštolská exhortace o Božím slově v životě a poslání církve *Verbum Domini* ze dne 30.září 2010, Kostelní Vydří : Karmelitánské nakladatelství, 2011.

BOCCARDO Renato : Jak přivádět dnešního mladého člověka k setkání s Kristem. Základy pastorace mládeže. Celostátní setkání animátorů, Světlá nad Sázavou, 1998, Praha : Česká biskupská konference, 1998.

CETKOVSKÝ Gorazd, OCarm : Evidence účastníků exercicií 2006 – 2010, elektronická evidence, Archiv Českomoravské generální delegatury Řádu karmelitánů, Praha – Liboc. Nepublikováno.

Dokumenty II. vatikánského koncilu, druhé vydání, Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2002.

DOLISTA Josef : Křesťanská víra a racionalita. Teologický přístup, České Budějovice : Zdravotně – sociální fakulta Jihočeské univerzity, 2004.

FIORES Stefano, GOFFI Tullo : Slovník spirituality, Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 1999.

FRANCOUZSKÁ BISKUPSKÁ KONFERENCE : Pozvat současnou společnost k životu z víry. Dopis francouzským katolíkům, Kostelní Vydří : Karmelitánské nakladatelství, 2003.

FROSSARD André : Nebojte se! Dialog s Janem Pavlem II., Olomouc : Matice cyrilometodějská, 2000.

HALÍK Tomáš : Smířená různost, Praha : Portál, 2011.

HALÍK Tomáš : Vzdáleným nablízku. Vášeň a trpělivost v setkání víry s nevírou, Praha : Nakladatelství Lidové noviny, 2011.

HLADIŠ Josef, SJ : Kronika exercičního domu Kolín, archiv exercičního domu v Kolíně. Nепublikováno.

IGNÁC Z LOYOLY : Duchovní cvičení, třetí vydání, Velehrad : Refugium Velehrad -Roma, 2005.

JAN PAVEL II. : Posynodní apoštolský list o povolání a poslání laiků v církvi a ve světě *Christifideles laici* z 30.prosince 1988, Praha : Zvon, 1996.

JAN PAVEL II. : Encyklika o stálé platnosti misijního poslání *Redemptoris misio* ze dne 7.prosince 1990, Praha : Zvon, 1994.

JAN PAVEL II. : Encyklika adresovaná biskupům katolické církve o vztazích mezi vírou a rozumem *Fides et ratio* ze dne 14.září 1998, Praha : Zvon, 1999.

JAN PAVEL II. : Apoštolský list na závěr jubilejního roku 2000 *Novo millennio ineunte* ze dne 6.ledna 2001, Praha : Česká biskupská konference, 2001.

KASPER Walter : Nová evangelizace, příspěvek na mezinárodní konferenci „Křesťanská komunita a první hlásání“ v Římě 4. – 7. května 2009, archiv Doc.Dr.Ludvíka Dřímala, Th.D., úplný český překlad nepublikován.

KATECHISMUS KATOLICKÉ CÍRKVE, druhé vydání, Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2001.

KONGREGACE PRO KATOLICKOU VÝCHOVU, KONGREGACE PRO VÝCHODNÍ CÍRKVE, KONGREGACE PRO SPOLEČNOSTI ZASVĚCENÉHO ŽIVOTA A SPOLEČNOSTI APOŠTOLSKÉHO ŽIVOTA : Nové povolání pro novou Evropu, Praha : Česká biskupská konference, 2010.

KONGREGACE PRO KLÉRUS : Všeobecné direktorium pro katechizaci, Praha : Česká biskupská konference, 1998.

MEISNER Joachim : Myšlenky k nové evangelizaci Evropy, Olomouc : Matice cyrilometodějská, 1998.

MEZINÁRODNÍ TEOLOGICKÁ KOMISE : O některých aktuálních otázkách eschatologie, Olomouc : Refugium Velehrad – Roma s.r.o., 2008.

Misijní skupina redemptoristů : Referát na Kapitule Pražské provincie Kongregace Nejsvětějšího Vykupitele ve dnech 10.ledna – 13.ledna 2011 na Svaté Hoře. Archiv Misijní skupiny. Nепublikováno.

Nová evangelizace, Velehrad : Refugium Velehrad – Roma s.r.o., 2000.

Nuntii provinciae bohemiae Societatis Iesu 3 (2008), archiv České provincie Tovaryšstva Ježíšova v Praze. Nепublikováno.

Občanské sdružení JUMP : Výroční zpráva 2005 - 2008, 2010, archiv Občanského sdružení JUMP v Kostelním Vydří.

Obtíže a šance církve v dnešním světě, Kostelní Vydří : Karmelitánské nakladatelství, 2006.

OPATRNÝ Aleš : Pastorační situace u nás. Analýzy a výhledy, Kostelní Vydří : Karmelitánské nakladatelství, 1996.

OPATRNÝ Aleš : Malá příručka pastorační péče o nemocné, třetí doplněné vydání, Praha : Pastorační středisko, 2003.

OPATRNÝ Aleš : Cesty pastorační péče v pluralitní společnosti, Kostelní Vydří : Karmelitánské nakladatelství, 2006.

PAVEL VI. : Evangelii nuntiandi. Hlásání evangelia. Apoštolská exhortace ze dne 8.prosince 1975, Praha : Zvon, 1990.

PLENÁRNÍ SNĚM KATOLICKÉ CÍRKVE V ČR : Život a poslání křesťanů v církvi a ve světě. Závěrečný dokument Plenárního sněmu katolické církve v ČR, Kostelní Vydří : Karmelitánské nakladatelství, 2007.

Pronikavá změna pastorační práce nebo sebezáchovný provoz? Být církví misionářským způsobem. Mezinárodní pastorálně teologické sympozium České Budějovice, 21. – 23. října 2004, České Budějovice : Teologická fakulta Jihočeské univerzity, 2005.

RAHNER Karl, VORGRIMLER Herbert : Teologický slovník, druhé vydání, Praha: Vyšehrad, 2009.

RATZINGER Joseph : Úvod do křesťanství, Brno : Petrov, 1991.

Řeholní život v českých zemích. Řeholní řády a kongregace, sekulární instituty a společnosti apoštolského života v České republice, Kostelní Vydří : Karmelitánské nakladatelství, 1997.

SALESIÁNSKÁ PROVINCE PRAHA : Výchovně pastorační projekt provincie 2007, Archiv Salesiánské provincie Praha.

Salesiánské středisko mládeže – Dům dětí a mládeže Brno – Žabovřesky : Výroční zpráva o činnosti ve školním roce 2009/2010 a hospodaření v roce 2009. Archiv Salesiánského střediska mládeže v Brně – Žabovřeskách.

SIGALINI Domenico : Neformální prostředí evangelizace, Praha : Česká biskupská konference, 2001.

ŠPIDLÍK Tomáš : O povolání. Několik užitečných úvah, Olomouc : Refugium Velehrad-Roma s.r.o., 2011.

VRACOVSKÝ Jaroslav : Chaloupky, Praha : Portál, 2002.

Zasvěcený život ve světle reformy II. vatikánského koncilu (dokumenty z let 1964-1997), Olomouc : Matice cyrilometodějská s.r.o., 1997.

Časopisy :

Communio 2 (2007).

Communio 3 (2009).

Jezuité 2 (2006).

Jezuité 2 (2008).

Jezuité 2 (2011).

Universum 1 (2011).

Salesiánský magazín 3 (2010).

Salesiánský magazín 6 (2010).

Salesiánský magazín 1 (2011).

Salesiánský magazín 2 (2011).

Salesiánský magazín 3 (2011).

Salve 1 (2008).

Teologické texty 6 (1995).

Internetové zdroje:

www.alleti.cz

www.cssr.cz

www.ikarmel.cz

www.jesuit.cz

www.jump.cho.cz

www.karmel.cz

www.kna.cz

www.kraliky-klaster.cz

www.lidovemisie.cz

www.radiovaticana.cz

www.refugium.cz

www.sdb.cz

www.svata-hora.cz

www.tisk.cirkev.cz